

ÇEVRE DÜZENİ PLANI

istanbul

İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı
Şehir Planlama Müdürlüğü

YÖNETİCİ ÖZETİ

İÇİNDEKİLER

1. PLANLAMA YAKLAŞIMI -1-

1.1. BÖLGESEL YAKLAŞIM -2-

1.2. İSTANBUL ÇEVRE DÜZENİ PLANI YAKLAŞIMI -10-

1.2.1. VİZYON -12-

1.2.2. AMAÇ -16-

1.2.3. PLANLAMA İLKELERİ -17-

1.2.4. HEDEFLER VE STATEJİLER -18-

1.2.5. MAKROFORM -34-

1.2.6. NÜFUS -36-

1.2.7. SEKTÖREL DAĞILIM VE İSTİHDAM -38-

2. MEKANSAL KARARLAR VE GEREKÇELERİ -40-

2.1. ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK AÇISINDAN KORUMA ALANLARI -41-

2.1.1. ORMAN ALANLARI -42-

2.1.2. TARIM ALANLARI -44-

2.1.3. YAPI YASAĞI YA DA SINIRLAMA GETİRİLEN ALANLAR -47-

2.2. KENTSEL VE KIRSAL YERLEŞİM ALANLARI -54-

2.2.1. MESKUN ALANLAR -54-

2.2.2. GELİŞME ALANLARI -55-

2.2.3. KIRSAL YERLEŞİM ALANLARI -56-

2.2.4. GELİŞİMİ VE YOĞUNLUĞU DENETİM ALTINDA TUTULACAK ALANLAR -57-

2.3. TİCARET VE HİZMET MERKEZLERİ -58-

2.3.1. MİA VE BÜTÜNLEŞME BÖLGESİ -60-

2.3.2. GELENEKSEL MERKEZ -61-

2.3.3. TİCARET, TURİZM, KÜLTÜR VE KONUT ALANI -61-

2.3.4. BİRİNCİ DERECE MERKEZLER -62-

2.3.5. İKİNCİ DERECE MERKEZLER -62-

2.3.6. ALT MERKEZLER -62-

2.4. SANAYİ ALANLARI -63-

2.4.1. ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ -64-

2.4.2. SANAYİ ALANLARI -64-

2.4.3. KÜÇÜK SANAYİ SİTELERİ -65-

2.4.4. TERSANE ALANLARI -66-

2.5. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME ALANLARI -67-

2.5.1. EĞİTİM, BİLİŞİM VE TEKNOLOJİ GELİŞTİRME ALANI -68-

2.5.2. TARIMSAL ÜRETİM TEKNOLOJİLERİNİ GELİŞTİRME PARKI -68-

2.5.3. İLERİ TEKNOLOJİ ALANI -69-

2.6. TURİZM ALANLARI -70-

2.6.1. KÜLTÜR ODAKLI TURİZM ALANLARI -71-

2.6.2. DOĞA ODAKLI TURİZM ALANLARI -72-

2.6.3. GÜNÜBİRLİK REKREASYON ALANLARI -72-

2.6.4. EKOLOJİK TURİZM -73-

2.7. BÜYÜK VE AÇIK ALAN KULLANIMLARI -74-

2.7.1. ÜNİVERSİTE ALANLARI -75-

2.7.2. SAĞLIK PARKLARI -75-

2.7.3. KENTSEL VE BÖLGESEL DONATI ALANLARI -76-

2.7.4. FUAR VE FESTİVAL ALANLARI -76-

2.7.5. HABİTAT PARKLARI -77-

2.7.6. KENTSEL VE BÖLGESEL YEŞİL VE SPOR ALANLARI -77-

2.7.7. ULUSAL VE ULUSLARARASI SPOR ALANLARI -79-

2.7.8. ASKERİ ALANLAR -79-

2.8. ULAŞIM -80-

2.8.1. KARAYOLU ULAŞIM SİSTEMİ -81-

2.8.2. DEMİRYOLU ULAŞIM SİSTEMİ -82-

2.8.3. DENİZYOLU ULAŞIM SİSTEMİ -83-

2.8.4. HAVAYOLU ULAŞIM SİSTEMİ -87-

2.9. LOJİSTİK BÖLGELER -88-

2.10. MADEN ALANLARI -90-

2.11. AMBARLI STRATEJİK BÖLGESİ -90-

2.12. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ -91-

1 PLANLAMA YAKLAŞIMI

İstanbul'un mevcut sorunlarının çözümünün, mekansal gelişiminin ve kalkınmasının sürdürülebilir bir biçimde sağlanması ve yaşam kalitesinin artırılması amacı ile yürütülen analiz ve sentez çalışmaları doğrultusunda, 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı hazırlanmıştır.

İstanbul'un batıda Çorlu-Çerkezköy-Tekirdağ, doğuda İzmit ve güneyde Yalova'ya kadar yayılması sonucu; Marmara Denizi'nin kuzey sahilleri boyunca oluşan yatay eksen ve onun İstanbul Boğazı kıyıları boyunca kuzeye uzantıları, Kuzey Marmara coğrafyasında ekonomik çıkarların ekolojik değerlere baskın çıkmasına yol açmıştır.

İstanbul Çevre Düzeni Planı ile İstanbul'un kapsamlı bir yapısal dönüşüm sürecinden geçerek küresel ölçekte güçlenmiş bir kent olması amaçlanmaktadır.

Ekonomik faaliyetlerin İstanbul'u biyolojik ve klimatolojik açıdan besleyen ekolojik değerlere, kaynaklara ve varlıklara taşıma kapasitelerinin çok üzerinde boyutlarda yüklemeler getirmiş olması, nüfusun ancak belirli bir düzeyde tutulması koşuluyla kentin varlığını sürdürebilmesine olanak tanımaktadır. Aksi takdirde, İstanbul'un yaşam destek sistemleri, aşırı nüfus büyümesi karşısında, kentin ekolojik sürdürülebilirliğini sağlamakta yetersiz kalacaktır.

Bu nedenle; çevresel, ekonomik ve toplumsal sürdürülebilirlik, İstanbul Çevre Düzeni Planı planlama yaklaşımının temelini oluşturmaktadır.

İstanbul odak alınarak; hem kent hem de bölgesel düzeyde sorunların çözümlenmesine, yürütülen faaliyetlere verimlilik ve etkinlik getirecek önlemlerin alınmasına, ileriye yönelik en uygun mekansal düzenlemelerin yapılmasına temel oluşturmak üzere İstanbul İli ve Marmara Bölgesi düzeyinde *çok merkezli ve dengeli bir mekansal gelişme modeli* tanımlanmıştır.

Söz konusu model kapsamında 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı; geliştirilen yöntem ve ulaştığı sonuçlar bakımından mekansal ve demografik anlamda bir kapasite nüfus ve kapasite plan niteliği taşımakta, bu bağlamda kontrolsüz büyüme ve nüfus artışı gibi tehditlerin önüne geçilmekte, kentin mekansal ve demografik sınırları ortaya çıkarılmaktadır.

1.1 BÖLGESEL YAKLAŞIM

Bugüne kadar göçe dayalı olarak geliştirilen, ister göçün çıkış noktası olan kırsal alanlarda, ister varış noktası olan İstanbul'da çözmek üzere uygulanan ve/veya uygulanmaya çalışılan plan ve projelerde edinilen deneyimler sonucunda anlaşılır; göçe çıkış veren kırsal bölgeler/kentler ile göçü çeken bölgeler/kentler arasında yer alan kentsel merkezlerin (ihtisas kentlerin) geliştirilmesi gerçeğidir.

Söz konusu yaklaşım, bölgelerin potansiyellerine göre farklılaştırılmış tedbirleri içeren bütüncül çok merkezli ve dengeli bölgesel gelişme politikasını gerekli kılmaktadır.

Çok merkezli ve dengeli gelişme yaklaşımının felsefesi; ulaşım ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler doğrultusunda orta büyüklükteki merkezlerin sayısını çoğaltarak ve etkinliğini arttırarak, ara kademe kentsel çekim noktaları ve kentsel merkezler oluşturmaktır.

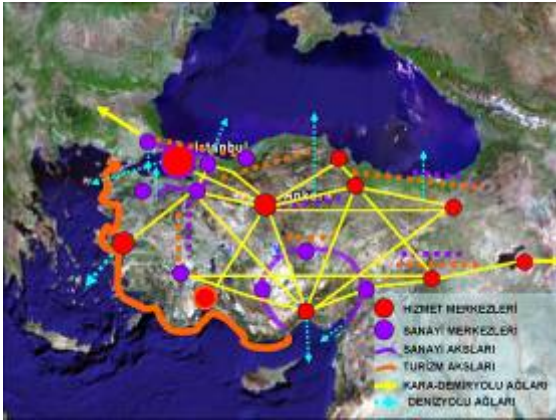
Böylelikle kır-kent arası kutuplaşma giderilebilecek ve aşırı yük üstlenen kentlerin işlevleri, alternatif kentsel merkezler (ihtisas kentler) tarafından üstlenilebilecektir.

Bu kapsamda alınabilecek önlemlerden birisi *ihhtisas kentlerinin* oluşturulmasıdır. Bu durum; bir taraftan bölgelerin verimliliğini yükseltmek suretiyle ulusal kalkınmaya, rekabet gücüne ve istihdama katkıyı artırırken, diğer taraftan da bölgeler ve kır-kent arası gelişmişlik farklılıklarını azaltma temel amacına hizmet edecektir. Böylelikle; başta İstanbul olmak üzere Marmara Bölgesi üzerindeki göç baskısının azalmasına yol açacaktır.

Özelde İstanbul, genelde ise gelişmiş bölgelere yönelik göç eğilimlerinin kontrol altına alınmasına ve/veya bölge içinde tutulmasına yönelik önerilen ihtisas kentlerin oluşturulması kapsamında; ülke genelinde öncelikle az gelişmiş bölgelerde olmak üzere, büyüme ve çevrelerine hizmet verme potansiyeli yüksek kentler belirlenerek; öncelikle bu merkezlerin ulaşım ve diğer altyapıları güçlendirilmeli; ülke genelinde dünya ile entegrasyonu sağlanmış ve İstanbul'un ağırlığını hafifletecek ihtisas kentleri geliştirilmelidir. (Bkz. Harita 1).

Belirlenecek kentlerde; yenilikçi, rekabet edebilir, dinamik ve yüksek katma değer oluşturabilen öncü sektörler seçilerek ve desteklenmelidir. İhtisaslaşmanın desteklenmesinde önemli bir diğer konu da beşeri kaynakların ve sosyal sermayenin geliştirilmesidir.

Harita 1.
Ülke Ölçeğinde Çok Merkezli ve Dengeli Gelişme Yaklaşımı

Söz konusu yaklaşımın Marmara Bölgesi ve İstanbul İl düzeyinde uyarlanmasının ise iki yönlü katkısı olabilecektir. Bunlar;

- İstanbul'un Marmara Bölgesi'ndeki diğer kentsel merkezlerle işbirliğini geliştirmesi. Bu bağlamda, İstanbul'un üst düzey hizmetlerde yoğunlaşmış bir merkez fonksiyonu üstlenmesi, mevcut sanayinin yapısal dönüşüm geçirerek, öngörülen vizyonla uyuşmayan sektörlerin öncelikle Marmara Bölgesi olmak üzere Anadolu'ya yönlendirilmesi.
- Ülkenin diğer bölgelerinde olduğu gibi, Marmara Bölgesi'nde de görülen alt-bölgesel ve yerel gelişmişlik farklılıklarının dengelenmesidir.

İlk yaklaşımdan amaçlanan; *İstanbul'un taşıdığı yükün bir kısmının çevre merkezlere aktarılması, kentin rahatlatılması, işlevlerin ve hizmetlerin yerine getirilmesi doğrultusunda yürütülen faaliyetlere işlerlik ve etkinlik kazandırılmasıdır.* Böylelikle İstanbul sağlıklı bir işleyişe kavuşabilecektir. Önümüzdeki dönemde İstanbul'a gelecek nüfusun önemli bir kısmının öncelikle Marmara Bölgesi'ndeki alternatif merkezlere yönlendirilmesi de kenti potansiyel yüklerden kurtarabilecektir.

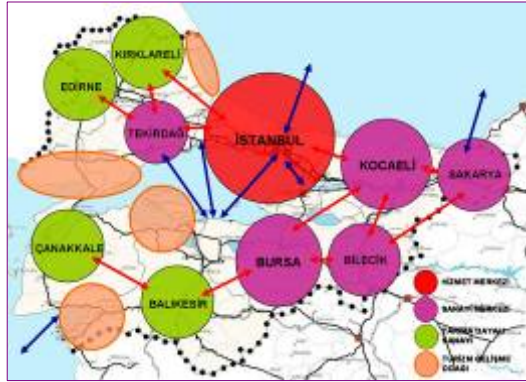
İkinci yaklaşımda amaçlanan ise; *Marmara Bölgesi'nde ilk amaca yönelik olarak hizmet verebilecek uygun mekanların ve kentsel merkezlerin saptanması ve üstenecekleri rolü yerine getirebilmeleri için alınması gerekli önlemlerin belirlenmesidir.* Uygulamaya geçirilecek önlemlerle alternatif merkezler ortaya çıkartılabilecek ve bunlar İstanbul'un işlevlerinden bir kısmını üstlenebileceği gibi, İstanbul'la işlevsel bütünlük de kurabilecektir. Tariflenen bu yaklaşım; İstanbul'un taşıdığı aşırı yükün paylaşılmasına katkı vermenin yanı sıra, Marmara Bölgesi'nde bölge içi dengesizliklerin giderilmesine temel oluşturacak unsurları da içermektedir.

İstanbul'un bölgesel ölçekte komşu ve yakın illerdeki yerleşim merkezleri ile daha rasyonel ilişkiler kurması, hem üzerindeki ekonomik, sosyal ve çevresel maliyetleri yüksek işlevlerin daha sağlıklı yapılara dönüştürülmesi, hem de üretilen katma değer in Bölge düzeyinde yaygınlaştırılması bakımından yararlı olması amaçlanmaktadır (Bkz. Harita 2).

Harita 2.
Bölge Ölçeğinde Çok Merkezli ve Dengeli Gelişme Yaklaşımı

Bu doğrultuda, İstanbul'da yer seçmiş olan ve halen faaliyetlerini sürdüren, ancak çevresel ve ekonomik anlamda kente katkısı olmayan faaliyetlerin öncelikle Marmara Bölgesi olmak üzere ülke içerisinde uygun yerlere yönlendirilmesi olanakları araştırılmalıdır.

Bu ilke uyarınca, İstanbul'da konumlanması düşünülen, ancak aynı getiri düzeyini belki de daha yüksekini, ülkenin ve Marmara Bölgesi'nin diğer yerlerinde konumlanarak da yakalayabilecek olan potansiyel işletme ve faaliyetlerin İstanbul dışı alternatiflere yönlendirilmesi gerekmektedir.

Böylelikle, Bölge'deki alternatif mekanlar potansiyel yatırımlar için yer, hammadde, işgücü ve hatta sermaye gibi üretim ve hizmet faktörlerini sunarken; İstanbul'dan gelenlerin de bilgi ve sermaye birikimleriyle yerel olanaklarla buluşması sağlanabilecektir. Bunun sonucunda;

- İstanbul bir kültür-turizm ve üst düzey hizmet merkezi olacak,
- Bölge'deki alternatif mekanlardaki üretim çıktısının pazarlara ulaşımı için fiziki ve organizasyonel bağlantılar güçlendirilerek yerele çekicilik kazandırılacak ve
- İstanbul ile Marmara Bölgesi'ndeki alternatif merkezler arasında görev dağılımı gerçekleştirilerek ve işlevsel ağlar kurularak, bölgesel sistem daha rasyonel hale getirilebilecektir.

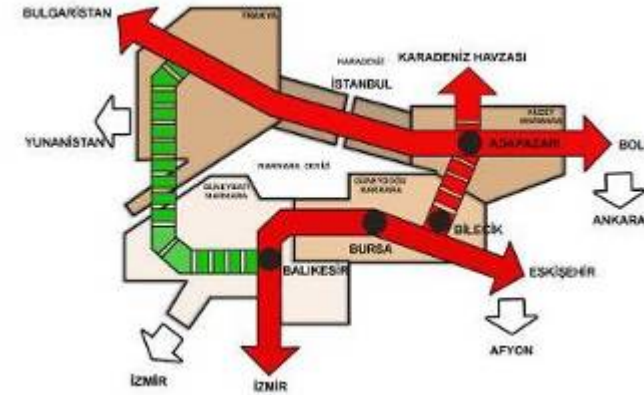
Mevcut doğal kaynaklar ile temel ve ara üretim girdilerinin yanı sıra, halen yürütülmekte olan ve potansiyel arz eden ekonomik faaliyetler ile sistemi çalıştıran toplumsal, kültürel ve teknik altyapı hizmet ve donatıları bazında yapılan bölgesel durum tespit çalışmaları sonucunda varılan bulgular; İstanbul'un çevre illerle olan mevcut ve potansiyel ilişkilerinde Bölge İlleri'ni; Trakya, Kuzey Marmara, Güney-Batı Marmara ve Güney-Doğu Marmara Alt-bölge kümeleri altında gruplandırmanın doğru olacağını onaylar niteliktedir (Bkz.Harita 3).

Harita 3.
İstanbul ve Çevre Alt
Bölgeleri

Bölgesel yapıya bakıldığında; kuzeyde İstanbul'u da içermek üzere Trakya'dan Adapazarı'na, güneyde ise Balıkesir'den başlayarak Bursa üzerinden Bilecik'e uzanan sanayi ve ticaret aksları görülmektedir. Bölge'nin batı kısmında, Balıkesir'den ve Çanakkale üzerinden geçerek Trakya'nın içlerine uzanan ve diğer akslardan farklı olarak koruma alanları, tarıma dayalı sanayi, tarım ve hayvancılık alanlarından oluşan yeşil bir aks yer almaktadır. Bölgenin doğu kısmında, Bilecik ile Adapazarı arasında ise coğrafi koşullar sebebiyle mekansal gelişme sınırlı kalmıştır (Bkz.Harita 4).

Harita 4.
Marmara Bölgesi İçin
Eksensel Çerçeve
Yaklaşımı

Yukarıdaki harita üzerinde, **bölgesel işlevsel bütünlük ve dengeli mekansal gelişme ilkesi** bağlamında yapılabilecek ilk yorum; batıda yeşil bandın korunması, doğuda ise kuzey ve güney Marmara illeri üzerinden batı-doğu yönünde uzanan iki aksın, Bilecik-Adapazarı arasında dikey bir aks oluşturularak bağlanmasıdır. Bu yaklaşımda hedeflenen; İstanbul çıkışlı ve Adapazarı ile Bolu üzerinden Ankara varışlı harekete, Adapazarı'ndan sonra Bilecik üzerinden Eskişehir ve Afyon varışlı yeni olanaklar sağlamaktır. Böylelikle, İstanbul'daki yığılmanın Anadolu yönünde olabilecek sıçramalar için akış rahatlığı sağlanmış olabilecektir.

Söz konusu yaklaşımın bölgesel gelişme açısından öngördüğü;

⇒ Trakya ile Güney-Batı Marmara Alt-bölgeleri'nin kendi alansal gelişmelerini; doğal ve ekolojik değerlerini koruyarak, tarıma ve tarıma dayalı sanayi ile turizm ve hizmet sektörlerine yönlendirmeleridir. Böylelikle, anılan alt-bölgelerin iç kesimlerinde bu tür faaliyetlerin geliştirilmesine yönelik girişimler, İstanbul'dan gelebilecek sermaye, bilgi, beceri, teknoloji ve pazar bağlantıları ile noktasal buluşmalar gerçekleştirebilecektir.

⇒ Trakya ve Güney-Batı Marmara için yapılabilecek bu öngörünün yanında, Bölge'nin doğusunda gerçekleşmesi düşünülen ise yoğun bir kamu yatırım faaliyetinin başlatılarak, İstanbul'un taşıdığı aşırı yükleri Anadolu'nun içlerine doğru çekmek veya bu uzantılarda ara istasyonlar oluşturmak üzere, Adapazarı-Bilecik bağlantısının kurulması ve burasının bir 'kalkınma koridoru'na dönüştürülmesidir. Bu oluşum aynı zamanda İstanbul'a yönelecek yeni yatırımlar için bölgesel tampon görevi de görebilecektir (Bkz.Harita 5).

Harita 5.
Marmara Bölgesi
Alansal Gelişme
Öngörüsü

İstanbul'u Marmara Bölgesi'nin işlevsel bütünlüğü ile bağdaştırarak geliştirilen yaklaşım modelinin temelinde yatan ilke; **Bölge'de yerel ekonomik gelişme potansiyelinin saptanması ve bu potansiyelin İstanbul birikimlerinin yerele taşınarak harekete geçirilmesidir.** Böylelikle; hem İstanbul'un taşıdığı aşırı yüklerin Bölge ölçeğinde paylaşılmasına hem de Marmara Bölgesi'nin gelişmesine mekansal ve işlevsel açıdan dengeleyici yaklaşımlar ve modeller uygulayarak hizmet etmek mümkün olacaktır.

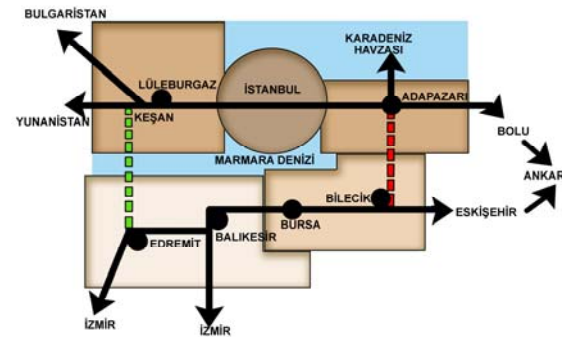

Marmara Bölgesi bütününde mekansal ve işlevsel açıdan dengeleyici yaklaşımda aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulmalıdır:

- Marmara Bölgesi içinde bir ağırlık oluşturan İstanbul'un taşıdığı gereksiz yüklerin öncelikle Bölge genelinde etkin bir biçimde dağıtılması,
- Yüklerin Bölge genelinde etkin bir biçimde dağıtılması için buralardaki potansiyelleri harekete geçirecek önlemlerin alınması,
- Bölge'nin batı kanadında tarım ve tarımsal sanayi ağırlıklı işlevler üzerinde yoğunlaşılması,
- Bölgenin doğu kanadı için sanayi ağırlıklı koridor geliştirilmesi,
- Bölge içinde ve Marmara Denizi çevresinde kuzey ve güney ile doğu ve batı eksenlerinin arasında sağlıklı eklemlemelerin ve kenetlenmelerin oluşturulması,
- Bölge içi dengelenmeyi fiziki eksenler üzerine oturturken, bu eksenler üzerinde konumlanacak işlevlerin sektörel (tarım, sanayi, hizmetler) dengeyi de sağlamak üzere belirlenmesi,
- Kuzey ve güney eksenleri üzerinde sanayi yoğunluklu işlevler konumlanırken, sahip olunan ekolojik değerlerin korunması,
- Doğu eksenini üzerinde koridor oluşturmak için sanayi konumlanması öngörülürken, güneybatı ve batı eksenlerinin üzerinde kırsal alanlara ve tarımsal üretimlere yönelik işlevlerin konumlanmasının öngörülmesi.

- Bölgesel çerçevede güç ve yük dağılımını dengelemek üzere, kara üzerindeki ulaşım eksenlerine entegre olacak şekilde Marmara Denizi ulaşım olanaklarından faydalanılması,
- Marmara Bölgesi kapsamında sistem içi optimizasyonu yukarıda belirtilen yaklaşımlarla kurgularken, sistemin dış dünya ile ilişkilerini güçlendirmek üzere; kuzeybatıda Bulgaristan ve Yunanistan'a, kuzeyde Karadeniz Havzası'na, doğuda İç Anadolu'ya ve güneyde Ege ve Orta Anadolu'ya açılım verecek arterlerin geliştirilmesi,
- Bölge içinde bütüncülük ve işlevsellik gereklerinin, çok merkezli mekansal gelişme modeline dayanarak ve dengelemeyi öngören dağılımcı yaklaşımlar benimsenerek yerine getirilmesi.

İstanbul'u Marmara Bölgesi'nin gelişimi ile bütünleştirilmiş bir yaklaşımla ele alan ve bu bakış açısıyla Alt-bölgesel bazda yürütülen çalışmalarının sentezlenmesiyle oluşturulan yukarıdaki yaklaşımın şematik ifadelendirilmesi Harita 6'da yer almaktadır.

Harita 6.
Marmara Bölgesi
İşlevsel Bütünlük ve
Dengeli Dağılım
Yaklaşımı

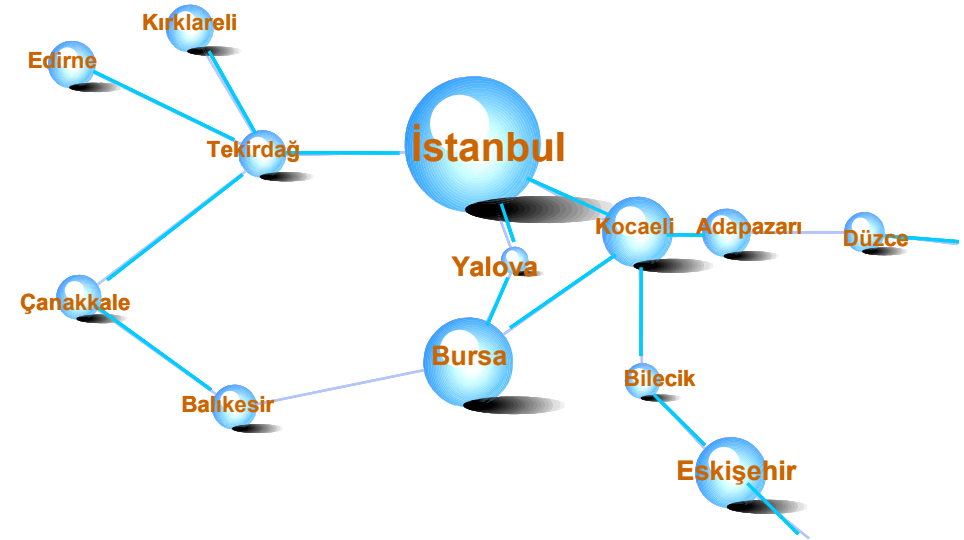

Karakteri Sürdürülecek Alanlar ise özel bir gelişme potansiyeli sergilemeyen ve kırsal niteliği ön planda olan; ancak sahip olduğu değerler ve doğal yapısı itibarıyla ekonomik açıdan temelde tarımsal sanayiye girdi verecek şekilde işlevlendirilmesi gereken alanlardır.

Harita 7’de gösterildiği üzere, **gelişme aksları ile koruma alanlarının birbirine yaklaştıkları veya komşu oldukları mekanlarda özel önlemlerin alınması** gerekmektedir. Bu doğrultuda, özen gösterilmesi gereken diğer mekansal kümelerden biri de Bölge’nin genelde kıyı kesimlerinde yer alan doğaya duyarlı gelişme alanlarıdır.

Gelişmenin ve korumanın Marmara Bölgesi’ndeki mekansal birlikteliği; gelişmenin çevre ve doğa unsurlarının dikkate alınarak gerçekleştirilmesine bağlı kalınmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Eylem Planı’nda gelişme aksları dışında kalan, ancak gelişme süreci içerisinde karakteri korunarak varlığını sürdüreceği alanlar, bölgesel sistemin önemli yaşam destek kaynaklarını içlerinde barındırmaktadır.

İstanbul Çevre Düzeni Planı, yukarıda açıklanan bölgesel yaklaşım göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır.

1.2 İSTANBUL ÇEVRE DÜZENİ PLANI YAKLAŞIMI

İstanbul'da gerek demografik ve ekonomik yapı ile mevcut mekansal gelişme eğilimleri gerekse alana yönelik projeksiyonlar; kentin yaşam destek sistemlerinin yok olma sürecinde olduğunu göstermektedir.

Yaşam destek sistemleri ve insan yaşamının kalitesi arasındaki ilişkinin İstanbul'un kırılğan coğrafyasında daha da güçlü bir şekilde ortaya çıkması sebebiyle; çok yönlü ve bütüncül önlemler belirlenmiştir.

Bu kapsamda, İstanbul'un sahip olduğu su havzaları ve orman alanları başta olmak üzere, kentin yaşam destek sistemlerini oluşturan ve Karadeniz sahillerine paralel olarak uzanan yatay kuzey eksenindeki ekolojik değerler korumacı bir yaklaşımla ekolojik değerler üzerinde risk oluşturacak ekonomik girişimlere kapalı tutulmuş; ekolojik kaynaklara yönelen dikey gelişmeleri kontrol altına alacak kararlar alınmıştır.

Dolayısıyla; **İstanbul'un gelişme yönlerinin batı ve doğu kanatlara doğru yönlendirilmesi ve mekansal büyümesinin, ana-merkezin sıçrama odakları olarak tanımlanabilecek alt-merkezleri de içermek üzere doğrusal bir model** esas alınmıştır.

Bu nedenlerden ötürü, İstanbul'un önümüzdeki yıllarda göstereceği gelişmenin modellenmesi, **ekonomi-ekoloji dengesini kurmak üzere belirlenen kapasite nüfus büyüklüğünü aşmaması** gerektiği üzerine kurgulanmıştır.

İstanbul'un küresel ilişkiler ağında öz değerlerini yitirmeden yarışmacı bir kent olmasını tehdit eden çevresel ve yapısal sorunların çözülmesi, kentsel işlevlerde bütünleşmenin sağlanarak toplumsal ve mekansal farklılıkların giderilmesi, diğer yandan ekonomik faaliyetlerde yapısal dönüşüm sağlanarak verimliliğin artırılması ve böylelikle İstanbul'un küresel rekabette yeni fırsatlar yakalamak üzere güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

İstanbul'un kentsel gelişmesi ve geleceği planlanırken;

- Kentin bünyesinde sağlıklı yapılaşmayı ve işlevsel bütünleşmeyi öngören ilkelerin esas alınmış,
- Kentin ekolojik ortamıyla sürdürülebilirlik ilişkileri güçlü temellere oturtulmuş ve
- Kentin küresel metropoller sistemi içerisinde üstlenmesi arzulanan rol ve konumu belirlenmiştir.

Sonuç olarak; İstanbul'un sağlıklı yapılaşmasına, ekolojik çevresi ile sürdürülebilir ilişkiler kurmasına ve vizyonuna ilişkin gereklerine yanıt verebilecek en uygun kentsel gelişme modeli saptanmıştır.

Söz konusu model kapsamında İstanbul'un sağlıklı bir yapıya kavuşturulabilmesine yönelik hedef ve stratejiler aşağıdaki ilkeler doğrultusunda tanımlanmıştır. Söz konusu ilkeler;

- Ekonomi-ekoloji çatışmasına toplumsal boyutun da katılarak, sürdürülebilirlik açısından dengenin kurulabilmesi için nüfus artış hızını düşürmek ve doğal eşikler göz önünde bulundurularak nüfusu sınırlı bir büyüklükte tutmak,
- Başta turizm olmak üzere tarihi değerlere ve sanatsal etkinliklere dayalı kültürel faaliyetleri; uluslararası diplomasiye, kongre ve turizme yönelik dış bağlantıları; finans hareketlerine açık ve nitelikli hizmet sunumuna yönelik girişimleri; eğitim ve ileri teknoloji atılımlarını İstanbul için öncelikli işlevler olarak öngörmek,
- Tanımlanan vizyon bileşenleri dışında kalan faaliyetlerden İstanbul'u olabildiğince arındırmak; başta sanayi olmak üzere diğer sektörlerde de ekonomik verimliliğini kaybeden, olumsuz dış ekonomiler oluşturan ve toplumsal maliyetleri arttıran, çevre kirliliğine neden olan ve kentsel hizmetler ile toplumsal yaşam üzerinde baskı oluşturan tesis ve faaliyetleri karşılaştırmalı avantajlar sağlayan alternatif düzenli yerleşimlere yönlendirmektir.

Böylelikle İstanbul;

- Kent mekanını yaşanabilir bir sisteme dönüştürebilecek,
- Fonksiyonların en uygun mekansal dağılımını gerçekleştirebilecek,
- Aşırı yığılmalardan ve bunun sonucunda ortaya çıkan olumsuz dış ekonomiler ile toplumsal maliyetlerden kendini arındırabilecek,
- Ulaşım ve iletişimde zaman ve maliyet tasarrufuna gidebilecek,
- Yürütülen faaliyetlerde işlevselliği ve verimliliği arttırarak, uluslararası, ulusal ve bölgesel ilişkilerde etkinlik sağlayabilecek,
- Yapısal iyileştirmeler gerçekleştirerek, bünyesindeki sosyo-mekansal farklılıkları giderebilecek bir konuma gelecek ve uluslararası rekabet için daha da güçlenecektir.

Üzerinde durulması gerekli bir diğer nokta da İstanbul'un uluslararası ölçekteki rolü ile ilgilidir. Bu konuda İstanbul için öngörülen temel yaklaşım;

- Küresel ölçekte kültür ve turizm kenti olması,
- Küresel üst bölgenin yönetim hizmetlerine talip olması ve üst bölge ekonomisinden daha fazla pay almasıdır. Bu üst bölge Avrupa, Balkanlar, Karadeniz havzası, Kafkaslar, Orta Asya, Ortadoğu ve Akdeniz havzasını kapsamaktadır (Bkz. Şekil 1). Dolayısıyla, İstanbul'un bu üst bölgeyle ekonomik, sosyal, tarihi, kültürel, diplomatik, iletişim ve ulaşım bağlantılarının güçlendirilmesi öngörülmüş ve uluslararası bölgesel merkez olarak hizmet vermesi hedeflenmiştir.

Şekil 1.
İstanbul'un Etkileşim Alanı

1.2.1 VİZYON

1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nın İstanbul için öngördüğü vizyon, İstanbul'un öncelikleri dikkate alınarak aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda özgün kültürel ve doğal kimliğini koruyarak gelişen, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip bilgi toplumuna dönüşen yaşam kalitesi yüksek bir

Belirlenen vizyon doğrultusunda; İstanbul'un potansiyellerini yansıtan çeşitli bileşenler ön plana çıkarılmıştır. İstanbul'un sahip olduğu en büyük potansiyel kültür ve turizm potansiyelidir. Bunun yanı sıra finans, bilim ve teknoloji, kongre-fuar, spor, sağlık, yolcu ve yük transfer merkezi, moda, eğlence, uluslararası ilişkiler ve diplomasi konularında da İstanbul potansiyele sahiptir.

Kültür ve Turizm alanında; İstanbul yaşamının öğeleri olan ve kentin uzun tarihi bir sürece dayalı tarihi ve kültürel zenginliği, küresel ölçekte örnek olacak bir potansiyeldir.

İstanbul'un yalnızca tarihi kültür birikimini turizme açmak düşünülmemeli, kongre turizmi, ekolojik turizm gibi farklı turizm çeşitleri de dikkate alınmalıdır. Tarih ve kültür öğelerinin yansıtıldığı kent dokularına yönelik bilinç ve kültür turizmi yanında, açığa çıkmamış İstanbul'u keşfetme turizminin yaygınlaştırılarak, bölgesel ve küresel platformlara taşınmalıdır. Böylelikle, kitle turizmine alternatif entellektüel turizmin desteklenmesi ve çeşitlendirmeye gidilmesi mümkün olabilecektir.

Küresel ortama hitap edecek turizm faaliyetlerinin ve etkinliklerinin İstanbul'un kültürel geçmişine, birikimine ve deneyimlerini yansıtan türden olması gerekmektedir. Böylesine bir yaklaşım aynı zamanda İstanbul'un değerleri üzerinden Türkiye'nin birikimine atıfta bulunabilen turizm anlamında algılanarak da kullanılabilir.

Finans alanında; kentlerin küresel sistemin işleyişine etki edebilme güçlerinin ana kaynaklarından birini finans kapital oluşturmaktadır. İstanbul'un gelişmiş dünya kentleri ile olan bağlantılarında onların işlevleri doğrultusunda rol üstlenmek yerine, küresel ve bölgesel güç paylaşımında kendisine pay sağlaması arzu edilen vizyondur.

İstanbul'un küresel ve bölgesel finans konusunda özgün bir açılım yapabilmesi, hem altyapı başta olmak üzere yetersizliklerin giderilmesine, hem de banka ve finans sektörüne getirilmeye çalışılan güven ortamının sağlanmasına bağlıdır.

Böylesine zor bir hedefi gerçekleştirmek için uluslararası finans kurumlarının İstanbul'a gelmesini çekici kılmak gerekmektedir. Bu çekicilik yalnızca fırsatlarla ilişkili olmayıp, başta doğal çevre olmak üzere yaşam kalitesini de yükseltecektir.

Bilim ve Teknoloji alanında; İstanbul'un bilim ve teknoloji alanında bölgesel etkinliği olan bir merkez olması için (i) Dünya'nın çeşitli ülkelerinden gelecek öğrenim gören, akademik çalışmalar ve araştırmalar yapan kesimlerin, niceliğinin ve niteliğinin yükseltilmesine yönelik özendirici önlemlerin alınması ile (ii) uzman kişilerin küresel teknoloji üretiminde ve yarışında, yenilikçi hedeflere yönlendirilmesinin gerektirdiği altyapının hazırlanması gerekmektedir.

Dolayısıyla, hem eğitim hem de araştırma faaliyetlerinin üst düzeylere çıkartılmasında kaydedilecek başarı düzeyleri, küresel teknoloji yarışında İstanbul için üst belirleyici olacaktır.

Teknolojik gelişmelerin İstanbul'da tarihi ve kültürel mirasın kaybına olanak vermemesi için modern ve geleneksel öğelerin uyum içerisinde bir beraberliği yansıtan uyarlamalar şeklinde gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir.

Moda alanında; tekstil sektöründe geçmiş yıllarda yaşanan olumlu pazar olanaklarından sonra, başta Çin olmak üzere Uzak Doğu kaynaklı rekabet gücünün Türkiye ve İstanbul aleyhine oluşturduğu gerileme tehdidi üzerine, bu sektörde kazanılan deneyimlerin moda tasarımına aktarılması gerekmektedir. İstanbul'un moda tasarımı ve dekorasyon konusunda, Osmanlı ve Anadolu stil ve motifleri gibi özgün açılımlar yapabileceği potansiyellere sahiptir.

Spor alanında; İstanbul uluslararası müsabakaların düzenlenmesinde yakın geçmişte verdiği başarılı sınavlardan sonra, çeşitli spor dallarında Dünya ve Avrupa Şampiyonaları'na ev sahipliği yapma yeterliliğine ulaşmış bulunmaktadır. Bu fırsatın iyi kullanılması ve yakalanan ivmenin devamının, yeni atılımlar ve başarılar gerçekleştirerek getirilmesinin, Olimpiyat Oyunları için adaylığı gündemde olan İstanbul'un uzun vadeli bu hedefine vereceği katkı büyük olacaktır.

Eğlence alanında; İstanbul'un alışlagelmiş tarzların dışında özgün bir açılım yapması, kültür değerlerini turizm ve eğlence pazarları uğruna feda etmeyecek şekilde bu sektöre taşımasıyla mümkündür.

İstanbul'un batı kültürüne hitap eden eğlence sektörü de son zamanlarda büyük gelişme içindedir. Yabancı ziyaretçilerin, misyonların, iş dünyasının, İstanbul'da sürekli çalışanların ve ikamet edenlerin de varlığından memnun oldukları bu eğlence merkezlerinin, küresel eğlence organizasyonlarıyla bağlantılı hale getirilerek çeşitlendirilmesi ve kaliteli hale getirilmesi İstanbul'un tanınırlılığını arttıracaktır.

Sağlık alanında; cerrahi müdahaleler başta olmak üzere, sağlık sektöründe İstanbul'un dış ülkelere açılımda son yıllarda önemli başarılar göstermektedir. Bu başarının, hizmet sunumunda da çeşitliliğe gidilerek küresel ve bölgesel düzeyde devam ettirilmesi gerekmektedir.

Ulaşım ve Lojistik alanında; İstanbul'un özgün bir açılım yapması son derece olasıdır. Bu açılımın sonunda İstanbul, yük taşımacılığında kombine ulaşım merkezi, yolcu taşımacılığında ise geçişli taşımacılık merkezi olma konumunu yakalayabilecektir. İstanbul'un yük ve yolcu taşımacılığının ayrıştırılmasında temel önlemler alması, toplu taşımacılık sistemini ağırlıklandırması ve dört farklı ulaşım sistemi arasında etkin bağlantıları kuracak entegrasyon altyapısını oluşturması, küresel düzeyde yarışabileceği sektörü güçlendirmesi bakımından gerekmektedir.

Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi alanında; Doğu-Batı sentezini küresel platformda en iyi sergileyebilecek konuma ve potansiyele sahip bir kent olan İstanbul, içerisinde yer aldığı bölgede tarih boyu sürdürdüğü etkinlik sonucu kazandığı birikimi uluslararası ilişkilere ve diplomasiye taşıyabilecek konumdadır. Bu konudaki başarılarını daha önce birçok kez kanıtlamış olan İstanbul söz konusu avantajlı yönünü, küresel ortamda daha etkinlikle kullanılmayı hedef edinmelidir.

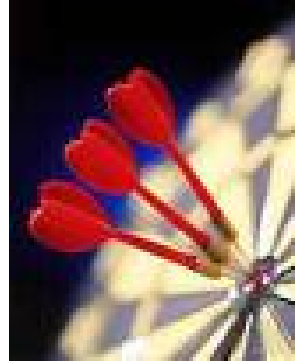

Ülkelerin değil kentlerin yarıştığı günümüz küresel ilişkiler sisteminde, İstanbul'un kaydedeceği her başarı Türkiye'nin başarısı ve kazanacağı her güç Türkiye'nin artan gücü olacaktır.

Türkiye'nin dış politikası doğrultusunda; küresel barışı tehdit eden medeniyet ve kültür çatışmasında uzlaşma gayretlerine, uluslararası işbirliğine ve bölgesel etkinliğinin artırılmasına ilişkin diplomasiyerin yürütüldüğü merkez rolünün İstanbul tarafından bugüne kadar olduğundan daha güçlü bir şekilde üstlenilmesi mümkündür.

1.2.2 AMAÇ

İstanbul'a; sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal kimlik değerleri ile özdeşleşen, kentin öncelikle kültür ve turizm alanlarındaki üstünlüklerini ön plana çıkartan, çevresel, ekonomik ve toplumsal sürdürülebilirlik ilkelerini mekana yansıtarak yaşam kalitesini yükselten, ekonomik yapısını bilim ve teknolojiye dayalı ticaret ve hizmet ağırlıklı bir ekonomiye dönüştüren, etkin ve katılımcı bir kent yönetimi/yönetişimi yapılandırmasında, kurumsal ve mekansal planlarını verimli bir araç olarak kullanan küresel ölçekte güçlenmiş bir kent statüsü kazandırmak.

1.2.3 PLANLAMA İLKELERİ

İstanbul'un yaşam destek sistemleri olan doğal alanların, insan yapısı altyapının ve yaşam kalitesinin iyileştirilebilmesi ve kent yönetiminin sürdürülebilir olabilmesi için; uluslararası dinamikler ile ülke, bölge ve kent dinamikleri göz önünde bulundurularak, insan odaklı bir planlama anlayışıyla tanımlanan ilkeler:

- Mekansal gelişmenin kültürel mirasa saygılı, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını gözeten, doğal ve kültürel çevreyle uyum içinde olması,
- İnsan faaliyetlerinin yaşam destek sistemlerine, hassas ve kritik ekosistemlere zarar vermeyecek nitelik ve nicelikte gerçekleştirilmesi,
- Kuzeye eğilim gösteren kent gelişimi engellenerek; doğu-batı aksında ve Marmara Denizi boyunca kademelendirilmiş, çok merkezli ve sıçramalı gelişimin sağlanması,
- Merkez ticaret alanı ve alt merkezler belirlenerek, merkezler kademelenmesinin sağlanması,
- Kentin iki yakasında nüfus ve istihdam dengesinin sağlanarak, Boğaz geçişlerindeki yolculuk talebinin azaltılması,
- Kentin doğrusal, kademelendirilmiş, çok merkezli ve sıçramalı gelişimini destekleyecek yüksek kapasiteli raylı ve denizyolu ağırlıklı toplu taşıma sisteminin oluşturulması,

- Estetik, işlevsel ve yapısal yaşam kalitesinin yükseltilmesi,
 - Kentsel hizmetlerin kent bütününde dengeli bir şekilde dağıtımı yapılarak, kentin sunduğu imkanlara erişimde adaletin sağlanması,
 - Ekoloji-ekonomi dengesi gözetilerek ekonomide yeniden yapılanmanın sağlanması ve uluslararası rekabet üstünlüğü taşıyan veya taşıyabilecek sektörlerin desteklenmesi,
 - Bilgi teknolojilerinin ve ar-ge faaliyetlerinin üniversite ve sanayi işbirliği içerisinde geliştirilmesi ve
 - Plan kararlarının, deprem başta olmak üzere afet riskleri dikkate alınarak üretilmesi
- olarak belirlenmiştir.

1.2. HEDEFLER VE STRATEJİLER

Planın vizyonuna ve amacına ulaşabilmek için belirlenen hedefler ve bu hedefleri mekana yansıtacak stratejiler aşağıda sıralanmıştır:

HEDEF 1. İSTANBUL'UN KÜRESEL DÜZEYDE GÜÇLENMESİNİ SAĞLAMAK

Ana Strateji 1. İstanbul'a Sahip Olduğu Kimliği İle Özdeşleşen Dünya Ölçeğinde Kültür Odaklı Turizm Kenti Statüsü Kazandırmak

Kentin Turizm Potansiyelini Çevreye, Topluma ve Kültürel Varlıklara Zarar Vermeden Geliştirmek

- Turizm sektöründe gelişimin sağlanması ve kent ekonomisindeki payının artırılması için sürdürülebilir turizmin sağlanmasına yönelik plan kararlarının oluşturulması ve bu alanlarda standart ve kalitenin geliştirilmesi
- Havayolu, demiryolu ve denizyolu ulaşımını güçlendirerek İstanbul'un uluslararası ve kent içi erişilebilirliğinin artırılması
- Konaklama olanaklarının çeşitlendirilmesi ve mevcut konaklama ünitelerinin fiziksel kalitelerinin iyileştirilmesi

- Turizm ve turizm ile bağlantılı diğer hizmet sektörlerinde görev yapan insan kaynağı niceliği ve niteliğinin artırılması

İstanbul'u Dünya Turizm Sektöründe Marka Haline Getirmek

- İstanbul'un 2010 yılında Avrupa Kültür Başkenti olması gibi uluslararası projeler ile uluslar arası boyutta Türk kültürünün tanıtılması ve Tarihi boyunca farklı kültürleri bir arada yaşatan İstanbul'un sahip olduğu dünya kültür mirasını tüm zenginliğiyle uluslar arası boyutta dünya ile paylaşması
- Sanat ve kültür forumları oluşturulması ve desteklenmesi İstanbul'da düzenlenen sanat fuarlarının içeriklerinin zenginleştirilmesi, çeşitlendirilmesi, düşük gelir gruplarıyla buluşmasının sağlanması ve bu fuarlara uluslararası boyut kazandırılması. Aynı zamanda, uluslararası galeriler ile koleksiyoncuların 2010 sürecinde İstanbul'a gelmelerini sağlamak için fuarlara danışmanlık ve mali destek hizmeti verilmesi
- Yapılacak organizasyonlarla İstanbul'un Dünyanın dört bir yanından pek çok kültür sanat insanına ve medya temsilcisini de misafir etmesi ve bir dünya kültür başkenti olarak uluslararası alanda ününü perçinlemesi
- Kitle turizmine alternatif olacak turizm faaliyetlerinin desteklenmesi

- Uluslararası turizm ajans ve acentelerinin İstanbul'da yer seçmeleri, ulusal ajans ve acentelerin ise yurtdışındaki önemli merkezlerde varlıklarını yaygınlaştırmaları için özendirici ve destekleyici önlemlerin alınması
- Kültür turizmine katkı sağlayacak kültürel mirasın, anıtların ve tarihi yapı stokunun korunarak sunumlarının güçlendirilmesi
- Kültürel zenginliğinin küresel boyutta sergilenmesine yönelik yaygın ve etkin organizasyonlara dayalı turizm faaliyetlerinin artırılması
- Kentin sahip olduğu özgün kültürel ve doğal kimliğine uygun olmak koşulu ile kente anlam ve değer katacak yeni anıtsal ve mimari eserlerin yapılması
- Kentte düzenlenen uluslararası nitelikteki kültür, sanat vb. etkinliklerin, çağdaş bir anlayışla yönetilen müzelerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması
- “24 Saat Yaşayan Kent” kimliğinin geliştirilmesi
- Kültür endüstrileri ve bu sektörlerde çalışan insanların kümелendiği ‘Kültür Odakları’nın desteklenmesi
- Çevresel sürdürülebilirlik ilkeleri göz önünde bulundurularak turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve mevsimlere yayılması
- İstanbul'daki turizm faaliyetlerinin bölgesel turizm faaliyetleri ile ilişkilendirilmesi

Turizmi İstanbullu ile Bütünleştirmek

- Kentlinin sektörde yatırım yapma ve turizm olanaklarını kullanma kapasitesinin artırılması
- İstanbul'daki yerel halkın yaşadığı çevredeki doğal ve kültürel değerleri algılamasının ve benimsemesinin sağlanması
- Kültür ve sanat faaliyetlerine destek verilmesi ile İstanbullu sanatçıların uluslararası alana açılması,
- İstanbul'un yöneten ve yönetilenlerin İstanbul için birbirlerine dayanarak, güvenerek, bilgi, birikim ve deneyimlerini paylaşarak ortak refahları için el ele çalışıp üretecekleri yepyeni bir yönetim anlayışına kavuşmaları
- Kentlilik bilincinin gelişmesi, İstanbullular kentlerinin sahip olduğu değerleri keşfederken böyle bir kentte yaşama şansına sahip oldukları için gurur duymalarının sağlanması
- İstanbullular farklı sanat disiplinleriyle kucaklaşması ve İstanbullu gençlerin sanatsal faaliyetlerle daha yakın bir ilişki kurma olanağının sağlanması.

Ana Strateji 2. Bilgi ve Teknolojiye Dayalı, Yüksek Ekonomik Rekabet Gücüne Sahip Sürdürülebilir Ekonomiyi Sağlamak

- İstanbul'a bilgi ve iletişim teknolojileri ile bölgesel ekonomiyi yönlendiren yönetim ve karar mekanizmalarının bütünleştiği üst düzey hizmet/finans ve yönetim merkezi kimliğinin kazandırılması
- Ekonomik sektörlerde yeniden yapılanma sağlanarak, İstanbul'da uluslararası rekabet üstünlüğü taşıyan veya taşıyabilecek sektörlerin desteklenmesi
- Ekonomik gücün anahtarının sağlıklı çevre olduğuna yönelik bilinçlendirmenin sağlanması
- Üretim alanları ile güçlü işlevsel ilişkileri olan uzmanlaşmış iş ve hizmet alanlarının geliştirilmesi
- Planın vizyon ve ilkeleri doğrultusunda kentte kalması uygun görülen sanayi türlerinin ileri teknoloji kullanan, insan ve çevre sağlığını tehdit etmeyen ve katma değeri yüksek sanayiye dönüştürülmesi; kentte kalması uygun görülmeyen sanayi türlerinin ise kent dışına yönlendirilmesi
- Merkezde sanayi alanlarının boşaltılmasıyla oluşacak alan kapasitesinin bilgi ekonomisi, kültür endüstrileri ve hizmetler sektörüne yönelik kullanılması

- Yeni teknoloji ve fikirleri kullanan iş alanlarının geliştirilebilmesi için kentin bilgi kapasitesinin arttırılması
- Planın vizyonu ve ilkeleri doğrultusunda, bilgi teknolojilerinin ve ar-ge faaliyetlerinin gerçekleştirileceği bölgelerin “ekonomi-ekoloji dengesi” gözetilerek oluşturulması
- Küçük ölçekli üretim tesislerine mekansal ve sektörel planlama yolu ile çözüm üretilmesi

Ana Strateji 3. İstanbul'un Güçlü Yönlerini ve Fırsatlarını Kullanarak Özgün Bir Açılım Oluşturabilme Potansiyelini Harekete Geçirmek

- İstanbul'un sosyal, ekonomik, kültürel açıdan uyumlu büyümesi, bütünleşmesi ve gelişmesi sağlanarak bölgesel merkez olması
- İstanbul'un diğer küresel merkezlerle ve kendi bölgesel hinterlandıyla ulaşım, haberleşme, kentler arası işbirliği ve yatırım olanaklarının güçlendirilmesi
- Farklı kültürel coğrafyaların merkezinde bulunan İstanbul'un uluslararası diplomasi, finans, kültür, bilim ve teknoloji zirvelerine ev sahipliği yapan bir merkez olarak ön plana çıkartılması
- İstanbul'un, jeopolitik konumu nedeniyle karşılaşılabileceği tehditleri risk yönetimi ile aşan ve tehditleri fırsat haline dönüştürebilen bir metropol haline getirilmesi

- Kentin korunması gerekli değerlerini gözeten, vizyonuyla uyumlu yatırımlar için bir çekim merkezi olmasının sağlanması
- Kıtalar ve bölgelerarası ulaşımında stratejik konumda bulunan İstanbul'un "geçiş kapısı" konumunun değerlendirilerek, uluslararası ulaşım ilişkilerinde yolcu transfer merkezi olarak geliştirilmesi
- İstanbul'un medya, reklamcılık ve fuar düzenleme faaliyetlerindeki etkinliğinin artırılması
- Kentin kültürel kimliğinin ve doğal değerlerinin toplum tarafından sahiplenilmesine yönelik altyapının oluşturulması

HEDEF 2. MARMARA BÖLGESİ'NDEKİ YEREL POTANSİYELLERİ BÜTÜNCÜL BİR YAKLAŞIMLA HAREKETE GEÇİREREK, BÖLGEDE SÜRDÜRÜLEBİLİR GELİŞMENİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNE ÖNCÜLÜK ETMEK

Ana Strateji 1. Bölge İçi Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Farklarını En Aza İndirmek Konusunda İstanbul'un Öncü Rolünü Güçlendirmek

- Ülkenin ekonomik canlılığı ve sürekliliği açısından "öncü" kent İstanbul'un, her alanda ülke ve bölgesine hizmet sunan, model oluşturan yapı ve değerlerinin farkında olarak bunları güçlendiren bir kent olması

- Ülke içinde 7. kademe merkez durumunda, olan İstanbul'un Marmara Bölgesi içerisindeki alt bölgesel ve yerel gelişmişlik farklılıklarının dengelenmesine ve çok merkezli dengeli kalkınmanın gerçekleştirilmesine katkı sağlaması, bu kapsamda alt bölgesel merkezlerle işbirliği olanaklarını geliştirmesi
- İstanbul'un sosyo-ekonomik gelişme kararlarını, etkilediği ve etkilendiği, ekolojik ve işlevsel bütünlük içerisinde olduğu yerleşimlerle ile uyum içerisinde gelişmesi
- İstanbul'un Marmara Bölgesi'nde farklı işlevlerde uzmanlaşan, birbirini tamamlayan, büyüme ve çevrelerine hizmet verme potansiyeli yüksek merkezlerle ulaşım, lojistik ve ekonomik sektör ilişkilerinin bütünlük içerisinde ele alınarak verimlilik artışının sağlanması
- İstanbul'un küresel pazarlara çıkış olanakları konusundaki birikimini, Bölge bütünündeki işbirliklerine yansıtması
- İstanbul'un dünya ölçeğinde kültür odaklı turizm kenti olma hedefi doğrultusunda, İstanbul ile bütünleşmiş bölgesel turizm faaliyetlerinin geliştirilmesiyle İstanbul'un bölge ekonomisinin gelişmesine katkı sağlaması
- Sürdürülebilir kalkınmada öncü rol üstlenecek bilgi ve teknolojiye dayalı oluşumlarda bölgesel işbirliklerinin kurulması

- Planın vizyon ve ilkeleri doğrultusunda kent dışına yönlendirilen sanayi türleri için Bölge içerisindeki atıl kapasiteli organize sanayi bölgelerinin öncelikli olarak değerlendirilmesi ve ihtisaslaşmanın arttırılması konusunda işbirliklerine gidilmesi
- İstanbul'un sahip olduğu noktasal çekim gücünün, günümüz gelişmiş ulaşım olanaklarının da daha etkin kullanılmasıyla Marmara Bölgesi geneline yayılması
- Karayolu temelli yolcu ve yük taşımacılığına alternatif olarak, Bölge'nin iç denizi konumunda bulunan Marmara Denizi ve Boğazları'ndan daha ağırlıklı faydalanarak Bölge genelinde ekonomik dinamizmin arttırılması
- Uluslararası alanda ortak denizcilik sektör programları geliştirilmesi ve Marmara Bölgesi ile İstanbul'daki liman sahalarının modernizasyonu üzerinde yoğunlaşılması
- Bölge genelinde sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıklarının giderilmesi ile Bölgeye yönelen göçün olumsuz etkilerinin bertaraf edilmesiyle sürdürülebilir ve yönetilebilir ölçekte yerleşimlerin oluşturulması

Ana Strateji 2. Marmara Bölgesi Bütününde Sürdürülebilir Mekansal Gelişimin Sağlanmasında İstanbul'un Öncü Rolünü Güçlendirmek

- İstanbul'un Marmara Bölgesi ile kuracağı sosyo-ekonomik gelişme işbirliğini, ekoloji-ekonomi çatışması olmaksızın ve mekanda verimlilik artışını sağlar nitelikte, mekansal gelişme planlarına yansıtması
- İstanbul'un Marmara Bölgesi bütününde milli park, tabiatı koruma alanı, yaban hayatı koruma sahası, sit alanları, sulak alanlar gibi korunan alanlar temelinde diğer tüm yaşam destek sistemleri (ormanlar, çayır-mera alanları, tatlı su kaynakları, yüzey suları vb) ile entegre olmuş ekolojik ağların tanımlanmasına katkı sağlaması
- İstanbul'un Bölge bütününde tanımlanmış ekolojik ağ sistemlerini referans alan sürdürülebilir mekansal gelişim konusunda Bölgeye katkı sağlanması
- Bölge bütünde yaşam destek sistemlerini koruyan bir gelişmenin zemininin hazırlanması
- Kentin ekolojik ortamıyla sürdürülebilirlik ilişkilerinin sağlam temellere oturtulması
- Ortak kıyı ve çevre yönetimi perspektifinin tanımlanması, programlanması ve yaygınlaştırılması
- Ekolojik, doğal, kültürel ve tarihi varlıklarının korunarak ve değerlendirilerek, turizm ve hizmet sektörleriyle çeşitlendirilmesi

- Ekonomik çekim merkezi nitelikli kentlerde doğal çevrenin korunması için özel önlemlerin geliştirilmesi – ortak çevre yönetim programları
- Bölgede öncelikle ekoloji-ekonomi dengesi göz önünde bulundurularak ekonomik getiri sağlayacak ekolojik boyutlu faaliyetlerin teşvik edilmesi
- Lojistik hizmetlerde optimizasyona gidilerek sistem verimliliği ve etkinliğinin artırılması

HEDEF 3. İSTANBUL'UN MEKANSAL GELİŞİMİNİ, ÇEVRESEL, EKONOMİK VE TOPLUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK DOĞRULTUSUNDA KENTSEL İŞLEVSEL BÜTÜNLEŞMEYİ SAĞLAMAK

Ana Strateji 1. Kentin Doğu ve Batı Eksenlerinde Doğrusal, Çok Merkezli ve Kademeli Gelişimini Sağlamak

- İstanbul'un yağ lekesi biçimindeki mekansal yayılmasının; doğu-batı aksında, çok merkezli ve sıçramalı gelişme yapısına dönüştürülerek yönlendirilmesi
- Kentin ağırlıklı kuzeyinde yer alan ekolojik kaynaklara yönelik eğilim gösteren kent gelişiminin önlenmesi

- İstanbul il sınırları içerisinde sürdürülebilirlik çerçevesinde, kentin gelişme potansiyelleri ve iç dinamikleri dikkate alınarak, yeni çekim merkezleri ve buna bağlı olarak yerleşmeler kademelenmesinin oluşturulması
- Nüfus-istihdam dağılımının; İstanbul bütününde ve her iki yakada dengelenebilmesi için yeni odakların belirlenmesi
- Plan kararları doğrultusunda, çevreleri ile etkileşimi kuvvetli mekansal alt bölgelerin tanımlanması

Ana Strateji 2. İstanbul İl Sınırları Dahilinde İhtisaslaşmış, Katma Değer ve Verimliliği Yüksek Merkezler Geliştirmek

- Merkez Bölgenin çevre ve yaşam standartlarını yükseltecek mekansal dönüşüm projelerinin geliştirilmesi
- Merkezi iş alanının kentsel, bölgesel, ulusal ve uluslararası ölçekteki diğer merkezlerle ilişkilerinin güçlendirilmesi
- MİA üzerindeki baskıyı azaltacak, ihtisaslaşmış, üst düzey hizmet-ticaret birimlerinin yer alabileceği birinci derece merkezler ile hinterlandındaki yerleşmelerin ticaret-hizmet ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte ikinci derece ve diğer alt merkezlerin belirlenmesi
- Merkez alanları için risk analizlerinin yapılarak afet yönetim planlarının hazırlanması

- Merkez alanlarında gece-gündüz nüfus dengesinin sağlanması için gerekli düzenlemelerin yapılması
- Merkez alanlarının düzenli konut alanlarına doğru yayılmasının engellenmesi

Ana Strateji 3. Sanayi Sektörünün Kent Genelindeki Yapısını Sıhhileştirerek, Yapısal Dönüşümünü Sağlamak

- Yer seçim kararları açısından, yerleşik alan içinde kalması uygun olmayan sanayilerin, öncelikle atıl kapasiteye sahip mevcut organize sanayi bölgelerinde değerlendirilmesi
- Yer seçim kararları açısından yerleşik alan içinde kalması uygun sanayi alanlarının sağlıklılaştırılması
- Yetersizlikleri, uyumsuzlukları ve değer artışları nedeniyle sanayiden farklı kullanımlara dönüşmesi öngörülen sanayi alanlarının uygun işlevlere dönüşümünün sağlanması
- Sanayinin rehabilitasyonu, dönüşümü ve kent dışına yönlendirilmesinde kamu, özel ve sivil toplum kuruluşları arasında katılım süreçlerinin geliştirilmesi
- Çevreye duyarlı, ileri teknoloji kullanan ve katma değeri yüksek sanayi türlerine geçişin yönlendirilmesi

Ana Strateji 4. Yerleşmelerin Yaşam Destek Sistemlerine ve Hassas Ekosistemlere Duyarlı Gelişmesini Sağlamak

Orman Alanlarının ve Barındırdığı Biyolojik Çeşitliliğin Korunması

- Mevzuatta yer alan orman alanı tanımının Çevre ve Orman Bakanlığı ve taşra teşkilatı, bilim kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve diğer ilgili kurum ve kuruluşların işbirliği ile ekosistem içindeki yeri göz önüne alınarak öneminin vurgulanmasına yönelik yeniden ele alınması
- İstanbul İli ormanlarının daha da iyi korunabilmesi amacıyla, tümünün “muhafaza ormanı” statüsüne alınması yönünde girişimlerde bulunulması
- Kadastro ile ilgili tutarsızlıkların çözümlenmesi
- Orman kadastrosu kesinleşmemiş orman vasfı bulunan alanların da orman kapsamında değerlendirilerek, mutlak korunacak alanlar olarak kabul edilmesi
- Ormanların toprak ve su rejimi bakımından mutlak koruma altına alınması
- Orman rejimine dahil boş alanların; yapılacak bilimsel çalışmalar doğrultusunda, çevresindeki doğal bitki örtülerinin devamlılığı esas alınarak bitkilendirilmesi
- Erozyonu önleyen ve biyolojik çeşitliliğin kaynağı olan fundalık ve calılık türü orman alanlarının korunması

- Orman alanlarının tahribine yönelik baskıları önleyici tedbirlerin alınması
- Orman alanlarında izin verilecek kullanımların; söz konusu alanlardaki ekolojik-biyolojik çeşitlilik, plan bütünlüğü ve taşıma kapasitesi hesapları dikkate alınarak ilgili kurumlar tarafından belirlenmesi
- Orman içerisinde kalan orman vasfını kaybetmiş alanların ekolojik olarak ormanla bütünleşmesinin sağlanması
- Orman içerisinde olmayan, sürdürülebilirlik açısından ormanla bütünleştirilemeyen ve üzerinde yapılaşmanın olmadığı orman vasfını kaybetmiş alanların; tarım, rekreasyon ve ihtiyaç duyulan kamuya ait donatı alanları olarak değerlendirilmesi
- Orman içerisinde olmayan, sürdürülebilirlik açısından ormanla bütünleştirilemeyen ve üzerinde yapılaşmanın olduğu orman vasfını kaybetmiş alanlardaki yapılaşmaların rehabilite edilmesi
- Orman alanlarında gerçekleştirilen madencilik faaliyetlerinin çevresel etkilerini en az düzeye indiren teknik önlemlerin alınması, gerekiyorsa bu faaliyetlerin kısıtlanması ya da son verilmesi
- Özel ormanlarda yapılaşmanın kısıtlanması

İstanbul'un Yeraltı ve Yerüstü Su Kaynaklarının Korunması ve Akılcı Yönetimlerinin Sağlanması

- İçme suyu havzalarında koruma-kullanma dengesini düzenleyen "Havza Yönetim Modeli"nin oluşturulması
- İSKİ Master Planı'nın revize edilmesi
- Ekosistem özelliklerini kaybeden içme suyu havzalarına doğal ekosistem özelliklerinin yeniden kazandırılması
- İçme suyu havzalarına yönelik kentsel gelişme baskılarını engelleyecek tedbirlerin alınması
- İçme suyu havzalarındaki yerleşmelerin atık sularını doğrudan su kaynaklarına ulaşmasını engellemek üzere kanalizasyon sisteminin yenilenmesi ve tamamlanması
- İçme suyu havzalarının mutlak ve kısa mesafe koruma kuşaklarının yapılaşmadan arındırılması
- İçme suyu havzalarını besleyen derelerin mutlak koruma kuşaklarının yapılaşmalardan arındırılması
- İçme suyu havzalarının orta ve uzun mesafedeki yapılaşmaların rehabilite edilmesi
- İçme suyu havzalarındaki mevcut sanayi tesislerinin tasfiye edilmesi

- İçme suyu havzalarında yapılacak tarımsal faaliyetlerde toprağın uygun olması durumunda öncelikle ekolojik tarıma izin verilmesi
- Yapılaşma ve denetimsiz kullanım nedeni ile niteliklerini kaybeden yeraltı suyu taşıyan ortamların tekrar yararlanılabilir kapasiteye kavuşturulması
- Yeraltı suyu havzaları içerisinde kalan tarım arazilerinin, yağış suyunun sızmasını sağlamak üzere korunması
- Alternatif içme ve kullanma sularının temini ve rasyonel kullanımına yönelik çalışmaların yapılması

Tarım Alanlarının Korunması ve Toprak Verimliliğinin Arttırılması

- Tarım topraklarının tarım dışı amaçla kullanımının engellenmesi
- Mera alanlarının mera dışı amaçla kullanımının engellenmesi
- Tarımsal verimliliğin arttırılması için tarımsal arazi kullanım planının yapılması
- Organik Tarım Yönetmeliği'ne uygun tarım alanlarında ekolojik tarım yapılması
- Ekolojik tarıma uygun olmayan tarım alanlarında polikültür tarıma geçilmesi
- Tarım alanlarındaki gübreleme faaliyetlerinin mobil bir modellemeyle yürütülmesi

Yeraltı Kaynaklarından Yararlanılması, Kullanım Ömrünü Tamamlayanlara Doğal Değerlerinin Geri Kazandırılması

- Taşocakları, maden alanları, enerji kaynakları ve endüstriyel hammadde rezervlerinin çevreye verdiği zararlarla ekonomiye verdiği katkı açısından değerlendirilerek organize edilmesi ve çevre önlemleri alınarak işletilmesi
- Kullanım ömrü tamamlanan ve/veya işletilmesi verimli olmayan maden alanlarının rehabilite edilmesi

Ekolojik Koridorların, Hassas Ekosistemlerin ve Biyolojik Çeşitliliğin Korunması

- Ekolojik koridorların doğal ve tarımsal karakterlerinin korunması, gerekli iyileştirmelerin yapılması ve kentsel yaşam ile olan entegrasyonunun sağlanması
- Kent içerisindeki vadilerin hava sirkülasyonunu sağlama işlevini sürdürebilecek şekilde planlanması
- Ulusal ve uluslararası öneme sahip doğa alanlarının; ulusal ve uluslararası mevzuat ile bilimsel doğa koruma ilkeleri çerçevesinde korunması ve bu alanlara yönelik olası kentsel gelişme baskılarının
- Doğal sit alanlarının mevzuat çerçevesinde korunması ve bu alanlara yönelik olası kentsel gelişme baskısının engellenmesi

Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Yararlanma Düzeyinin Arttırılması

- İstanbul'daki rüzgar enerjisi üretim olanaklarının değerlendirilmesi
- Güneş enerjisi potansiyelinin enerji kaynağı olarak değerlendirilmesi
- İnsan faaliyetleri esnasında harcanan enerji miktarının ve enerjinin tüketilmesinden dolayı ortaya çıkan atıkların azaltılması
- İleri teknolojinin kullanılması öngörülen alanlarda (eğitim bilişim ve teknoloji alanları ile sıhhileştirilecek sanayi alanları), bu alanların kendine yeterliliğini sağlamaya yönelik yenilenebilir kaynaklardan enerji üretimi ve enerji muhafaza sistemlerinin devreye sokulma olanaklarının araştırılması

Ana Strateji 5. Afetlere Karşı Duyarlı Kentsel Gelişmeyi Sağlamak

- Kentin mekansal gelişmesinin deprem ve diğer afet risk faktörleri dikkate alınarak belirlenmesi
- Kıyılarda yer alacak kullanımların, kıyılardaki dolgu ve alüvyon alanlarının deprem sırasındaki zemin davranış özellikleri, tsunami tehlikesi, zemin sıvılaşması gibi faktörler göz önünde bulundurularak belirlenmesi
- Afet riskleri açısından sorunlu bölgelerde yapı ve nüfus yoğunluğunun düşük tutulması

- Doğa (deprem, heyelan, taşkın, meteorolojik vb.) ve insan kaynaklı (yangın, endüstriyel, deniz kazaları vb.) afetlere yönelik acil eylem planlarının hazırlanması ve insan kaynağının yetiştirilmesi
- Afet durumları için afet lojistik planlamasının yapılması
- Tehlikeli kullanımlar (yanıcı, patlayıcı maddeler) için güvenlik önlemlerinin alınması, gerekirse tasfiyesi, yangın söndürme için güvenlik altyapısının geliştirilmesi

Ana Strateji 6. Yerleşmelerin Tarihsel-Kültürel Değerlere Duyarlı Gelişmesini Sağlamak

- İstanbul'un sahip olduğu tarihi ve kültürel dokusu, evrensel kimliği, peyzajı, kentin simgeleri ve silüetini korumaya yönelik çalışmaların yapılması
- Tarihi Yarımada ve Boğaziçi üzerindeki kentsel gelişme baskısının, kentin doğu ve batı yönünde kademeli-lineer gelişmesi sağlanarak engellenmesi
- İstanbul'un geleneksel kent dokusunun; sanayi, imalat, depolama gibi tarihi dokuyla uyumlu olmayan tahrip edici fonksiyonlardan arındırılması
- Öncelikle Tarihi Yarımada olmak üzere kentin tarihi dokularında lastik tekerlekli araç trafiğinin azaltılması, yaya ulaşım akslarının oluşturulması

Ana Strateji 7. Ulaşım Kararlarını Plan Kararları ile Uyumlu Olarak Geliştirmek

- Öncelikle araçların değil insanların ekonomik ve hızlı ulaşımının sağlanması
- İstanbul genelinde demiryolu ve denizyolu ağırlıklı, yüksek kapasiteli, kaliteli ve ulaşım türlerinin entegre edildiği toplu taşıma ağırlıklı bir ulaşım sisteminin kurulması
- Kent bütünündeki ulaşım sistemlerinin birbirine alternatif oluşturmak yerine, birbirini tamamlayacak biçimde planlanması
- Doğu-batı yönündeki doğrusal gelişmeye paralel olarak raylı ulaşım sistemlerinin planlanması
- Kuzeye gelişimi tetikleyecek, kentin doğal-tarihi yapısını bozacak ve uzun dönemde ilave ulaşım sorunları oluşturacak ulaşım kararlarından kaçınılması
- Önemli seyahat üreten odakların yerlerinin, ulaşım stratejileri ile ilişkilendirilerek belirlenmesi
- Kentin merkez bölgelerindeki araç trafiği sınırlandırılarak, yaya ve bisiklet ulaşımının desteklenmesi
- Ulaşım akslarının başta deprem olmak üzere acil durumlar dikkate alınarak iyileştirilmesi

Havalimanlarının Etkinliğinin Arttırılması

- İstanbul'un ulusal ve uluslararası ihtiyaçları göz önünde bulundurularak Sabiha Gökçen ve Atatürk Havalimanı'nın kapasitesinin arttırılması amacıyla alt ölçekli planlarda detaylı çalışmaların yapılması
- Atatürk ve Sabiha Gökçen Havaalanları arasında eşgüdüm ve entegrasyonun sağlanması
- Havalimanlarına erişimi destekleyecek toplu taşıma sistemlerinin geliştirilmesi
- Gerek kentin ihtiyaçları gerekse ulusal-uluslararası yolculuk talepleri doğrultusunda kentin batı yakasında yeni havalimanı ihtiyacı doğrultusunda plan kararlarının geliştirilmesi

Kent Bütünündeki Liman İlişkilerinin Yeniden Düzenlenmesi

- İstanbul ve yakın çevresine uluslararası nitelikte bir transit limanı kurma girişimlerinin ülke ve bölge ölçeğinde değerlendirilmesi

Ana Strateji 8. Kent Genelinde Dağılmış Lojistik Fonksiyonların Mekansal Organizasyonunu Yaparak, Çevreye ve Ulaşıma Olan Zararını Azaltmak

- İstanbul'un her iki yakasında liman ve raylı sistemlerle entegre edilmiş lojistik bölgelerin kurulması ve gümrüklerin bu bölgelere taşınması
- Limanlar ile lojistik bölgeler arasında raylı sistem ulaşım ilişkisinin kurulması

- Yük taşımacılığının ağırlıklı olarak demiryolu ve denizyolu sistemi ile yapılması

HEDEF 4. YAŞAM KALİTESİNİ YÜKSELTMEK

Ana Strateji 1. Yerleşim Alanlarında Mekansal Kaliteyi Yükseltmek

- Plansız ve sağlıksız gelişmiş yerleşim alanlarının mekan standartları yükseltilerek planlı ve düzenli yerleşim alanlarına dönüştürülmesi
- Tarihi konut alanlarının; doku, fonksiyon ve özgün özellikleri korunarak, sıhhileştirilmesi
- Boğaziçi alanının, sahip olduğu özellikler göz önünde bulundurularak sıhhileştirilmesi
- Öncelikle kentin mevcut yerleşim alanlarının nüfus emme kapasitesinden yararlanılması
- Konut gelişme alanlarının; orman alanları, içme suyu toplama havzaları, tarım alanları ve jeolojik sakıncalı alanlar gibi yerleşime uygun olmayan alanların dışında seçilmesi
- Konut alanlarının fiziki dönüşüm sürecine sosyal boyutun kazandırılması
- Yapılaşmada mimari estetiğin ve yerel mimarinin dikkate alınması

- İstanbul'da yaşayan tüm kesimleri kentle bütünleştiren kentsel donatı alanlarının ve kamusal açık alanların kent bütünü içinde yeterli, dengeli ve kaliteli hale getirilerek; kentsel hizmet ve fırsatlardan toplumun tüm kesimlerinin yararlanabilme olanaklarının artırılması
- Kentin düşük olan teknik ve sosyal donatı düzeyini yükseltecek kamu-özel sektör işbirliklerinin geliştirilmesi
- Kent bütününe hizmet verecek spor merkezleri, kültür merkezleri, eğlence ve sergi mekanları, müzeler, arşivler ve sağlık merkezlerinin oluşturulması
- Dönüşüm projelerinde kentsel “yeşil alanların artırılması” kriterinin önceliklendirilmesi
- Kentin doğu-batı doğrultusundaki gelişimine paralel olarak, farklı ulaşım türlerinin entegre olduğu ve ortalama seyahat süresini azaltan hızlı, güvenilir, temiz, konforlu toplu taşıma hatlarının planlanması
- Kentin sahip olduğu özgün silüetin korunmasına yönelik silüet ve tasarım planlaması çalışmalarının yapılması

Ana Strateji 2. Çevre Kirliliğini Önlemek

Su Kirliliğinin Önlenmesi

- Göl ve denizlere dökülen derelerin ıslah edilmesi
- Mevcut atık su arıtma tesislerinin etkinliğinin artırılması
- Atık suyun arıtılmadan deşarj edilmesinin önlenmesi
- Kentsel yerleşim ve gelişme alanlarında kanalizasyon sisteminin tamamlanması
- Deniz araçlarının denizi kirletmesini önlemeye yönelik denetim, atık alma ve deniz temizleme hizmetlerinin iyileştirilmesi
- Limanlardan kaynaklanan deniz kirliliğinin kontrolüne yönelik tedbirlerin alınması

Hava Kirliliğinin Önlenmesi

- Hava kirliliği izleme sisteminin geliştirilmesi
- Ulaşımdan kaynaklanan hava kirliliğinin kontrolü için toplu ulaşımın geliştirilmesi ve teşvik edilmesi
- İş-konut ulaşım ilişkilerinde trafiği azaltacak yaklaşımların geliştirilmesi
- Kentteki hakim rüzgar yönlerini dikkate alarak hava koridorlarının oluşturulması

- Kent içinde hava kirliliği oluşturan sanayi işletmeleri için yakıt türü, yakma teknolojilerinin iyileştirilmesi, baca filtrelerinin takılması ve gerektiğinde kent dışında uygun yerlere yönlendirilmesi gibi önlemlerin alınması

- Kentsel yeşil alanların ve ağaçlandırmanın artırılması

Gürültü Kirliliğinin Önlenmesi

- Otoyol ve ekspres yollar ile demiryolu kenarlarında kademeli bitkilendirme vb. uygulamalarla gürültü engelleyici perdelerin oluşturulması
- İstanbul için gürültü kontrol planlamasının geliştirilmesi

Toprak Kirliliğinin Önlenmesi

- Atık su deşarjları ve atık dökülmesi gibi toprak kirliliğine yol açan faktörlerin engellenmesi
- Tarımsal faaliyetlerde toprağı kirletecek kullanımlarının önlenmesi

Atık Yönetiminin Etkinleştirilmesi

- Kentsel atık suyun artırılarak tarımsal ve kent içi yeşil alan sulamasında kullanılması
- Katı atık tesislerinin etkinliğinin artırılması
- Katı atıkların toplanma, depolanma ve geri kazanım oranının artırılması

- Geri kazanılmayan hafriyat, inşaat ve yıkım atıklarının düzenli depolama alanlarında depolanması
- Düzenli katı atık depolama alanlarında çöp gazından elde edilen enerji üretim kapasitesinin artırılması
- Endüstri bölgelerinden kaynaklanan atıkların çevre ve insan sağlığına zarar vermeden bertaraf edilmesi
- Endüstriyel atık sular için ön arıtmanın zorunlu kılınması
- Tehlikeli atıkların kent içerisinde kontrollü taşınmasına ve bertaraf edilmesine yönelik önlemlerin alınması
- Tehlikeli atık üreten ve bertaraf sorumluluğu olan kuruluşların izlenmesi ve denetlenmesi için sorumlu kurumlarla işbirliğine gidilmesi

Koruma-Kullanma Dengesi Çerçevesinde Aktif Korumanın Sağlanması Yönünde Çevre Koruma Yönetim Sisteminin Oluşturulması

- Doğanın maliyetlendirilmesi ilkesinin yaygınlaştırılması
- Çevre korunmasıyla ilgili izleme, araştırma-geliştirme ve erken uyarı sistemlerinin kurulması
- Çevre bilincinin yaygınlaştırılmasına yönelik toplumsal programların geliştirilmesi
- Çevre yönetiminin gerçekleştirilmesine hizmet edecek yapıların desteklenmesi

HEDEF 5. SOSYAL SERMAYEYİ GÜÇLENDİRMEK

Ana Strateji 1. Kente Yönelik Göçü Etkin Yöneterek, Nüfusu Yüksek Eğitim Düzeyine ve Kalifiye İşgücü Becerilerine Kavuşturmak

İstanbul'a Yönelik Göçün Etkin Yönetilmesi

- İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda belirlenen nüfus projeksiyonu, sürdürülebilirlik açısından getirilecek demografik sınırlama ve işgücü ihtiyacı temel alınarak; ülkesel ve bölgesel göç politikaları ile ilişkilendirilmiş plan kararlarının geliştirilmesi
Kentın taşıyabileceği en uygun nüfus büyüklüğünün belirlenmesi
- Optimal nüfus büyüklüğünün üstüne çıkılmasına yol açacak plan kararlarının verilmemesi

Donanımlı, Motive Edilmiş, Yoğun ve Yüksek Verimliliği Olan İşgücünün Geliştirilmesi

- Bilgi ekonomisine ve toplumuna geçişi sağlayacak beceri kazandırma faaliyetlerinin yürütülmesi
- Yerel insan kaynağının İl'de geliştirilmesi önerilen sektörler doğrultusunda eğitim almasının sağlanması
- Eğitimli nüfus oranının artırılması için örgün ve yaygın eğitim kurumlarının nitelik ve nicelik olarak kalitesinin artırılması

- Özellikle göçle gelen nüfusun yoğun olduğu bölgelerde kadın eğitimi ve kadınlara meslek edindirme konularında girişimlerde bulunulması
- Yüksek nitelikli nüfusun kente çekilmesi için nitelikli konut ve sosyal çevre olanaklarının oluşturulması

Ana Strateji 2. Sosyal Adaleti ve Kentle Bütünleşmeyi Sağlamak

Ekonomik, Sosyal ve Sağlık Yönünden Yoksunluk İçinde Bulunan Dezavantajlı Kesimin Desteklenmesi

- Ekonomik yardıma ihtiyaç duyan kesimlerin oluşturulacak sosyal ve ekonomik projelerle desteklenmesi
- Toplumda eğitim yönünden geri kalmış kesimlere yaygın eğitim olanaklarının sağlanması
- Üretim sürecine dahil olamayan dezavantajlı kesimlerin işgücü becerilerinin ve iş imkanlarının geliştirilerek üretim sürecine dahil edilmesi.
- Engellilerin ve tüm dezavantajlı grupların sosyal yaşama uyumu ve katılımı için pozitif ayrımcılık unsurları da içeren özel projelerin geliştirilmesi
- Çocuk, genç ve yaşlıların sosyal ve kültürel faaliyetlere katılabilmesi için kentteki sosyal donatı alanlarının artırılması

- Çocuk, genç ve yaşlıların sosyal ve kültürel faaliyetlere katılabilmesi için kentteki sosyal donatı alanlarının artırılması
- Düşük gelir düzeyindeki İstanbul halkı başta olmak üzere, farklı toplumsal gruplar için konut seçeneklerinin sunulması
- Barınma ve yaşam koşullarını iyileştirmeye dönük çok yönlü sosyal programların geliştirilmesi
- Kentsel alan içinde gerçekleştirilecek büyük proje ve uygulamaların ürettiği kentsel rantlar başta olmak üzere, kentsel rantların kente ve kamuya geri dönüşüne ilişkin mekanizmaların geliştirilmesi
- Özellikle kente yeni gelenlere kentsel kültüre geçişte yardımcı olacak mekanizmaların geliştirilmesi

Genel İstihdam Oranının Arttırılması ve İşgücü Piyasasının İşleyişindeki Eşitsizliklerin Azaltılması

- İki yaka arasında nüfus-istihdam dengesinin kendi içinde sağlanması
- İş-konut arasındaki mesafenin minimuma indirilmesi yönünde arazi kullanım dağılımlarının dengeli oluşturulması
- İşgücünün beceri düzeyinin yükseltilmesi

HEDEF 6. SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT YÖNETİM SİSTEMİNİN GELİŞTİRİLMESİ İÇİN GEREKLİ OLAN YENİDEN YAPILANMAYI SAĞLAMAK

Ana Strateji 1. İstanbul Büyükşehir Belediye Sınırlarını, Metropolitan Alan'ın Tamamını Kapsayan 'İşlevsel Metropolitan Bölge' Ölçeğinde Sosyo-Ekonomik Bir Bütün Oluşturacak Şekilde Yeniden Belirlemek

Ana Strateji 2. İşlevsel Metropolitan Bölge İçindeki Planlama Kararlarını İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Öncülüğünde Belirlemek

- Planlama süreci ile ilgili yetki karmaşasına yönelik sorunların giderilmesi ve etkin işleyen bir planlama sisteminin oluşturulması
- Ülke bütününden başlayarak alt ölçeğe kadar inen planlar arasında uyumun sağlanması
- Bölge genelindeki planlar arasında koordinasyonu sağlayacak yapılanmanın kurulması
- Planların doğru ve eksiksiz verilerle hazırlanması için bölge ve kent ölçeğinde sistemli bir envanter çalışmasının yapılarak, belli aralıklarla güncellenen bir veri bankasının oluşturulması girişiminin başlatılması
- Parçacıl planlama yaklaşımlarının neden olduğu 'bütünlüğü bozma' tehlikesinin engellenmesi için uygulanabilir anlayış çerçevesinde bütüncül planlamaya geçilmesi

- Planlama faaliyetlerinin "imar planlama" boyutuyla sınırlı kalmaması; yönetim, işletme, ekonomik, sosyal, finansman ve zamanlama boyutlarını da içeren stratejik yaklaşımın benimsenmesi
- Kentin mekansal anlamda kontrolsüz yayılmasını öngören, tarım topraklarını, su havzalarını, orman alanlarını tehdit eden planların çevresel sürdürülebilirlik ilkeleri göz önünde bulundurularak revize edilmesi
- İmar ile ilgili yasal düzenlemelerin tek bir yasada toplanarak birbirine uyumlu hale getirilmesi konusunda öncü rol üstlenilmesi
- Plan hazırlama süreçlerinde ilgili tüm grupların daha etkin katılım olanaklarının geliştirilmesi

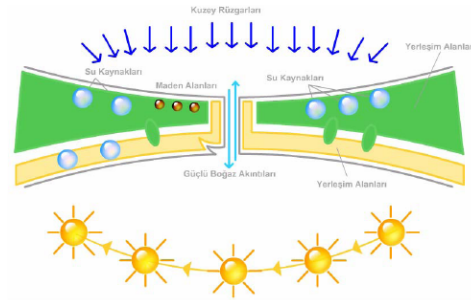

1.2.5 MAKROFORM

İstanbul'un konumlandığı coğrafya;

- Doğu-batı doğrultusunda uzanan ve kentin kuzeyinde yer alan orman alanlarının konumlandığı,
- Kuzey ve güney arasında iklimsel farklılıkların görüldüğü ve söz konusu farklılıkların biyolojik çeşitlilik ile habitat çeşitliliğine yansıdığı,
- Kentin kendi kendine yeterliliği anlamında vazgeçilemez önemi olan su kaynaklarının ve su havzalarının barındığı ve
- Avrupa Yakası'nda önemli tarım topraklarının yer aldığı son derece kırılğan bir yapıyı tanımlamaktadır (Bkz. Şekil 2).

Şekil 2.
İstanbul'un Üzerinde
Geliştiği Coğrafya

Makroform çalışması kapsamında; analiz ve sentez çalışmalarında tanımlanan sorunların çözümüne yönelik yaklaşımlar geliştirilerek, ilkesel makroform modeli oluşturulmuştur.

1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı çalışmaları çerçevesinde geliştirilen makroform yaklaşımını dört ana başlık altında tanımlamak mümkündür. Bunlar; İstanbul Makroformu'nun (i) büyüklüğü, (ii) konumu, (iii) biçimi ile (iv) iç yapısı ve yoğunluk dağılımıdır.

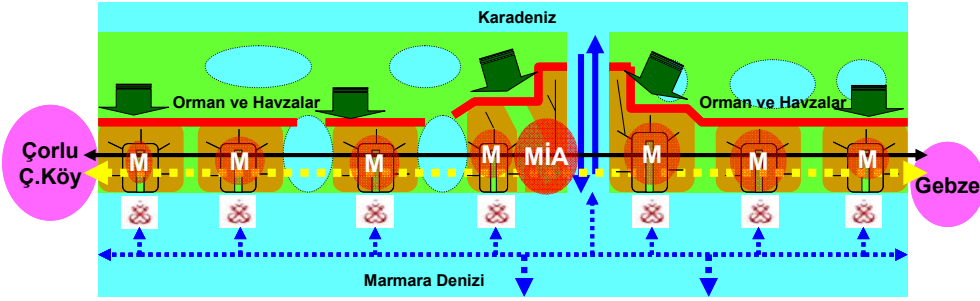
Makroformun büyüklüğü bir yandan İstanbul'un ulaştığı demografik ve alansal hacmi vurgularken, diğer yandan makroformun konumunu ve değişik boyutlardaki ağırlık merkezlerinin dağılımını ifade etmektedir. Makroformun biçimiyle İstanbul'un radyal veya konsantrik modelden farklı olan lineer gelişme modeli tanımlanmaktadır. Makroformun iç yapısı ve yoğunluk dağılımıyla ifade edilen ise İstanbul bünyesinde yer alan alt-bölgeler ve alt-merkezleri ile alt-bölge yoğunluklarıdır.

Yukarıda tanımlanan yaklaşım kapsamında Plan'da önerilen 'İlkesel Makroform Tasarımı':

İstanbul'un Doğu-Batı aksında ve Marmara Denizi boyunca doğrusal bir yapıda ve çevresel sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda sıçrayarak geliştirilmesi ve Kuzey'e doğru gelişimin kontrol altına alınmasını öngörmektedir.

Kentin kuzeye doğru gelişiminin kontrol altına alınması, kentin sürdürülebilir bir biçimde gelişmesi açısından üst belirleyici ve aynı zamanda kısıtlayıcı olmaktadır (Bkz. Şekil 3).

Şekil 3. İstanbul İçin Öngörülen Makroform

Yerleşik alan içinde ise kentin tanımlı alt-bölgelere ayrılması ve bu alt-bölgelerin kendi alt-merkezleri ile bütünleştirilmesi diğer bir temel ilkedir. Tüm kente hizmet eden donatı ve hizmet alanlarının ve kentsel alt-bölge merkezlerinin ana ulaşım omurgasına doğrudan bağlanmasıyla sağlıklı ve işlevsel bir kentsel organizma kurulması hedeflenmektedir.

Doğal kaynaklar açısından yapılan değerlendirmeler sonucu; İstanbul'un kuzeyine göre insan müdahalesine daha toleranslı bir yapıya sahip olduğu tespit edilen Silivri ve yakın çevresi, alternatif gelişme odağı olarak belirlenmiş ve gelişme kararları bölgenin özellikleri göz önünde bulundurularak sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde alınmıştır.

Sonuç olarak;

1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı kent makroformu, sürdürülebilir kentsel gelişme ilkesi doğrultusunda doğal eşiklerin ihlal edilmemesi doğrultusunda oluşturulmuştur. Makroform ile merkezi iş alanından (MIA) sıçramalı odaklarla doğu ve batı eksenlerinde doğrusal bir mekansal düzenleme ve büyüme hedeflenmiştir.

Kent makroformunun belirlenmesindeki öncelikler; *kuzeye eğilim gösteren kent gelişimini sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde kontrol altına almak, mevcut MIA üzerindeki baskıyı ve Boğaz geçişlerindeki trafik yükünü hafifletmek ve çok merkezli bir yapının oluşmasını sağlamaktır.*

1.2.6 NÜFUS

Son nüfus sayımına göre mevcut nüfusun 12.5 milyonu geçtiği İstanbul'da plan çalışmasına temel oluşturmak üzere değişik yöntemlerle yapılan projeksiyonlarda 2023 yılı için İstanbul İli toplam nüfusu; **mevcut dinamiklerin ve eğilimlerin devam etmesi durumunda 22-25 milyon olarak hesaplanmıştır.**

Ancak çevresel sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde; doğal eşik analizi, nüfusa bağlı çalışma ve konut alanı hesaplamalarının sonucunda, İstanbul için 16 milyon nüfus öngörülmektedir (Bkz. Tablo 1).

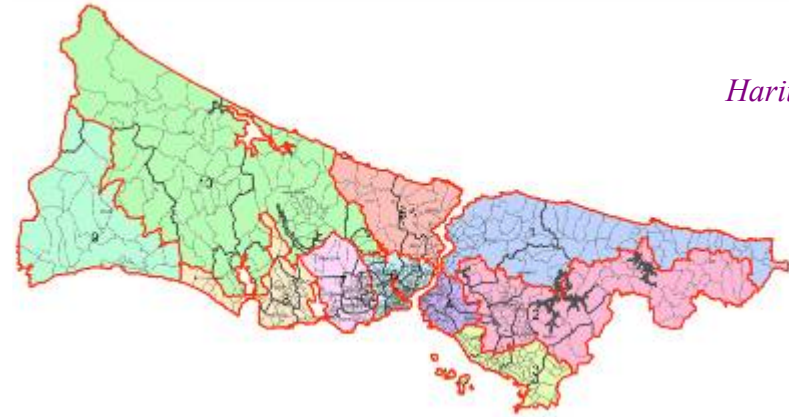
Tablo 1. Mevcut ve Öneri Nüfuslar

	2007 Yılı Nüfusu TÜİK (Kişi)	2023 Yılı Nüfus Öngörüsü (Kişi)
Anadolu Yakası	4.416.867	5.930.000
Avrupa Yakası	8.156.969	10.070.000
İstanbul	12.573.836	16.000.000

Buna göre, mevcut dokuya yerleştirilebilecek ek nüfusun (emme kapasitesi) yaklaşık 1 milyon kişi olduğu kentte, yeni gelişme alanlarına yerleşebilecek ek nüfus yaklaşık 2.5 milyon olarak belirlenmiştir.

Belirlenen nüfus, İstanbul'da yeterli seviyelerde ve nitelikte donatı alanı karşılayabilecek ve depremsellik açısından rasyonel yerleşme yoğunluklarının getirilebildiği bir plan senaryosunun sonucudur.

Nüfus öngörülerinin, İstanbul'un doğal ve yapay eşikleri dikkate alınarak belirlenen 10 alt bölgeye göre dağılımı Harita 8'de yer almaktadır.

Harita 8. Plan'daki
Alt Bölgeleri

Alt bölgelerin son nüfus sayımındaki nüfusları, alt bölgelerdeki meri 1/5.000 ölçekli nazım imar planlarının nüfusları ve 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni'nin her bir alt bölge için nüfus öngörülerini Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Alt Bölge Mevcut Nüfus-Meri Plan Nüfusu-Öneri Nüfus

ALT BÖLGE NO	MEVCUT NÜFUS (TÜİK 2007)	1/5000 MERİ PLAN NÜFUSU	ÖNERİ NÜFUS
1	251,440	534,816	360,000
2	672,587	915,929	770,000
3	1,530,418	2,755,171	2,300,000
4	1,966,399	2,814,579	2,500,000
5	335,468	373.396	400,000
6	3,338,680	3.295.884	3,100,000
7	3,119,711	3.491.975	3,350,000
8	990,409	2.191.043	1,350,000
9	125,364	1.162.814	1,550,000
10	243,360	1.653.340	320,000
Anadolu Yakası	4,420,844	7.020.495	5,930,000
Avrupa Yakası	8,152,992	12.168.452	10,070,000
TOPLAM	12,573,836	19.188.947	16,000,000

Bu değerlere göre, Anadolu Yakası'nda oturanların oranının %35'ten %37'ye çıkacaktır.

Sonuç olarak, 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı kapsamında yürütülen 'çalışmalarda; işlevlerin mekansal dağılımına ve arazi kullanımına esas olacak ilkeler ve makro değerler belirlenirken, İstanbul içerisinde yerleşecek nüfusun 16 milyon düzeyinde olması öngörülmüştür.

Söz konusu kapasite nüfusun mütevazı miktarda ve sınırlı ölçüde üstüne çıkılması, İstanbul'un kontrollü gelişimini olumsuz etkileyecektir.

Dolayısıyla; İstanbul için belirlenen kapasite nüfusun aşılması yaşamsal önem arz etmektedir.

1.2.7 SEKTÖREL DAĞILIM VE İSTİHDAM

Günümüzde küresel kentler, sanayi üretiminde yoğunlaşmak yerine bilgi ve teknoloji üretimine ağırlık vererek, üst düzey hizmetler, finans ve bilişim sektörlerinde küresel pazarın en rekabetçi öğelerini geliştirmektedirler. **Bu doğrultuda, İstanbul'un da küresel platformda rekabet üstünlüğü sağlaması amacıyla bir dönüşümü gerçekleştirmesi, mevcut sektörel yapısını değiştirmesi gerekmektedir.**

Plan dönemi içinde bu dönüşümün belirli ölçüde gerçekleşebileceği öngörüsü ile **2000 yılında %32 olan aktivite oranının %35'e çıkması; 2000 yılı itibariyle, %32'si sanayi, %60'ı hizmet ve %8'i de tarım olarak görülen istihdam yapısının %70 hizmet, %25 sanayi ve %5 tarım olarak değişmesi hedeflenmiştir.**

Böylece istihdam yapısındaki sanayi baskınlığının hizmetler sektörü lehine değişmesi öngörülmektedir. Sektörel dönüşüm çerçevesinde hizmetler sektörünün istihdam payı %70'ler seviyesine çıkarılmalı; fakat bu gelişme nicel bir artış boyutunda kalmayıp, sunulan hizmetlerin çeşitliliğinin ve uzmanlık derecesinin de artırılması öngörülmektedir.

İstihdama ilişkin verilerin alt bölgelere göre dağılımının Tablo 3'teki gibi olması öngörülmüştür.

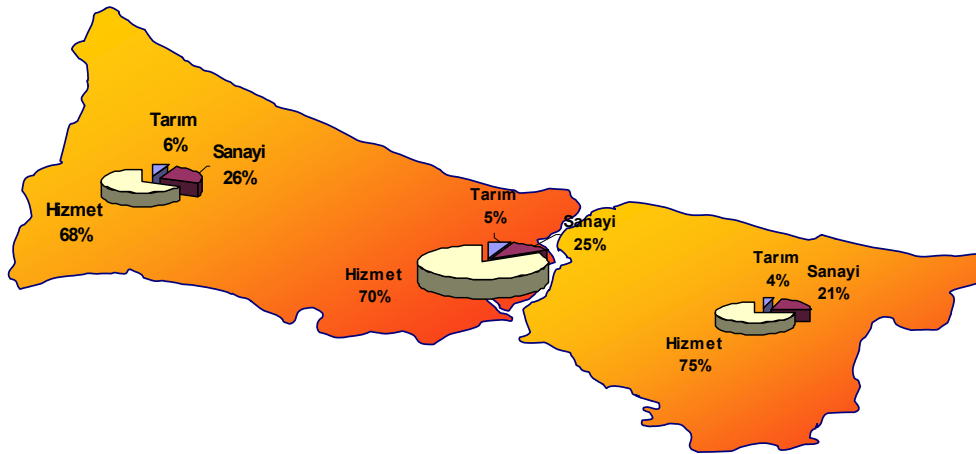
Tablo 3. Alt Bölgelere Göre Önerilen Sektörel Dağılım

ALT BÖLGE NO	SEKTÖREL DAĞILIM (2023)						TOPLAM İŞGÜCÜ (2023)
	HİZMET		SANAYİ		TARIM		
	KİŞİ	%	KİŞİ	%	KİŞİ	%	
1	112,777	67	18,516	11	37,031	22	168,324
2	224,806	68	72,731	22	33,060	10	330,597
3	443,223	65	225,021	33	13,638	2	681,881
4	707,889	88	88,486	11	8,044	1	804,419
5	107,856	72	20,972	14	20,972	14	149,800
6	888,240	80	210,957	19	11,103	1	1,110,300
7	820,455	70	328,182	28	23,442	2	1,172,079
8	275,860	52	228,115	43	26,525	5	530,500
9	311,634	58	150,444	28	75,222	14	537,300
10	63,140	55	20,664	18	30,996	27	114,800
Anadolu Yakası	1,488,694	75	404,754	21	91,773	4	1,985,221
Avrupa Yakası	2,467,185	68	959,334	26	188,260	6	3,614,779
TOPLAM	3,955,880	70	1,364,088	25	280,032	5	5,600,000

Bu değerlere göre, plan döneminde hizmet sektörünün payı Anadolu Yakası'nda %68'den %75'e, Avrupa Yakası'nda ise %54'ten %68'e yükselecektir (Bkz. Harita 9).

Harita 9. Öngörülen Sektörel Dağılım

Nüfus ve istihdam verileri bir arada değerlendirildiğinde ise aşağıdaki iki temel sonuca ulaşılmaktadır;

- Mevcut nüfusun %35'i Anadolu, %65'i Avrupa Yakası'nda ikamet ederken; plan kararları ile Anadolu Yakası'nın payı %37'ye yükselecektir.
- Mevcut işgücünün %31'i Anadolu, %69'u Avrupa Yakası'nda çalışırken; plan kararları ile Anadolu Yakası'nda çalışanların payı %37'ye yükselecektir.

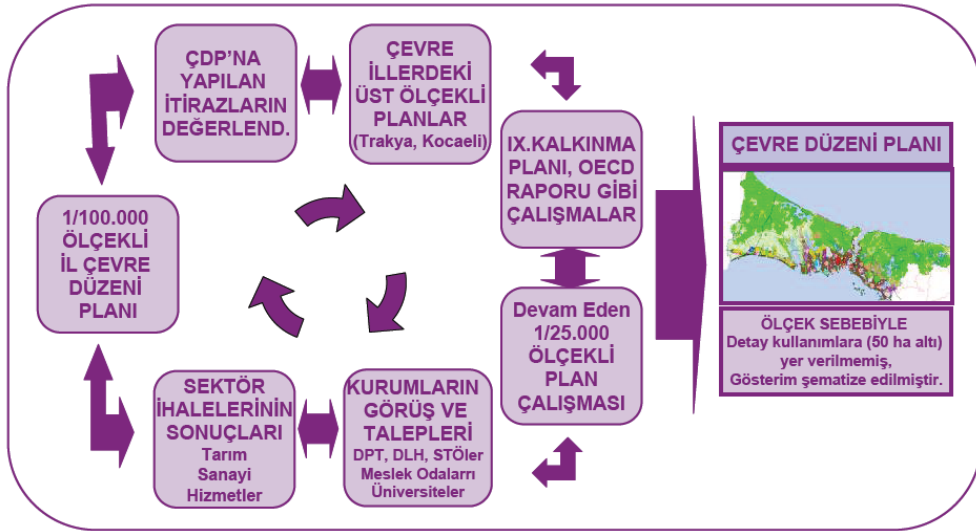

2

MEKANSAL KARARLAR VE GEREKÇELERİ

1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı süreci Şekil 4'te özetlenmiştir.

Şekil 4. 1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Plan Süreci

İstanbul'un mekansal planlamasında iki unsur öne çıkmaktadır. Bunlardan birincisi “**büyükölçü**”, ikincisi ise “**büyümenin**” yönetimi ve yönetilebilirliğidir. Çevre Düzeni Planı ile başlayan üst ölçekli planlama sürecinin en temel sorunu, zaten büyük olan bir mekansal organizasyonun işlevsel ve verimli bir yapıya ulaşmasını sağlamanın yanı sıra, büyüme eğilimi ve baskılarını yönlendirebilmek ve yönetilebilir kılmaktır.

İstanbul'un yaşam kaynaklarının ve değerlerinin yok olmasının önüne geçmek, mekansal yapısının yeniden örgütlenmesinin gerekçesini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, İstanbul'da her arazi kullanım kararının kentin doğal ve ekolojik yapısının sürdürülebilirliğine katkı vermesi amaçlanmaktadır.

1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda geliştirilen kararlar ve gerekçeleri “çevresel sürdürülebilirlik açısından koruma alanları”, “kentsel ve kırsal yerleşim alanları”, “ticaret ve hizmet merkezleri”, “sanayi alanları”, “teknoloji geliştirme alanları”, “turizm alanları”, “büyük ve açık alan kullanımları”, “işlevsel bağlantılar”, “maden alanları” ve “Ambarlı Stratejik Bölgesi” başlıkları altında açıklanmıştır.

2.1

ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK AÇISINDAN KORUMA ALANLARI

İstanbul'a ilişkin vizyonda da belirtildiği üzere çevresel sürdürülebilirlik konusu, 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nın temel bileşenini oluşturmaktadır. İstanbul'un hassas doğal çevresinin korunması, bu değerlerin sürekliliği açısından olduğu kadar, yoğun nüfus baskısı ve kentsel gelişme etkisiyle büyüyen kentin yaşam kalitesinin korunması açısından da önem arz etmektedir.

Yaşam destek sistemleri olan doğal alanlar ve insan yaşamının kalitesi arasındaki ilişkinin İstanbul'un kırılğan coğrafyasında daha da güçlü bir şekilde ortaya çıkması acil, çok yönlü ve bütüncül çözümleri gerektirdiği görülmektedir.

İstanbul'da yaşam destek sistemleri olarak adlandırılabilir ekolojik tabanlı doğal alanların başında her iki yakının kuzeyini lineer bir şekilde kat eden orman alanları ile Tekirdağ il sınırından başlayıp çoğunlukla Silivri-Çatalca bölgesinde yoğunlaşan tarım toprakları gelmektedir.

Diğer önemli doğal alanlar ise Terkos ve Kasatura arasındaki ekolojik-biyolojik çeşitlilik ve kıyı şeridi; Ağildere ve Ağacli Kumulları; Gümüşdere (Kilyos) Kumulları; İstanbul Boğazı'nın ön ve geri görünümünde yer alan endemik bitkiler; Büyükçekmece ve Küçükçekmece Gölleri; Hadımköy ve Kemberburgaz arasındaki mera ve fundalıklar; Asya Yakası tepelikleri; Sahilköy ve Şile arasında kalan kumul ve ekolojik değerler, Ömerli İçme Suyu barajı etrafındaki endemik bitki örtüleri ile havza alanlarını birbirine bağlayan ekolojik koridor ve kuşaklardır.

Havanın temizlenmesi, toprağın korunması, yeraltı sularının beslenmesi, ekolojik döngünün sürdürülebilirliği ve ekonomik girdileri gibi pek çok fonksiyon üstlenen doğal alanların; kentteki yaşamı devam ettiren ve yaşam kalitesini yükseltilebilen vazgeçilmez unsurlar olduğu görülmektedir. Bu nedenle, doğal kaynakların istenen ve olması gereken kalitede varlığını sürdürmesi esastır.

2.1.1 ORMAN ALANLARI

Plan'da, orman kadastrosu yapılmış alanlar, özel ormanlar, mevcutta yoğun orman bulunan orman kadastrosu yapılmamış ancak mescere tipi haritasında orman vasfı bulunan alanlar **orman alanları** olarak gösterilmiş ve yaşam kalitesinin artırılması doğrultusunda ilgili kurumun uygun göreceği bölgelerde **rekreatif amaçlarla günübirlik kullanım** öngörülmüştür.

Ayrıca, orman içi kadastral boşluklar ile orman içi tanımsız alanların da **ağaçlandırılarak ormanla ekolojik açıdan bütünleştirilecek alan** başlığı altında ormana katılması kararı alınmıştır.

Özel orman alanları için yapılaşma koşulları, orman bütünlüğü ve doğal peyzaj nitelikleri korunacak şekilde alt ölçekli planlarda belirlenecektir.

Ormanların geliştirilmesi ve sınırlarının korunması Anayasa'nın 169.maddesi ile güvence altına alınmış ve 6831 sayılı Orman Kanunu ile de gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Buna ilave olarak, 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda orman alanlarının korunması amacıyla geliştirilen kararlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Kadastral çalışmalarının tamamlanması,
- Muhafaza ormanı statüsünün kazandırılması,
- Ormana yönelik gelişme baskısının engellenmesi,
- Orman içi rekreasyon alanlarının düzenlenmesi,
- Orman alanlarında gerçekleştirilen madencilik faaliyetlerinin çevresel etkilerinin en az düzeye indirilmesidir.

Orman alanlarında gerçekleştirilen madencilik faaliyetleri başta orman olmak üzere doğal değerleri olumsuz etkilemektedir. Bu faaliyetlerin çevresel etkilerini en az düzeye indirebilmek için, organizasyon ve denetim sistemlerinin geliştirilmesi ve işletme süresini tamamlanan maden ocaklarının yeniden doğaya kazandırılması; ayrıca, orman içi taş ve maden ocak alanlarında kullanılan yıkama suları da kontrol altına alınması önerilmektedir.

Nüfusu hızla artmakta olan İstanbul kentinde yaşayanlar için rekreasyonel amaçlı kent dışı yeşil alanlara ihtiyaç olması nedeniyle, ekolojik denge zincirinin bir bütün olarak muhafazası ve her türlü ekosistemin korunması için ekonomi-ekoloji dengesinin sağlanması yönünde plan kararları üretilmiştir.

Son derece önemli bir biyolojik çeşitliliğe sahip İstanbul'da yasal olarak koruma statüsüne sahip olan doğal alanlar çok sınırlıdır.

Göknarlık Tabiatı Koruma Alanı (Beykoz), Sarıyer, Çatalca ve Gaziosmanpaşa İlçelerinde olmak üzere 3 adet yaban hayatı koruma ve geliştirme alanı ile Beykoz-Polonezköy ve Sarıyer-Türkmenbaşı Tabiat Parkları yasal statüye sahip koruma alanlarındandır.

Tabiat Parkları barındırdıkları bitki örtüsü, yaban hayatı ve manzara bütünlüğü içinde, profesyonel ve bilimsel ziyaretçi yönetimi çerçevesinde, halkın dinlenme ve eğlence ihtiyacını karşılamak üzere ilgili kurumlarca projelendirilecektir.

Orman Kanunu hükümlerine tabi olan bilimsel amaçlı kullanılan Belgrat Ormanları ile **Atatürk Arboretumu** korunan alan statüsüyle işlevlerine devam edecektir.

2.1.2 TARIM ALANLARI

İstanbul'da kuzeyde orman alanları ve su havzaları içinde ve Büyükçekmece Havzası'ndan itibaren İl sınırına kadar olan kesimde tarım alanları yoğunlaşmaktadır. İstanbul genelinde halen varlığını sürdüren kırsal yerleşmelerin temel ekonomik aktivitesi olan tarım sektörü, ekonomik fayda sağlamasından ziyade, İstanbul'un kendine yeter bir kent olması açısından önem kazanmaktadır.

İstanbul'un sahip olduğu toprak kaynaklarının tarımsal amaç dışı kullanımının engellenmesi ve tarımsal örgütlenmenin organize edilmesi, sürdürülebilirlik açısından önem arz etmektedir.

1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planında “mutlak, özel ve dikili tarım arazileri”, sürdürülebilir gelişme kapsamında **tarımsal niteliği korunacak alanlar** lejantıyla gösterilmiştir. Bu alanlarda yapılacak tarımsal amaçlı yapıların; ilgili kurumların çalışma ve görüşleri doğrultusunda yapılacak olan tarımsal amaçlı arazi kullanım planlarına göre belirlenecektir.

Marjinal tarım alanları genel hatları itibariyle iki farklı lejantta planda yerini almaktadır:

- Tarımsal bütünlük açısından mutlak tarım arazilerindeki ürün deseninin devamlılığını sağlayan marjinal tarım alanları tarımsal niteliği korunacak alan olarak gösterilmiştir.
- Topoğrafik yapısı, üzerindeki yapılaşmalar, mülkiyet deseni, onanlı imar planları, imar planı uygulamaları gibi doğal ve yapay sınırlayıcılar dikkate alınarak bazı marjinal tarım topraklarının ise doğal ve kırsal karakteri korunacak alan lejantıyla ilişkilendirilmesi uygun görülmüştür. Doğal ve kırsal karakteri korunacak alanlarda, tarımsal faaliyetler ile tarıma yönelik bağ-çiftlik evleri, hobi bahçeleri gibi kırsal nitelikli yapılaşmaların yer alması öngörülmüştür.

(Bkz. Harita 10)

İstanbul İli'nin gıda gereksiniminin karşılanması ve tarımsal nüfusun yerinde istihdamının sağlanması için **tarımsal arazi kullanım planları** yapılmalı ve bu plan dahilinde mümkün olduğunca ekonomik değeri yüksek olan organik ve özel ürünlerin yetiştirildiği tarımsal aktiviteler teşvik edilmelidir.

Tarım alanlarının verimliliğinin artması, ekolojik tarım ve tarım turizmi potansiyelinden faydalanılabilmesi amacıyla gerekli tarımsal örgütlenme ve uygulamalara geçilmelidir.

Planda ayrıca, mevcutta kentsel tarım uygulamaları yapılan alanların korunarak faaliyetlerine devam etmesi kararı getirilmiştir.

İstanbul il bazında, hayvancılık sektörünün tarımsal üretim içerisindeki payı oldukça düşüktür. Hayvancılık sektörünün en önemli parametresi olan mera alanları Marmara Bölgesi bütününde oransal olarak en az İstanbul'da bulunur. Mera alanlarının kadastral çalışmalarının tamamlanarak kayıt altına alınması, korunması ve tahribata uğramış mera alanlarının ıslah edilerek kullanılması esastır.

Harita 10. Plan'daki Tarım Alanları

EKOLOJİK TARIM

Ekolojik tarım, özellikle içme suyu havzaları için birincil kırsal planlama modeli olarak belirlenmiştir. İstanbul'da Büyükçekmece, Sazlıdere ve Terkos Havzası'ndaki kırsal yerleşimler ekolojik üretim alanları açısından planlamaları yapılacak potansiyel bölgelerdir (Bkz. Harita 11).

Harita 11. Ekolojik Tarım Yapılması Öngörülen Bölgeler

Bu bölgelerden elde edilen ürünler; yöresinde ve ekolojik turizm alanlarında tüketilebileceği gibi, İstanbul bütününde organik tarım ürünlerine olan talebi karşılamaya yönelik olarak da değerlendirilecektir.

Önerilen üretim modeli sürdürülebilir olduğundan uzun vadeleri kapsamaktadır. Bu alanlarda başlatılacak olan eko-tarım faaliyetleri, bölgelere eko-turizmi de beraberinde getirebilecektir. Bu alanlardaki yapılaşmalara ancak marjinal tarım alanları üzerinde ve Tarım İl Müdürlüğü'nün olumlu görüşüne bağlı olarak izin verilebilir.

Silivri-Selimpaşa'da bu dönüşüme teknolojik, organizasyonel ve eğitimsel katkı sağlamak amacıyla **tarımsal üretim teknolojilerini geliştirme parkı** önerilmiştir.

BALIKÇILIK

Büyük bir yarımada konumunda olan İstanbul İli balıkçılığı, olması gereken üretim noktasından oldukça geridedir. Balıkçı barınaklarının yetersiz olması nedeniyle büyük balıkçı teknelerinin ikmal yaptığı, uzun süreli demirlediği alanlar ile kıyı yerleşimi iç içedir. Balıkçılık sektörünün gelişebilmesi için; balıkçı barınakları, dalyanlar, balık hali vb. alan gereksinimleri yeterli düzeye ulaştırılmalıdır. Denizlerin kirletilmesi balık çeşidi ve miktarını tehdit etmektedir. Deniz ulaşımının avlanma bölgelerini sınırlamayacak şekilde düzenlenmesi, avlanma zamanı ve şekli vb. konuları içeren koruma-kontrol uygulamalarının titizlikle yürütülmesi gerekmektedir.

2.1.3 YAPI YASAĞI YA DA SINIRLAMA GETİRİLEN ALANLAR

Yapı yasağı ya da sınırlama getirilen diğer alanlar kapsamındaki plan kararları; ‘Su Toplama Havza Alanları’, ‘Yeraltı Suyu Alanları’, ‘Jeolojik Açından Yerleşime Sakıncalı Alanlar’, ‘Doğal Afetler Açısından Sakınım Gerektiren Alanlar’, ‘Kıyı Rehabilite Alanları’, ‘Çevresel Sürdürülebilirlik Açısından Kritik Öneme Sahip Alanlar’, “Sit ve Koruma Alanları” konu başlıkları ile açıklanmıştır.

A. SU TOPLAMA HAVZA ALANLARI

Yoğun konut ve sanayi yapılaşmasına maruz kalan havzaların rehabilite edilmesi, içme suyu ihtiyacının giderilmesinin sürekli hale getirilmesi 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nın en önemli hedeflerinden birisidir.

İstanbul'un yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının korunması ve akılcı yönetimlerinin sağlanması için havzalardaki yerleşimlerin kontrol altına alınması kaçınılmazdır. Bununla ilgili olarak alt ölçekli planlarda;

- İçme suyu havzalarına yönelik kentsel gelişme baskılarını engelleyecek tedbirlerin alınması,
- Nüfus ve yapı yoğunluklarının, içme suyu havzalarını ve havzaları besleyen doğal drenaj sistemlerini kirletmemesi ve doğal kaynaklar üzerindeki yanlış ve/veya amaç dışı kullanımların ortadan kaldırılmasına yönelik önlemlerin alınması,
- İçme suyu havzalarının yerleşilebilir kısımlarındaki yapılaşmaların rehabilite edilmesi,
- İçme suyu havzalarındaki yerleşmelerin atık sularını doğrudan su kaynaklarına ulaşmasını engellemek üzere yapılan çalışmalara devam edilmelidir.

İçme suyu havzalarının mutlak ve kısa mesafe kuşakları **havza içi yapı yasaklı alanlar** olarak gösterilmiş, ölçek itibariyle gösterilemeyen dere koruma mesafelerinin gösterimi ise alt ölçekli planlara bırakılmıştır. Bu alanlarda her türlü yapılaşma yasak olup, ekolojik yapıyı ve su kalitesini tehdit eden kullanımlara izin verilmemektedir.

Havza sınırları içerisindeki baraj, göl ve dere mutlak koruma alanları, kısa mesafeli koruma alanları, orman alanları, tarım alanları, askeri alanlar gibi doğal ve yapay eşikler dışında kalan ve ağırlıklı olarak üzerinde yapılaşmanın bulunduğu **yerleşilebilir alanlar havza içi rehabilite edilecek alan** olarak tanımlanmıştır. Bu alanlarda; sanayi yapıları, idari tesisler, depolama faaliyetleri yer alamayacaktır.

Havza içindeki tarım ve orman alanları korunmaktadır. Bu doğrultuda marjinal tarım topraklarının büyük bir kısmı da tarımsal niteliği korunacak alanlara dahil edilmiştir.

Havza içinde kalan yapılaşmamış orman dışına çıkarılmış alanları da ağaçlandırılarak ormanla ekolojik olarak bütünleştirilecek alanlar olarak belirtilmiştir.

İçme suyu havzalarında, henüz yoğun yapılaşmanın bulunmadığı ancak onaylı planı olan yerleşmeye uygun alanlar için **doğal ve kırsal karakteri korunacak alan** kararı getirilmiş ve bu alanlarda yalnızca tarımsal faaliyetler ile yapılaşma koşulları alt ölçekli planlarda belirlenecek bağ-çiftlik evleri, hobi bahçeleri gibi kırsal nitelikli yapılaşmaların yer alması öngörülmüştür.

Dolayısıyla, İstanbul'un sağlıklı bir yapıya kavuşturulabilmesi için çok merkezlilik ilkesine dayalı sıçramalı büyüme politikası benimsenmeli ve hem kent hem de bölge düzeyinde uygulanacak mekansal stratejiler bu yönde geliştirilmelidir (Bkz. Harita 12).

Harita 12. Büyükçekmece Havzası Plan Kararları

Havzalarla ilgili bir diğer karar da su toplama havzası statüsünden çıkarılmış olsa da doğal bir lagün olması itibariyle ekolojik öneme sahip bir alan olan **Küçükçekmece Gölü ve çevresi** ile ilgilidir.

Plan'da; Küçükçekmece Gölü'nün temizlenerek rehabilite edilmesi ve Karadeniz ile Marmara Denizleri arasındaki ekolojik koridordaki yerinin korunması kararı alınmıştır.

Harita 13. Küçükçekmece Gölü ve Çevresi Plan

Küçükçekmece Gölü'nün eski havza sınırları içerisinde kalan alanın planlanmasında; göle uzanan vadiler boyunca; yapılaşması kısıtlı açık alan içeren fonksiyonlar (yeşil alanlar, fuar gibi) önerilerek, kuzeydeki havza, orman ve tarım alanlarının oluşturduğu ekolojik alan ile gölün su yüzeyinin bütünleştirilmesine özen gösterilmiştir. Ayrıca, Küçükçekmece Gölü ile Sazlıdere boyunca halen yeşil özelliğini koruyan, ancak yoğun yapılaşma arasında tehdit altında kalan ekolojik koridor da kentsel ve bölgesel yeşil alan olarak planlanmıştır (Bkz. Harita 13).

B. YER ALTI SUYU REZERV ALANI

İstanbul İli çevresinde Silivri, Çatalca, Şile-Ağva, Kayışdağı yer altı suyu yönünden zengin ve su kalitesi yüksektir. Bu yer altı suyu havzalarının mümkün olduğunca yapılanmadan arındırılarak korunması çevresel sürdürülebilirlik açısından önem arz etmektedir. Plan'da, yer altı suyu rezerv alanı gösterilmiştir.

C.

JEOLJİK AÇIDAN YERLEŞİME SAKINCALI ALANLAR

Yerleşime uygun olmayan veya depreme dayanıksız yapı stokunun bulunduğu alanlar planda jeolojik açıdan yerleşime sakıncalı alan olarak gösterilmiştir. Yerleşime uygun olmayan ve yerleşime sakıncalı alanların alt ölçekli plan çalışmaları sırasında yerleşime uygunluk amaçlı detaylı zemin etütlerinin yapılması öngörülmektedir.

Bu alanlar aktif ve potansiyel heyelan bölgeleri, zayıf zeminlerin ve dolguların bulunduğu alanlar, deprem tehlikesi altında bulunan alanlar, sivilaşma ve tsunami beklenen alanlar ile derelerin taşkın alanlarını kapsamaktadır.

Planda, jeolojik açıdan sakıncalı alanlar için öncelikli plan kararları belirlenmiş olup, bu alanlardaki arazi kullanım kararlarının yerleşime uygunluk amaçlı detaylı zemin etütleri sonucunda alt ölçeklerde netleşmesi amaçlanmaktadır.

D.

DOĞAL AFETLER AÇISINDAN SAKINIM GEREKTİREN ALANLAR

Doğal Afetler Açısından Sakınım Gerektiren Alanlar yer altı suyu havzası ve/veya yeraltı suyu depolama ve iletim hatları ile jeolojik sakıncalı alanların kesişim kümesinden oluşmaktadır.

Her türlü afete öncelikli olarak duyarlılık gösterecek olan bu alanlardaki alt ölçekli plan çalışmalarında jeolojik, hidrolojik, hidrojeolojik ve sismik açıdan detaylı araştırmalar yapılması zorunluluk arz edecektir.

Doğal afetler açısından sakınım gerektiren bölgelere dikkat çekmek için bu bölgeler Plan'da sembolle gösterilmiş ve sınırlarının alt ölçekli planlarda ilgili kurum ve kuruluşların bir araya gelmesi ile belirlenmesi öngörülmüştür.

E.

ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK AÇISINDAN KRİTİK ÖNEME SAHİP ALANLAR

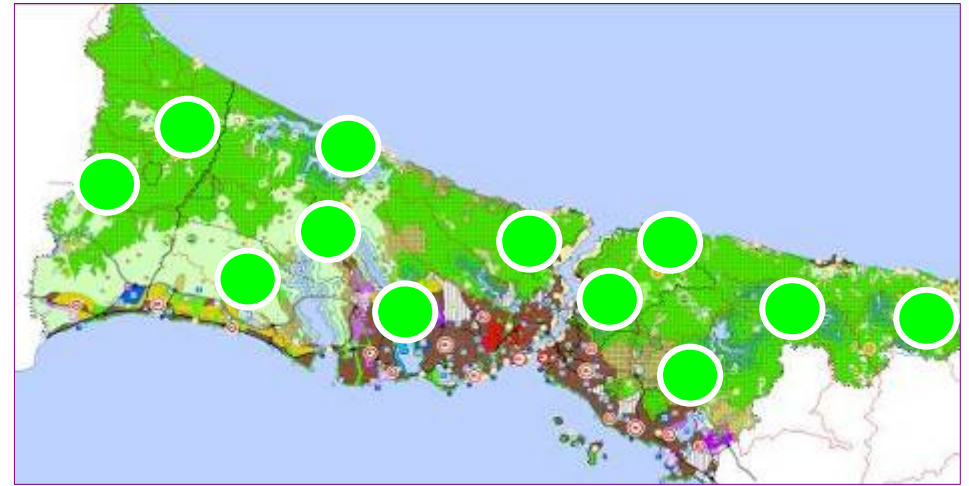
Doğal yapı sentez çalışması sonucunda belirlenen “doğal işlevi bozulmaması gereken kritik ekosistemleri”, “hassas ekosistemleri”, “doğal işlevleri geri kazandırılması gereken alanları”, “su döngüsünün sürdürülebilirliği açısından kritik öneme sahip toprakları”, “ekolojik koridorları” ve “erozyona duyarlı alanları” bünyesinde barındıran alanlar Plan’da **çevresel sürdürülebilirlik açısından kritik öneme sahip alanlar** sembolü ile gösterilmiştir.

Bu alanlar Avrupa Yakası’nda; nadir ekolojik değerler, yer altı su rezervleri ve su geçirgenliği yüksek topraklar açısından zengin olan Kentin kuzeyinde yoğunlaşmaktadır (Bkz. Harita 14).

Çevresel sürdürülebilirlik açısından kritik öneme sahip alanlarda “yapılacak her türlü faaliyetin bu özel dokuya zarar vermeyecek düzeyde gerçekleştirilmesi” ilkesi geçerlidir.

Üzerinde yapılaşmanın olmadığı “çevresel sürdürülebilirlik açısından kritik öneme sahip alanlar”ın doğal karakterinin korunması ve “korunan alan yönetimi” yaklaşımının uygulanması;

Doğal karakteri dışında fonksiyon verilen çevresel sürdürülebilirlik açısından kritik önem taşıyan yapılaşmış alanlar için alt ölçekli plan çalışmalarında; ilgili kurumların görüşü, alanın sahip olduğu özellikler ve yapılacak analiz sonuçlarına göre alınması gerekli önlemlerin (sağlıklaştırma, yoğunluk azaltma, tasfiye, mutlak surette koruma altına alma gibi) alınması kararı alınmıştır.

Harita 14. Çevresel Sürdürülebilirlik Açısından Kritik Öneme Sahip Al.

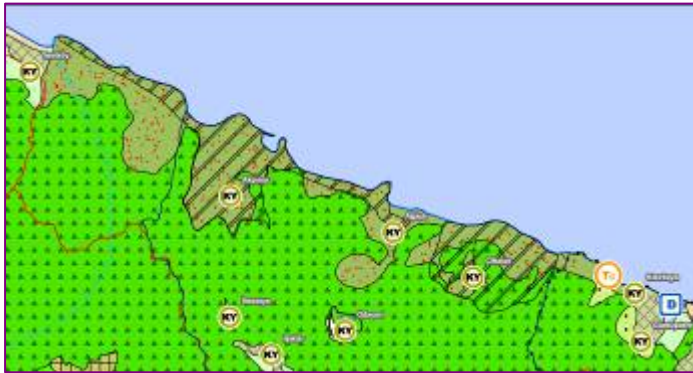

F. KIYI REHABİLİTE ALANI

Planın “Kullanım Ömrünü Tamamlayan Yeraltı Kaynak Alanlarına Doğal Değerlerinin Geri Kazandırılması” ilkesi uyarınca; Kilyos Karadeniz Sahili gerisinde yer alan kullanım ömrü tamamlanmış Karadeniz kömür ocakları alanı ve sahil kesimi; orman alanları, maden ocakları, kültür turizm amaçlı kullanımlar ile kırsal yerleşmelerin gelişmeleri arasında optimum bir denge kurarak doğal kaynakları koruma ve kullanma dengesini bozmayacak şekilde **kiyi rehabilite alanı** olarak gösterilmiştir

(Bkz. Harita 15).

Harita 15. Kıyı Rehabilite Alanı

- Gümüşdere-Yeniköy arasındaki bu alanlar rehabilite edilerek, İstanbul’da yaşayanların günübirlik rekreasyon, spor, dinlence ve eğlence ve turizm ihtiyaçlarına yönelik olarak değerlendirilecektir.
- Bu alanın kıyı kesimlerinde; tekne imalatları, korunaklı yerel kayık barınakları ve plaj kullanımları; kıyıya yakın ocak göletlerinde yelken sporu alanları; ağaçlıklı ve açık alanlarda ise kültür ve kongre turizmin yanı sıra, doğa ve yaşamın kaynaştığı, ekolojiye uyumlu “doğal yaşam temalı” park alanları ile açık havada yapılabilen spor faaliyetleri, seyir terasları, piknik alanları, botanik bahçesi, hobi bahçesi gibi açık alan düzenlemeleri yer alabilir.

G. SİT VE KORUMA ALANLARI

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulları'nca tespit edilmiş kentsel, doğal, arkeolojik, tarihi ve karma (doğal ve kentsel) sit alanları Plan'da, tür ayırımına gidilmeden sit ve koruma alanları başlığı altında gösterilmiştir.

Kentin tarihi kültürel kimliğini yansıtan ve tarihsel geçmişinden gelerek günümüze ulaşan kentsel mekanlar (fiziki doku), yapılar ve tarihi kent imajını yansıtan peyzaj değerleri ve tabiat varlıkları kendi yapıları ile uyumlu işlevler verilerek korunup, geliştirilmelidir.

H. BOĞAZIÇI ALANI

2960 sayılı Boğaziçi Kanunu hükümlerinin geçerli olduğu alan Plan'da, Boğaziçi Alanı olarak gösterilmiştir. Sahip olduğu tarihi ve kültürel önemin yanı sıra kent silüetinin de en önemli bileşeni olan Boğaziçi özel önem arz etmektedir.

Boğaziçi'nin Dünya Miras Listesi'ne alınmamış olması, bu bölgenin Tarihi Yarımada'nın sahip olduğu şansa sahip olmasını engellemektedir. Dünya'nın eşsiz peyzajlarından biri olan Boğaziçi'nin de Dünya Miras Listesi'ne alınması yönünde çalışmaların yapılması gerekmektedir.

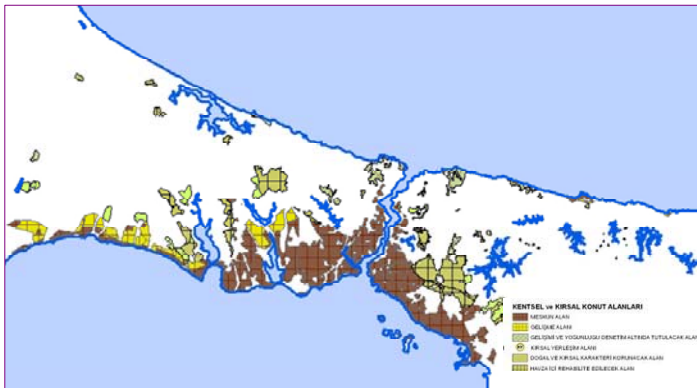

2.2

KENTSEL VE KIRSAL YERLEŞİM ALANLARI

Plan'da, eşitlik ilkesi çerçevesinde yaşam kalitesi yüksek sağlıklı yaşam alanlarının oluşturulması amaçlanmaktadır.

Kentsel ve kırsal yerleşim alanları özelliklerine göre meskun alanlar, gelişme alanları, kırsal yerleşim alanları ile gelişimi ve yoğunluğu denetim altında tutulacak alanlar olmak üzere dört gruba ayrılmaktadır. Kentsel ve kırsal yerleşim alanları kapsamında yer almamakla birlikte tarım alanları başlığı altında açıklanan doğal ve kırsal karakteri korunacak alanlar ile su toplama havza alanları başlığı altında açıklanan havza içi rehabilite edilecek alanlar da nüfusun yaşaması öngörülen diğer alanlardır. (Bkz. Harita 16).

Harita 16. Kentsel ve Kırsal Yerleşim Alanları

2.2.1

MESKUN ALANLAR

Meskun alanların, yoğunluğu ve bu yoğunluğa bağlı olarak donatı eksiklikleri, deprem riski gibi etkenlerin yanı sıra kentin jeolojik yapısı ve doğal eşiklere konu olma düzeyi değerlendirildiğinde ancak 1 milyon kişilik ek bir nüfus kapasitesi olduğu saptanmıştır. Bu kapasite, mevcut doku içindeki boş konut stokunun değerlendirilmesi ile gelebilecek toplam nüfustur. Bu nüfus büyüklüğünün aşılması, mevcut yoğunlukların ve buna bağlı olarak yaşam kalitesi sorunlarının artmasına neden olacaktır.

Bu doğrultuda, plansız ve sağlıksız yapılaşmış alanların sıhhileştirilmesi ve gerekli bölgelerde tasfiyelerin yapılmasına yönelik sağlıklaştırma ve yenileme projelerinin alt ölçekli plan aşamalarında gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Bununla ilgili olarak ayrıca, İstanbul'da yaşayan tüm kesimleri kente bütünleştiren kentsel donatı alanlarının ve kamusal açık alanların kent bütünü içinde yeterli, dengeli ve kaliteli hale getirilerek; kentsel hizmet ve fırsatlardan toplumun tüm kesimlerinin yararlanabilme olanakları arttırılmalıdır.

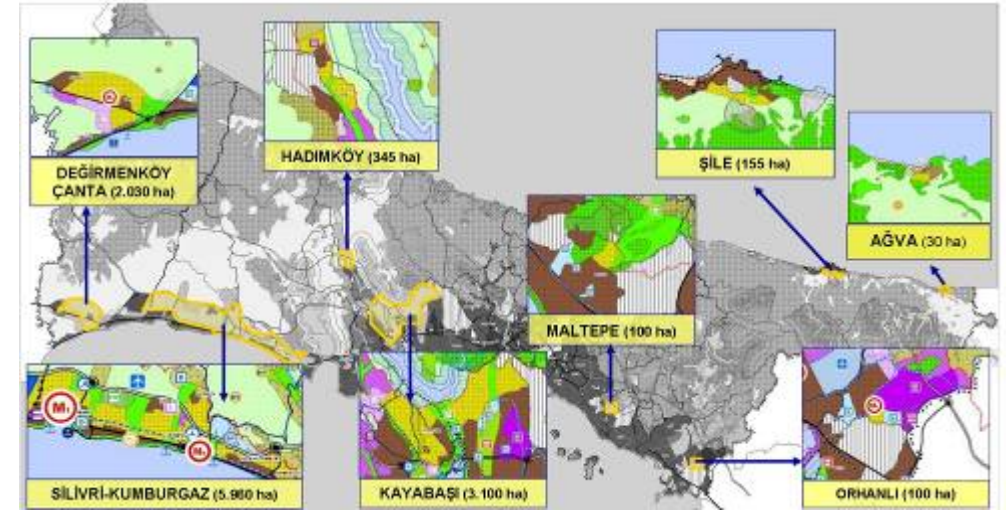
2.2.2 GELİŞME ALANLARI

İstanbul'da yeni konut alanlarının açılması önem arz etmekte olup; aksi takdirde büyük ölçüde doygunluğa ulaşmış mevcut konut alanlarının yoğunluğu artacak, doğal eşikler (su toplama havzaları, orman alanları, mutlak korunması gerekli tarım toprakları vb.) tehlike altında kalacaktır.

Plan çalışması kapsamında doğal yapı sentez çalışmaları ve yapılaşmış eşikler verilerinden yararlanarak yerleşilebilir alanların tespiti yapılmıştır. Bu alanlardan mevcut yerleşik doku çıkarılarak, gelişme alanlarının önerilebileceği yerleşime uygun alanlar belirlenmiştir.

Avrupa Yakası'nda Silivri-Büyükçekmece Gölü aksında D-100 ve TEM otoyolları arasında kalan bölgede, Silivri'nin batısında Değirmenköy ve Çanta'da, Hadımköy'de ve Küçükçekmece Gölü'nün kuzeyinde Kayabaşı ve İspartakule bölgelerinde; Anadolu Yakası'nda ise Maltepe, Orhanlı, Şile ve Ağva'da gelişme alanları önerilmiştir (Bkz. Harita 17).

Çevresel sürdürülebilirlik açısından kritik öneme sahip alanlarda “yapılacak her türlü faaliyetin bu özel dokuya zarar vermeyecek düzeyde gerçekleştirilmesi” ilkesi geçerlidir.

Harita 17. Gelişme Alanları

Yoğun konut ve sanayi yapılaşmasına maruz kalan havzaların rehabilite edilmesi, içme suyu ihtiyacının giderilmesinin sürekli hale getirilmesi 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nın en önemli hedeflerinden birisidir.

İstanbul'un yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının korunması ve akılcı yönetimlerinin sağlanması için havzalardaki yerleşimlerin kontrol altına alınması kaçınılmazdır. Bununla ilgili olarak alt ölçekli planlarda;

Büyükçekmece Gölü'nden başlayarak İl sınırına kadar uzanan bölge için kontrollü olarak gelişmesi kararı verilmiştir. Çünkü bu bölge, İstanbul'un havzalar ve mutlak tarım alanları ile kuzeydeki orman alanlarına olan kentsel gelişme baskısının bertaraf edilmesine hizmet etmesinin yanı sıra, Kayabaşı ve Ispartakule dışında, **İstanbul'un yüksek nüfus artışının getirdiği büyüme süreci sorununun başlıca çözüm bölgesidir.**

Plan'da imar uygulamaları kısmen gerçekleşmiş ve üzerinde yasal haklar oluşmuş ikincil konut yoğunlaşmasına konu olan bu bölgenin kontrollü gelişmesi ve çalışma, sosyal donatı ve hizmet alanlarıyla yaşayan bir kent parçası haline getirilmesi hedeflenmiştir.

Bu doğrultuda, TEM Otoyolu eşik kabul edilerek, gelişme kararları TEM Otoyolu'nun güneyinde, yeraltı su rezervleri ve depremsellik kriterleri de dikkate alınarak belirlenmiştir.

Önerilen kentsel gelişme, yeşil koridorlar ve büyük yeşil alan gerektiren kullanımlarla birbirinden ayrılmıştır.

Sağlam zemin özellikleri ve son yıllarda gelişen toplu konut uygulamaları ile dikkat çeken Kayabaşı-Ispartakule bölgesinde de gelişme alanları önerilmiş olup; depremsellik dikkate alınarak sağlam ve güvenli konut alanlarının yer alacağı yaşam kalitesi yüksek bir bölge olarak gelişmesi öngörülmüştür.

2.2.3 KIRSAL YERLEŞİM ALANLARI

Kırsal yerleşim alanları, orman köyü statüsündeki yerleşmeler ile 5216 sayılı yasa gereği mahalle statüsüne alınmış eski köy yerleşme alanlarını kapsamaktadır.

Plan'da, kırsal yerleşim alanlarının, sahip olduğu doğal ve tarihi değerlerinin korunarak rekreasyonel amaçlı kullanılması, köy yerleşik alanlarının doğal gelişimi dışında genişlemesinin sınırlandırılması ve düşük yoğunluklu kırsal karakterlerinin korunması öngörülmüştür.

Kırsal yerleşim alanları, orman köyü statüsündeki yerleşmeler ile 5216 sayılı yasa gereği mahalle statüsüne alınmış eski köy yerleşme alanlarını kapsamaktadır.

Kırsal yerleşim alanlarında ve çevresinde eko-tarım faaliyetleri ile birlikte eko-turizm faaliyetleri önerilmiştir. Yerel istihdamı güçlendirmek ve eko-tarımın yöre halkı için cazip ve ekonomik olarak da sürdürülebilir bir faaliyet olabilmesi için eko-turizmin desteklenmesi gerekmektedir.

2.2.4

GELİŞİMİ VE YOĞUNLUĞU DENETİM ALTINDA TUTULACAK ALANLAR

Su toplama havzaları dışında kalan, ancak gelişmesi durumunda çevresindeki doğal değerler üzerinde risk oluşturacak alanlar gelişimi ve yoğunluğu denetim altında tutulacak alanlar olarak tanımlanmıştır.

Bu alanların gelişiminin ve yoğunluğunun denetim altında tutulmasına yönelik kararlar, çevresel sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda alt ölçekli planlarda belirlenecektir.

Avrupa Yakasında; Kemberburgaz, Bahçeköy, Kilyos, Demirciköy, Rumelifeneri, Zekeriyaköy ve Büyükçavuşlu'da, Anadolu Yakası'nda ise Şile Merkez ve Alacalı Köyü çevresi, Riva, Ömerli ve Alemdağ'da gelişimi ve yoğunluğu denetim altında tutulacak alan kararı yer almaktadır (Bkz. Harita 18 ve 19).

Harita 18. Riva Örneği

Harita 19. Sarıyer Örneği

2.3 TİCARET VE HİZMET MERKEZLERİ

MERKEZLER KADEMELENMESİ

İstanbul'un küresel ve bölgesel merkez kimliğinin sahip olduğu potansiyeller ve sürdürülebilir kentleşme çerçevesinde güçlendirilmesi hedefi doğrultusunda, MİA'nın ve alt merkezlerin kademelenme hiyerarşisindeki yerini ve gelişme yönlerini belirlemek planın öncelikleri arasındadır.

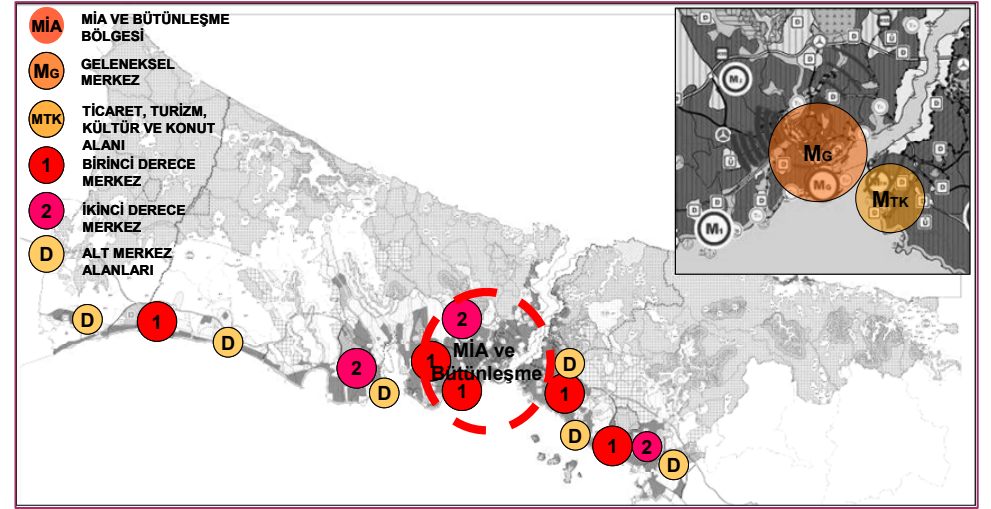
İstanbul'da çok merkezli doğrusal bir makroform önerisi kapsamında, kademeli bir alt merkez sistemine gidilmesinin merkez üzerindeki mevcut baskıyı azaltacağı öngörülmektedir.

Makroformu belirleyen çok merkezli kentsel gelişme doğrultusunda, MİA'nın batıya yönlendirilmesi ve iki yakada raylı sistemlere entegre olmuş önerilen merkez alanları ile kent içinde alt kademe merkezlerin oluşturulması; nüfusun dengeli dağılımı, sürdürülebilirlik ve sanayinin desantralizasyonu gibi farklı sorunlara çözüm olanakları sunan bütüncül politiklardır.

Çok merkezlilik ayrıca, hizmetlere sosyal ve mekansal olarak eşit erişimin sağlanmasına, konut işyeri ulaşımını da en aza indirerek sağlıklı yaşam çevrelerinin oluşturulmasına katkıda bulunacaktır.

Kentin doğrusal ve alt bölgeler halinde oluşacak makroformunu destekleyecek nitelikte; Anadolu Yakası'nda Kartal ve Kurtköy'de oluşmaya başlamış merkezlerin geliştirilmesinin yanı sıra, Avrupa Yakası'nda Silivri'de çekim merkezi ile birlikte yeni oluşumlar önerilmiş ve ana ulaşım akslarıyla desteklenmiştir.

Çevre Düzeni Planı'nda merkezler yapısı ve kademelenmesi aşağıdaki gibi belirlenmiştir (Bkz. Harita 20).

Harita 20. Öneri Merkezler Kademelenmesi

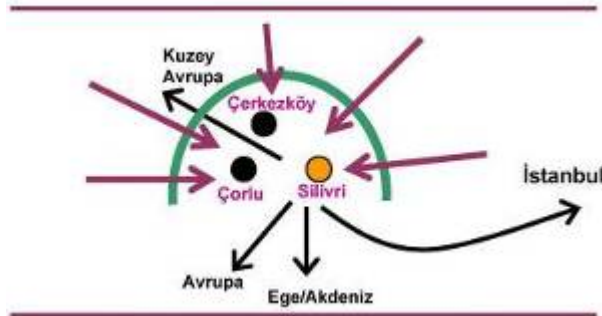

BATI YAKASI ÇEKİM MERKEZİ

Silivri kent merkezinin etrafında birinci derece merkezin geliştirilmesi uygun görülmüştür. Üst düzey merkez niteliğinde olacak bu merkezin, kentsel yapılanma içinde üniversite, teknoloji geliştirme bölgesi, fuar, kültür ve kongre merkezlerinin yanı sıra turizm alanlarıyla desteklenmesi ve bilgi ekonomilerinin yoğunlaşma alanının çekirdeğini oluşturması hedeflenmektedir.

Batı yakası gelişme alanı, bölgede yaşaması öngörülen yaklaşık 1.500.000 kişinin, İstanbul merkezi dokusu ile güçlü ve sürekli bir bağlantı kurmasını gerektirmeyecek ölçüde kendine yeterli şekilde olacak şekilde planlanmıştır.

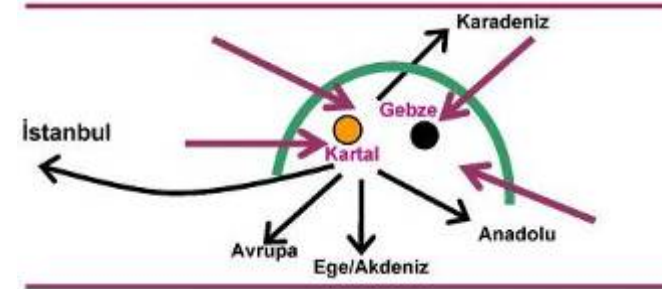
Ayrıca bölge bütününde güneyden deniz ulaşımı sisteminin geliştirilmesi ve diğer ulaşım sistemleriyle entegrasyonu, hedeflenen bölgesel gelişimin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır (Bkz. Şekil 5).

Şekil 5. İstanbul'un Batı Kanadı Komşu Yerleşimler ve İşlevsel İlişkiler

DOĞU YAKASI ÇEKİM MERKEZİ

Kentin Anadolu Yakası'nda Kartal'ın birinci derece merkez olmak üzere planlanması ise etkin bir ulaşım altyapısının oluşturulmasının yanı sıra; yığılma avantajlarını kullanarak birbirileri ile ekonomi ve sinerji oluşturacak işlevlerin konumlanmalarına ve karayolu-denizyolu-demiryolu ulaşım sistemleri arasında entegrasyona dayandırılmaktadır. Önerilen bu sistemde yer alacak ana işlevler ise Kartal 1.Derece Merkezi (Üst düzey hizmetler), Sabiha Gökçen Havalimanı, Pendik Yenişehir ve Kurtköy'de önerilen teknoloji geliştirme bölgeleri, Pendik Limanı ve lojistik bölge, Orhanlı Lojistik Merkez ve etrafında gelişen konut alanları ve onlara hizmet veren donatılar ile ticaret alanlarıdır (Bkz. Şekil 6).

Şekil 6. İstanbul'un Doğu Kanadı Komşu Yerleşimler ve İşlevsel İlişkiler

2.3.1 MIA VE BÜTÜNLEŞME BÖLGESİ

Büyükdere aksı boyunca Maslak'a kadar uzanan mevcut MIA ile MIA'nın batı yönünde, Topkapı-Maltepe-Bayrampaşa'yı kapsayan alana doğru gelişebileceği alanlar ve Atunizade planda MIA ve Bütünleşme Bölgesi olarak tanımlanmıştır (Bkz. Harita 21).

Finans, sigorta, gayrimenkul yatırımı ve danışmanlığı, muhasebe, hukuk danışmanlığı, reklamcılık, mühendislik, mimarlık gibi hizmetlerde İstanbul'un bir bölgesel (Ortadoğu, Doğu Avrupa, Balkanlar, Kafkasya, Doğu Akdeniz) merkez işlevine ulaşması hedeflenmektedir.

Harita 21. Merkezi İş Alanı ve Bütünleşme Bölgesi

Kuzeye gelişme eğilimini sürdüren MIA aksı, kentin kuzeyinde bulunan orman alanlarını ve İstanbul Boğazı'nı da tehdit etmektedir.

Bu nedenle, kentin gelişim stratejileri tanımlanırken, çevresel sürdürülebilirlik çerçevesinde MIA'nın kuzeye gelişiminin engellenerek, bu yöndeki mevcut gelişmesinin rehabilite edilmesi ve MIA gelişiminin, kontrollü bir şekilde MIA Bütünleşme Bölgesi'ne ve alt merkezlere yönlendirilmesi amaçlanmıştır.

Mevcut sanayi alanlarının bir kısmının yer değiştirme ve ticaret-hizmetler fonksiyonuna dönüşme eğiliminde olduğu Topkapı, Kağıthane, Bayrampaşa, Gaziosmanpaşa bölgelerinde ticaret ve hizmet sektörüne geçiş olanakları değerlendirilmiştir. Dönüşümün kısa sürede gerçekleşebilmesi için mevcut sanayi dokusunda, kullanılabilir değeri olan sanayi binalarının korunup, fonksiyon değişikliği yapılarak eğitim, kültür endüstrileri alanlarına dönüşümü desteklenmektedir.

2.3.2 GELENEKSEL MERKEZ

Büyükdere aksı boyunca Maslak'a kadar uzanan mevcut MİA ile MİA'nın batı yönünde, Topkapı-Maltepe-Bayrampaşa'yı kapsayan alana doğru gelişebileceği alanlar ve Atunizade planda MİA ve Bütünleşme Bölgesi olarak tanımlanmıştır.

Bu bölgenin kentin ekonomik çekiciliğinde oynadığı "lokomotif" rolün önemi göz önüne alınarak; konut işlevini tehdit etmemek, işlevsel çeşitlilik ilkesine uymak, mevcut doğal-tarihi-kültürel dokuyla ve silüetle uyumlu olmak şartı ile bu alanda üst düzey hizmet faaliyetlerinin de yer alması desteklenecektir. Alanın potansiyelleri çerçevesinde turizm olanaklarının ve kültür endüstrilerinin de geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Tarihi Yarımada'nın tarihi turizm ve perakende ticaret merkezi, tarihi Beyoğlu-Galata Bölgesi'nin fiziki dokuya uyumlu, bölgenin tarihselliğinden gelen kimlik ile uygun kültür, turizm, perakende ticaret, büro faaliyetleri ile yabancı kurum ve kuruluşların korunması öngörülmüştür.

2.3.3 TİCARET, TURİZM, KÜLTÜR VE KONUT AL.

Kadıköy ve Üsküdar geleneksel merkezleri ile Kadıköy-Harem-Haydarpaşa koridorunu kapsamaktadır. Ticaret, Turizm, Kültür ve Konut Alanı olarak tanımlanan Kadıköy ve Üsküdar geleneksel merkezleri ile Kadıköy-Harem-Haydarpaşa koridoru; bölgenin doğal, kültürel, tarihi kimliği, bölgenin silüeti ve mevcut kentsel dokunun niteliği göz önünde bulundurularak geliştirilecektir.

Bu bağlamda; konut işlevini tehdit etmemek, işlevsel çeşitlilik ilkesine uymak, mevcut dokuyla uyumlu olmak şartı ile bu alanda üst düzey hizmet faaliyetlerinin de yer alması hedeflenmektedir. Geleneksel merkezde olduğu gibi alanın potansiyelleri çerçevesinde turizm olanakları ve kültür endüstrilerinin de geliştirilmesi desteklenecektir.

2.3.4 BİRİNCİ DERECE MERKEZLER

Bakırköy, Yenibosna Basın Aksı, Silivri, Kartal ve Kozyatağı-Ataşehir Birinci Derece Merkez olarak belirlenmiştir.

Etki alanı Avrupa Yakası'nın büyük bölümüne ulaşan **Bakırköy** merkezinin bu potansiyelini gelecekte de devam ettirmesi; **Silivri** merkezinin ise kentin batı bölgesine hizmet edecek yeni bir merkez olarak geliştirilmesi planlanmıştır.

Mevcutta üretim ve depolama fonksiyonlarını kısmen devam ettiren **Yenibosna Basın Aksı**, medya kuruluşlarının burada yerleşmesi ile belli bir gelişim ivmesi kazanmıştır. Bu gelişimin yönlendirilmesi ile alanın üst düzey hizmet odaklı bir merkez oluşturulacaktır. Atatürk Havaalanı'na yakınlık avantajı üst düzey hizmet merkezi nitelikli gelişimi destekleyecektir.

Kartal İlçesi, bölgenin Sabiha Gökçen Havaalanı'na yakınlığı, dönüşüm sürecindeki sanayi alanları; bu bölgeyi destekleyen ulaşım projelerinin varlığı, Avrupa Yakası ile denizyoluyla bağlantı kurma olanağı, Gebze Sanayi Bölgesi'ne yakınlığı nedeniyle iş merkezlerinin yerleşimi için avantajlı konuma sahiptir. Bu potansiyelleri ile Kartal merkezinin üst düzey hizmet odaklı bir merkez olarak gelişmesi öngörülmektedir.

Kozyatağı-Ataşehir, bölgenin sahip olduğu potansiyel ve mevcut eğilimler doğrultusunda, üst düzey hizmet odaklı bir merkez (uluslararası finans merkezi) olarak tanımlanmıştır.

2.3.5 İKİNCİ DERECE MERKEZLER

İkinci derece merkezler olarak, Avrupa Yakası'nda iki göl arasında Esenyurt-Haramidere çevresi ile sanayiden hizmete dönüşümü öngörülen Gaziosmanpaşa, Anadolu Yakası'nda ise merkeze dönüşme eğilimi olan Pendik-Şeyhli sanayi alanı önerilmiştir.

Bu merkezlerin, çok merkezli kentsel gelişmeyi desteklemelerinin yanı sıra etki alanlarındaki yerleşmelerin ticaret-hizmet ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte ihtisaslaşmış ticaret, hizmet fonksiyonlarını barındıran merkezler olarak hizmet vermesi öngörülmüştür.

2.3.6 ALT MERKEZLER

Avrupa Yakası'nda Avcılar, Selimpaşa ve Çanta; Anadolu Yakası'nda ise Ümraniye, Maltepe ve Tuzla-Orhanlı; merkezler kademelenmesi bütünlüğünde, etki alanlarındaki yerleşmelerdeki nüfusun ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte ticaret, hizmet ve donatı fonksiyonlarının yer alacağı alt kademe merkezler olarak gelişmesi öngörülmüştür.

Yapılan analiz ve sentez çalışmaları sonucunda Ümraniye'nin daha üst kademe merkez olma eğilimi gösterdiği tespit edilmiş olsa da kuzeye gelişimin kontrol altında tutulması amacıyla alt kademe merkez olması kararı verilmiştir.

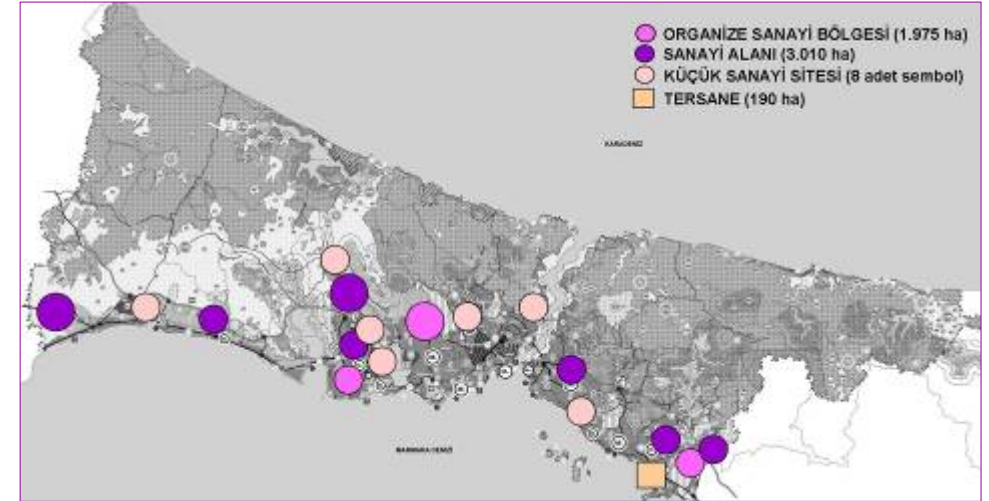
2.4 SANAYİ ALANLARI

İstanbul'daki sanayi sektörü ele alınırken gözetilen birinci öncelik, sürdürülebilirlik ilkesidir. İstanbul, küresel ölçekte güçlenmiş dünya kenti hedefi ve “sürdürülebilir çevre, ekolojik denge, kentsel rekabet ve sosyal adalet koşullarının sağlanması” ilkeleri çerçevesinde negatif dışsal ekonomiler üreten, yenilikçi olamayan ve ileri teknoloji kullanmayan sanayi yığılmalarının oluşturduğu sanayi kenti kimliğinden uzaklaşmalıdır.

1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda 2023 için,

- Sanayi işgücünün payının % 25 olacağı,
- Sanayi işgücünün kent içindeki kapasitesi dolmamış sanayi alanlarında (rehabilitate edilerek) yeniden organize edileceği,
- İstanbul yakın çevresi olarak değerlendirilen doğuda Gebze ve batıda Çerkezköy'ün İstanbul'a yönelecek sanayi yatırımları ve işgücü için tampon bölgeler olacağı öngörülmektedir.

Yukarıda çizilen genel çerçeve içinde, İstanbul ve çevrelerinde (Gebze ve Çerkezköy) yer alan sanayilere ilişkin kararlar; çevre yerleşmelerin planlarıyla uyumlu olacak şekilde organize sanayi bölgeleri, sanayi alanları, küçük sanayi siteleri ve tersane alanları başlıkları altında geliştirilmiştir (Bkz. Harita 22).

Harita 22. Sanayi Alanları

2.4.1 ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ

İstanbul'da yer alan OSB'lerin kullanılmayan kapasitelerinin değerlendirilerek, mevcut sınırlar içerisinde rehabilite edilmesi ve doygunluk düzeylerinin sağlanması kararı alınmıştır. Bu doğrultuda, meskun alanlar içinde insan ve çevre sağlığını olumsuz yönde etkileyen, düzensiz yapılaşmış ve kent dışına çıkma eğiliminde bulunan sanayi alanlarının, öncelikle kapasitesi henüz dolmamış organize sanayi bölgelerine yönlendirilmesi hedeflenmektedir.

OSB alanlarının doyurulması, içlerinde faaliyet gösteren hakim sektör dağılımına göre yapılmalıdır. Ayrıca, İstanbul'da yer alan organize sanayi bölgelerinin kullanılmayan kapasitelerinin değerlendirilmesi için mevcut durumun ortaya çıkardığı sorunların bertaraf edilmesi hedeflenmektedir.

2.4.2 SANAYİ ALANLARI

İstanbul'da kalması öngörülen mevcut sanayi alanlarının ileri teknoloji kullanan, katma değeri yüksek üretim yapan, insan ve çevre sağlığına duyarlı bir yapıya kavuşturulması öngörülmektedir. Mevcutta ileri teknoloji kullanan sanayi alanları ile ileri teknoloji kullanarak sağlıklı bir yapıya kavuşturulması ve yeniden organizasyonu planlanan sanayi alanlarında; ilgili kanun ve yönetmeliklerde türleri tanımlanan ve atıkları itibariyle insan ve çevre sağlığı açısından tehdit unsuru olan imalatların yer alamayacağı ve söz konusu sanayi tesislerinin ihtiyacına yönelik tır-kamyon parkları, antrepo ve depolar gibi lojistik fonksiyonların yer alabileceği plan ile hükme bağlanmıştır.

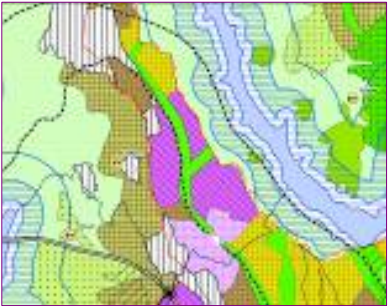
Diğer taraftan, planda gösterilmemekle birlikte meskun alanlar içinde dağınık halde bulunan ve planlı yapılaşmış sanayi tesisleri, plan bütünlüğü çerçevesinde ilgili kurumların olumlu görüşünün alınması ve çevreye zarar vermemesi koşulları ile alt ölçekli planlarda yeniden değerlendirilecektir.

Avrupa Yakası'nda Silivri-Değirmenköy, Silivri-Kavaklı, Kıraç-Hoşdere ve Hadımköy; Anadolu Yakası'nda ise Pendik-Şeyhli ve Tuzla OSB kuzeyinde yer alan sanayiler için mevcut sınırları içerisinde sağlıklılaştırılması kararı alınmış ve planda sanayi alanı olarak gösterilmiştir (Bkz. Harita 23).

Bu alanlardan Hadımköy, Kıraç-Hoşdere ve Tuzla'daki sanayi alanları içme suyu havza alanlarına yakın konumda olmaları nedeniyle dezavantajlı konumda bulunduğu için gerekli önlemler alınmalıdır. Bölgede, Sazlıdere Havzası ile Küçükçekmece Gölü arasındaki ekolojik koridorun sürdürülebilirliğinin sağlanması için gelişme alanlarında kuzeydeki doğal eşiklerden başlayarak güneye doğru vadiler boyunca süreklilik gösteren yeşil koridor önerilmiştir.

Harita 23. Hadımköy Sanayi Alanları

2.4.3 KÜÇÜK SANAYİ SİTELERİ

Küçük ölçekte sanayi işletmelerinin yer aldığı, daha çok doğrudan kentliye dönük hizmet üreten, çevre ve insan sağlığı açısından kent içinde yer almaları ve gruplaşmaları gerekli görülen Silivri, Kıraç, Yakuplu, Gaziosmanpaşa, Maslak, Bostancı ve Maltepe'deki mevcut küçük sanayi siteleri gösterilmiştir. Bunlara ek olarak, Hadımköy'de yapımına başlanacak olan Akpınar Sanayi Sitesi de planda küçük sanayi sitesi olarak gösterilmiştir.

Planda sembolle gösterilen küçük ölçekte sanayi işletmelerinin yer aldığı küçük sanayi sitelerinde; genel olarak kentliye yönelik hizmet üreten, ilgili mevzuata uygun olarak kent içerisinde yer almaları gerekli olan ve atıkları itibarıyla insan ve çevre sağlığı açısından tehdit unsuru oluşturmayan küçük ölçekli imalatlar yer alabilir.

2.4.4 TERSANE ALANLARI

Gelişme imkanı bulamayan mekanda sıkışmış, altyapısı yetersiz ve çevre kirliliğine neden olan **Tuzla'daki tersane alanında** yük ve yolcu gemileri ile yat ve gezinti teknelerinin inşa, tadil, bakım ve onarımı yapılacaktır. Bu alandaki tersanecilik faaliyetleri kısa ve orta vadede sıhhileştirilerek ve yoğunluğu azaltılarak işlevini sürdürecektir, uzun vadede ise fonksiyonu kısmen değiştirilerek yeniden yapılandırılacaktır.

Tuzla Tersaneler Bölgesi'nin batısında, **Pendik-Güzelyalı Bölgesi'nde** önerilen **tersane gelişim bölgesinde** ise sadece yat ve gezinti teknelerinin üretimine ve satışına yönelik faaliyetler ile sosyal ve kültürel tesisler yer alabilecektir.

(Bkz. Harita 24)

Harita 24. Tuzla ve Pendik-Güzelyalı Tersane Alanı

Tarihi ve mimari değere sahip olan **Haliç Tersanesi** de tersane işlevini sürdürecektir olup bu alanda tarihten günümüze gemi yapım tekniklerinin uygulamalı olarak öğretildiği ve sergilendiği turizme açık müzecilikle ilgili fonksiyonlar da yer alabilecektir.

1999 yılında Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na devredilen **Pendik'teki tersane alanı**, planda askeri alan olarak gösterilmiştir.

2.5 TEKNOLOJİ GELİŞTİRME ALANLARI

İstanbul'da bilgiyi sınırlı biçimde transfer eden patent ve lisanslarla üretim yapan bir ekonomiden, bilgi üreten bir yapıya yönelmesi gerekliliği doğrultusunda; kentte üniversite-özel sektör işbirliğinin artırılarak, bilginin uygulamaya dönüşmesi süreci için küvezler (inkübatörler), laboratuvarlar, teknoparklar, bilim parkları vb. ortamlar önerilmiştir.

Bu bağlamda, Anadolu ve Avrupa Yakalarında çekim merkezleri ve ana ulaşım akslarıyla desteklenmiş yeni oluşumlar önerilmiştir.

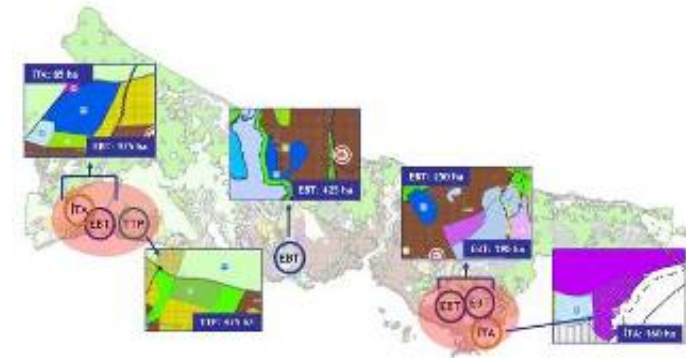

Önerilen bu alanlar ile küresel pazarda rekabet gücü yüksek araştırma geliştirme faaliyetlerini desteklemek ve geliştirmek, bunların üniversitelerle ilişkisini güçlendirmek, kaliteli iş gücünü çekecek firmaların aynı mekanda yerleşmelerini sağlayarak yığılma ve kümelenme avantajlarından yararlanmak amaçlanmaktadır.

Plan'da, eğitim bilişim ve teknoloji geliştirme alanları (EBT), ileri teknoloji alanları (İTA) ve tarımsal üretim teknolojilerini geliştirme parkı (TTP) gibi bilgi ekonomilerinin gerektirdiği yapılanmalar planlanmıştır.

Bilgi teknolojilerinin, yaşam bilimlerinin, çevre bilimleri vb. sektörlerin yoğunlaşacağı bu alanlarda, çeşitli ar-ge tesislerinin, profesyonel kurumlar ile enstitülerin yer alması planlanmaktadır. İş alanları dışında konut, rekreasyon, spor, ticaret, gibi kullanımların da yer alacağı teknoloji geliştirme parklarının kendilerine yeterli alanlar olması amaçlanmaktadır.

Plan'da; Silivri (3 adet), Küçükçekmece (1 adet), Pendik (2 adet) ve Tuzla (1 adet) ilçelerinde toplam 2.450 ha büyüklüğünde 7 adet teknoloji geliştirme alanı önerilmiştir. (Bkz. Harita 25).

Harita 25. Önerilen Teknoloji Geliştirme Bölgeleri

2.5.1 EĞİTİM, BİLİŞİM VE TEKNOLOJİ GELİŞTİRME ALANI

Bilgi ekonomilerinin araştırma ve üretim merkezleri olan eğitim bilişim teknoloji alanlarında ileri teknoloji kullanan firmaların, teknoparkların, üniversitelerin, ileri teknoloji enstitülerinin, AR-GE vb. birimlerinin yer alması öngörülmektedir.

Silivri, Küçükçekmece ve Pendik'te önerilen eğitim, bilişim ve teknoloji geliştirme alanlarında; fabrika niteliğinde yapılaşmanın olmaması, ileri teknolojiye dayalı prototip (ilk örnek) dışında üretimin (esnek, seri vb.) yapılmaması, nüfus çekecek ve kirletici özelliğe sahip kullanımlardan kaçınılması öngörülmektedir.

Küçükçekmece Gölü'nün doğusunda Halkalı Ziraat Fakültesi'ne tahsisli alan ile Küçükçekmece Nükleer Araştırma Merkezi tarafından kullanılmakta olan alanın eğitim bilişim ve teknoloji geliştirme alanına dönüşümü kararı alınmıştır.

2.5.2 TARIMSAL ÜRETİM TEKNOLOJİLERİNİ GELİŞTİRME PARKI

Silivri ve Çatalca'da tarım alanlarındaki verimi arttırmak, ekolojik tarımda organizasyonu sağlamak, tarıma yönelik araştırma ve geliştirme faaliyetlerini desteklemek amacıyla eğitim, deney ve uygulama alanı olarak kullanılmak üzere Silivri-Alipaşa yerleşmesinin doğusunda tarımsal üretim teknolojilerini geliştirme parkı önerilmiştir.

Tarımdaki gelişmeler ve uygulama metotları hakkında çiftçiyi bilinçlendirme rolünü üstlenecek olan bu merkez, çiftçiyi uygun ürün seçimine yönlendirecektir. Tarımsal üretim teknolojilerini geliştirme parkında; ileri teknoloji enstitüleri, AR-GE birimleri ve üniversitelerin ziraat ile ilgili birimleri yer alabilecektir. Burada da EBT'lerde olduğu gibi fabrika niteliğinde yapılaşmanın olmaması, ileri teknolojiye dayalı prototip (ilk örnek) dışında üretimin (esnek, seri vb.) yapılmaması, nüfus çekecek ve kirletici özelliğe sahip kullanımlardan kaçınılması öngörülmüştür.

2.5.3 İLERİ TEKNOLOJİ ALANI

Plan'da, İstanbul'un her iki yakasında, Tuzla ve Silivri'de ileri teknoloji alanı önerilmiştir. Söz konusu alan; sanayi, araştırma kurumları, üniversiteler ve kamu sektörü arasında işbirliğini sağlayacak ortamı oluşturarak, yenilikçi ve katma değeri yüksek, genel endüstri ve savunma sanayilerinin nitelikli üretim süreçlerine katkı sağlayacak, bilimsel bilgiden teknoloji üreterek, esnek üretim ve esnek otomasyon sistemlerinin, bilişim ve iletişim teknolojilerinin geliştirildiği ve üretildiği alan olarak hizmet verecektir. İleri teknoloji alanının diğer iki teknoloji geliştirme alanından farkı, bu alanlarda üretimin olabilmesidir.

2.6 TURİZM ALANLARI

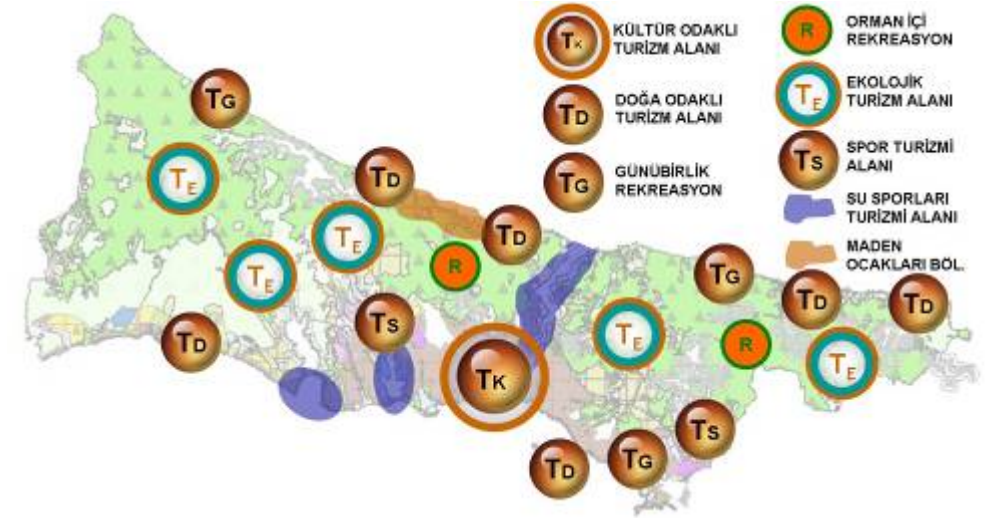
İstanbul'u cazip kılarak turistlerin İstanbul'da kalış süresini arttırmak ve/veya tekrar gelmelerini sağlamak Plan'ın turizm ile ilgili temel yaklaşımıdır.

Yukarıdaki yaklaşım çerçevesinde Plan'da; İstanbul'un özgün doğal değerlerini koruyarak ve güçlendirerek kitle turizmi yerine alternatif turizm türlerinde (kültür odaklı) dünya pazarlarıyla rekabet eden ve aynı zamanda kentlisiyle de bütünleşen sürdürülebilir turizm yaklaşımı söz konusudur.

Plan'da; yeri, mevki ve sınırları Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın önerisi ve Bakanlar Kurulu kararıyla tespit ve ilan edilen turizm merkezleri, buldukları ilçelere göre sembol ile gösterilmiştir.

İstanbul'un turizm potansiyelinin ve mevcut kapasitesinin değerlendirilebilmesi ve geliştirilmesine yönelik mekansal kararlar; kültür odaklı turizm, doğa odaklı turizm, güneybirlik rekreasyon, ekolojik turizm ve sosyal etkinlik adası başlıkları altında belirlenmiştir (Bkz. Harita 26).

Harita 26. Turizme Yönelik Kararlar

2.6.1 KÜLTÜR ODAKLI TURİZM ALANLARI

Tarihi ve kültürel değerlerin yoğun olarak yer aldığı ve turizm potansiyelinin yüksek olduğu, Tarihi Yarımada, Haliç, Beyoğlu, Kadıköy, Üsküdar kültür üçgeni bölgesi için kültür odaklı turizm alanı kararı verilmiştir.

İstanbul'un küresel düzlemde tanınırlığını ve çekiciliğini arttırmak açısından kültürel mirasın sürdürülebilir bir biçimde değerlendirilmesi için;

- Tarihsel mirasın bakım ve onarımının yaygınlaştırılması, restorasyon projelerinin desteklenmesi,
- Endüstri mirası yapıların kültürel amaçlı kullanımının desteklenmesi, bu bağlamda Haliç'in kültür havzası olarak değerlendirilmesi,
- Tematik müzelerin kurulması,
- Tematik kültür gezileri güzergahlarının oluşturulması,
- Boğaziçi ve Haliç Uygarlığının tanıtılması ve markalaştırılması öngörülmektedir.

Plan'da; bilgi, fikir ve tasarıma dayalı olan **kültür endüstrilerinin** de İstanbul'un sektörel yapısında yerini alması hedeflenmektedir.

Plan'da kültür endüstrileri mekansal olarak gösterilmemiş, kültür odaklı turizm alanlarının yanı sıra MİA ve Bütünleşme Bölgesi, Geleneksel Merkez, Ticaret, Turizm, Kültür ve Konut Alanı lejantı içinde yer alacağı plan hükümlerinde açıklanmıştır (Bkz. Şekil 7).

İstanbul'da kültür endüstrilerinin ağırlıklı olarak kentin merkezinde, kültür odaklı turizm alanı olarak belirtilen kültür üçgeninde olmakla birlikte, geniş alan ihtiyacı gerektiren durumlar için kültür üçgeni dışında da gelişme alanlarının oluşturulması öngörülmüştür. Bu amaçla, mevcut kültür üçgeni dışında, örneğin boşalan sanayi alanları bir potansiyel olarak kullanılabilir.

Şekil 7. Kültür Endüstrilerinin Yoğunlaştığı Bölge

2.6.2

DOĞA ODAKLI TURİZM ALANLARI

İstanbul'un doğal değerlerinin korunması, iyileştirilmesi ve geliştirilmesine yönelik, koruma-kullanma dengesinin sağlandığı, ekolojik yapıya uyumlu, çevresi ile bütünleşen, nüfusun eğlenme, dinlenme ve tatil ihtiyaçlarına yönelik rekreasyon ve turizm alanlarıdır.

Plan'da; İstanbul'un Karadeniz ve Marmara kıyılarında yerleşimin olduğu alanlardan kentlinin ve turistlerin günlük yaşam stresinden kurtulmasına olanak veren potansiyel alanlar için **doğa odaklı turizm alanı** kararı verilmiştir. Bu doğrultuda, Marmara Denizi kıyılarında, Büyükçekmece, Gürpınar, Silivri, Selimpaşa, Kumburgaz ve Mimarsinan'da; Karadeniz kıyılarında ise Kilyos, Şile, Ağva ve Riva'da deniz potansiyelinden yararlanmak üzere doğa odaklı turizm alanları önerilmektedir.

İstanbul'un deniz turizmi, su sporları (yelken, sörf gibi) kullanımı, kamping alanı ve diğer doğa sporları potansiyelinin değerlendirilebileceği bu alanlarda; otel, motel ve diğer konaklama tesisleri, kamping alanları, izci kampı, spor tesisleri, yeme-içme tesisleri, sosyo-kültürel tesisler ve rekreasyon alanlarının yanı sıra konut ve diğer ticari fonksiyonlar da yer alabilir.

2.6.3

GÜNÜBİRLİK REKREASYON ALANLARI

Kentlinin açık ve yeşil alan ihtiyacı başta olmak üzere, kent içinde ve çevresinde gününbirlik kullanımına yönelik rekreasyon ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarak Plan'da; Avrupa Yakası'nda Rumelifeneri, Kısırkaya, Kilyos, Uskumruköy, Zekeriyaköy, Karaburun, Yalıköy, Çatalca ve Alibeyköy'de; Anadolu Yakası'nda ise Riva, Şile, Ağva'da gününbirlik rekreasyon alanları önerilmiştir.

Plan'da orman içi rekreasyon alanları gösterilmemekle birlikte, orman alanlarında orman ekosistemine (flora ve faunanın çeşitliliği ve sürdürülebilirliğine) zarar vermeyecek şekilde (koruma/kullanma dengesi içinde) ve ilgili kurumun uygun görüşü alınmak koşuluyla gününbirlik rekreatif kullanımlara izin verilmektedir.

Yukarıda belirtilenlerin dışında, kullanım ömrü biten maden ve taş ocağı alanlarından Büyükşehir Belediyesi'nce alt ölçekli planlarda belirlenecek "gününbirlik rekreasyona uygun alanlar", ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak doğa onarımı çalışmaları ile paralel gününbirlik rekreasyona yönelik düzenlenebilecektir.

2.6.4 EKOLOJİK TURİZM ALANLARI

İstanbul'da ekolojik turizm amaçlı kullanılacak alanlar:

- Terkos ve Kasatura Arasındaki Ormanlık Alan ve Kıyı Şeridi
- Ağıl Dere ve Ağaçlı Kumulları
- Gümüşdere (Kilyos) Kumulları
- İstanbul Boğazı'nın Kuzey Kısımları
- Büyükçekmece Gölü
- Küçükçekmece Gölü
- Hadımköy ve Kemerburgaz Arasındaki Mera ve Fundalıklar
- Ömerli Havzası
- Sahilköy ve Şile Arasında Kalan Kumullar ve Ormanlar

Yukarıda açıklananların dışında Plan'da, Avrupa Yakası'nda, Çatalca'nın kuzeyinde ve Büyükçavuşlu'da; Anadolu Yakası'nda Riva (Öğümce Köyü çevresi), Şile güneyi (Hasanlı Köyü çevresi) ve Ağva'da ekolojik turizm alanları önerilmektedir (Bkz. Harita 27).

İstanbul'un özellikle kuzey ormanlarında ve havza alanlarında önerilen eko-turizmin uygulanabilirliği ve sürdürülebilirliği, ancak ekolojik dengenin de gözetilmesiyle sağlanması benimsenmiştir.

*Harita 27.
İstanbul'da
Ekolojik Turizm
Yapılması
Öngörülen
Bölgeler*

Bu alanlarda ekolojik turizmin gelişmesi için gerekli örgütlenme ve altyapı olanakları sunulacaktır. Böylelikle, bu bölgelerde yaşayan insanlar için istihdam ve gelir kaynağı sağlanması da amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, eko-turizmi destekleyici konaklama, yeme-içme vb. aktivitelerin mevcut köy yerleşmeleri içinde ve öncelikle mevcut yapılar kullanılarak gerçekleştirilmesi; İstanbul'un kuzey ormanlarının korunması ve kırsal yerleşmelerin sürdürülebilirliği açısından temel ilke olarak benimsenmiştir.

2.7 BÜYÜK VE AÇIK ALAN KULLANIMLARI

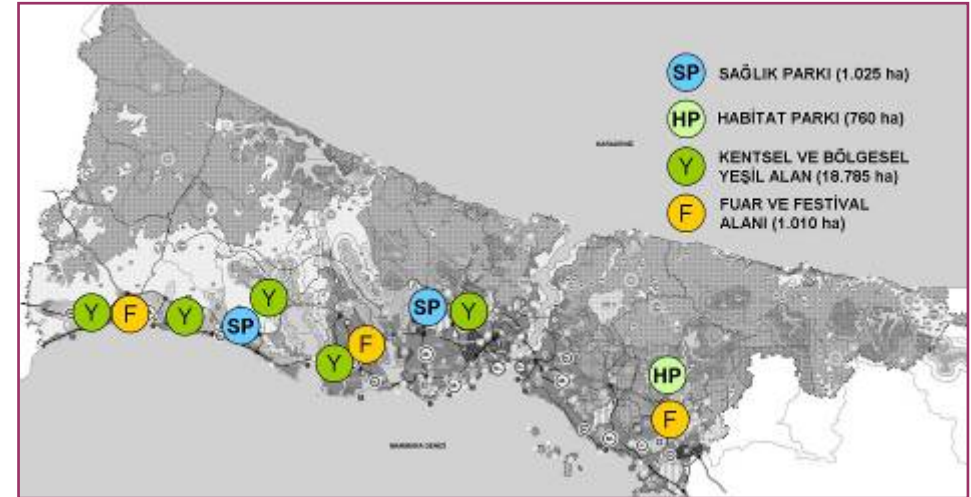
1/100000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nın planlama yaklaşımında, 4. Hedef: Yaşam Kalitesini Yükseltmek başlığı altında "Ana Strateji 1: Yerleşim Alanlarında Mekansal Kaliteyi Yükseltmek" şeklinde tanımlanmış ve bu strateji altında da "İstanbul'da yaşayan tüm kesimleri kentle bütünleştiren kentsel donatı alanlarının ve kamusal açık alanların kent bütünü içinde yeterli, dengeli ve kaliteli hale getirilerek; kentsel hizmet ve fırsatlardan toplumun tüm kesimlerinin yararlanabilme olanaklarının artırılması" politikası tanımlanmıştır.

Bu doğrultuda Plan'da, ölçek sebebiyle gösterilebilecek olan kent bütününe hizmet edecek bölgesel ve kentsel ölçekte hizmet veren donatı alanları gösterilmiştir.

İstanbul'un donatı ihtiyacının karşılanması için yerleşme içinde kalan orman vasfını kaybettiği için orman dışına çıkartılan alanlar da değerlendirilmiştir.

Bununla ilgili olarak, orman ile yerleşim alanları arasında yer alan bu nitelikteki alanların, yerleşim alanlarının ormana olan baskısını azaltacak şekilde ya ağaçlandırılarak ekolojik olarak ormanla bütünleştirilmesi ya da kentlinin ihtiyacını karşılayacak sosyal donatı alanı olarak planlanması öngörülmüştür.

Plan'da büyük ve açık alan kullanımları kapsamında; üniversite alanları, sağlık parkları, kentsel ve bölgesel donatı alanları, kentsel ve bölgesel yeşil ve spor alanları, habitat parkları, ulusal ve uluslararası spor alanları, fuar ve festival alanları, askeri alanlar ve askeri güvenlik bölgelerine yer verilmiştir (Bkz. Harita 29).

Harita 29. Öneri Büyük Açık Alan Kullanımları

2.7.1 ÜNİVERSİTE ALANLARI

İstanbul'un bilgi, teknoloji ve kültür alanlarında ileri seviyelere ulaşmasında üniversiteler öncü rol üstleneceklerdir.

Bu doğrultuda, Plan'da mevcut üniversitelerin uzun vadede ağırlıklı olarak yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim veren bir yapıya dönüşmesi kararı alınmıştır.

Ayrıca, İstanbul'un bilgi üreten bir yapıya yönelmesi hedefi doğrultusunda, kentte üniversite-özel sektör işbirliğini artırmak için önerilen teknoloji geliştirme bölgeleri kapsamında da enstitü niteliğinde olacak şekilde ilgili sektörlerle yönelik yüksek eğitim kurumlarının yer alması kararı alınmıştır.

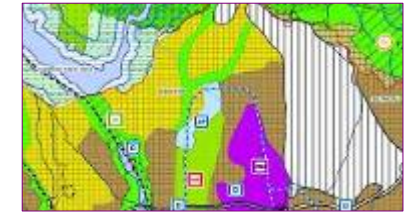

2.7.2 SAĞLIK PARKLARI

Sağlık turizmini desteklemek amacıyla Plan'da, Celaliye-Kamiloba ve İkitelli'de iki adet sağlık parkı önerilmiştir (Bkz. Harita 30). Küçükçekmece'de önerilen sağlık parkı, öncelikli olarak Tarihi Yarımada'da sıkışmış tıp fakültelerinin ihtiyacı için kullanılacaktır.

Sağlık parkları; kentsel, bölgesel, ulusal ve uluslararası ölçekte hizmet verecek tüm ihtisas dallarını bünyesinde barındıran tam donanımlı hastane, ilgili fakülte ve yüksekokullar, araştırma geliştirme birimleri, sağlıklı yaşam ve rehabilitasyon merkezi, bakımevi gibi yaşam boyu ihtiyaç duyulan her türlü sağlık hizmetini sunabilen entegre sağlık merkezleridir.

Harita 30. Öneri Sağlık Parkları

2.7.3 KENTSEL VE BÖLGESEL DONATI ALANLARI

Önerilen kentsel ve bölgesel donatı alanlarının kentin yerleşik dokusuna ve gelişme alanlarına hizmet verecek sosyal ve teknik altyapı fonksiyonlarına ayrılması öngörülmüştür.

Çatalca-Yassıören köyünün kuzeyinde önerilen donatı alanı “itfaiye eğitim alanı”, Tuzla-Aydınlı’da önerilen donatı alanı “sebze-meyve hali”, Silivri-Beyciler köyünün güneyinde önerilen donatı alanı “yanıcı ve parlayıcı madde depoları” ve Avcılar-Ispartakule’de önerilen donatı alanı ise sadece TCDD tarafından Avrupa Hızlı Tren Hattı ile entegre olacak şekilde triyaj alanı ve yük transfer merkezi ihtiyacı için kullanılacaktır. Avcılar-Ispartakule’de önerilen donatı alanının TCDD tarafından söz konusu amaç için kullanılmadığı takdirde, alanın batısında önerilen fuar ve festival alanı ile entegre olacak şekilde fuar ve festival alanı olarak kullanılması öngörülmüştür.

2.7.4 FUAR VE FESTİVAL ALANLARI

İstanbul turizminin önemli bir alt sektörü de fuarcılık ve bilimsel etkinlikler (kongre turizmi) olarak öne çıkmaktadır. Bu etkinlikler, İstanbul’un küresel ve bölgesel düzeyde tanınırlığını arttırmasına, İstanbul’a iş ve akademik çevrelerden ziyaretçilerin artmasına katkı yapabilecek faaliyetlerdir. Fuarcılık, hem turizmin gelişmesi, hem sanayi ürünlerine yeni ihracat pazarları sağlaması bakımından İstanbul’a ve ülke ekonomisine önemli katkılar sağlayacaktır.

Uluslararası konjonktürdeki son yıllarda ortaya çıkan değişimler nedeniyle, bugünküne göre çok daha fazla gelişme potansiyeli bulunan fuarcılığın bu potansiyeline uygun yeni kapasiteler oluşturulması amacıyla üniversite, sanayi ve teknoloji geliştirme alanları ile koordineli çalışacak şekilde Pendik’te yapımına başlanan fuar alanı da dahil mevcut fuar alanlarına ilave olarak Silivri-Çanta (Kınalı Kavşağı’nda) ve Avcılar-Firuzköy’de iki yeni fuar ve sergileme alanı önerilmiştir.

Söz konusu alanlar, İstanbul’un olası EXPO adaylığı için de önemli kazanımları olacaktır.

2.7.5 HABİTAT PARKI

Koruma-kullanma dengesinin bilimsel olarak sürdürülebilir bir biçimde sağlandığı, çevre koruma ve doğal yaşamın zenginleştirilmesi ile bilimsel konulara araştırma ve gözlem ortamı sağlayan, endemik bitki türlerini içinde barındıran alanlardır.

Bu fonksiyonlar, Ömerli Su Toplama Havzasında endemik bitki türleri ve biyolojik çeşitliliğin olduğu alanda önerilmiş olup; bölgenin sahip olduğu jeolojik ve jeomorfolojik çeşitliliğinin, zengin su kaynaklarının, endemik türleri de içeren biyolojik çeşitliliğin koruma-kullanma dengesi içinde varlığını devam ettirmesi öngörülmektedir (Bkz. Harita 31).

Harita 31. Öneri Habitat Parkı
Pendik-Kurtdoğmuş

2.7.6 KENTSEL VE BÖLGESEL YEŞİL VE SPOR ALANLARI

Kentin bütününe hizmet eden, halkın eğlenme ve dinlenme gereksinimlerini karşılamaya yönelik aktif ve pasif yeşil alanlar ile spor alanlarıdır.

Bu alanlarda parklar, hayvanat bahçeleri, spor alanları, mezarlık alanları, rekreasyon alanları ile olası afet ve kriz durumlarında toplanma ihtiyacının karşılanması amacıyla da kullanılabilir şekilde tasarlanacak bölge parkları yer alabilecektir.

Plan'da, Avrupa Yakası'nın Karadeniz'e yakın kesimlerinde kullanım ömrü biten maden alanları ile Cebeci Taş Ocakları Bölgesi'nin rehabilite edilerek ağırlıklı olarak rekreasyon amaçlı düzenlenmesi öngörülmüştür.

Plan'da, alt bölgeleri birbirinden ayıran rekreasyon alanları ve yeşil alanlar önerilmiştir.

Küçükçekmece ve Büyükçekmece Gölleri arasındaki bölgede yaşam kalitesinin artırılması ve ekolojik yapıdaki sürekliliğin sağlanmasının gereği olarak açık alanlar sistemi kurgulanmıştır.

Küçükçekmece Gölü ve çevresinin ekolojik sürdürülebilirliğinin ve denize açılımların sağlanması için göl kıyısı kentsel ve bölgesel yeşil ve spor alanı olarak gösterilmiştir. Aynı şekilde, Küçükçekmece İç-Dış Kumsal bölgesi de doğal değerlerini yeniden kazandırarak rekreatif ve kültürel alanlar oluşturmak amacıyla kentsel ve bölgesel yeşil ve spor alanı olarak gösterilmiştir (Bkz. Harita 32).

Harita 32.
Küçükçekmece Gölü ve
Çevresi

Ayrıca; Zeytinburnu-Küçükçekmece arasında yer alan sahil bandı, Olimpiyat Köyü, fuar alanları, sosyal etkinlik adaları, Florya Akvaryumu, Veliefendi Hipodromu ve sağlık parkları gibi alanların açık alan sistemleri bütününde değerlendirilmesi öngörülmektedir.

3621 sayılı Kıyı Kanunu kapsamında kıyıların 'kamu yararı ilkesi' esas alınarak kamusal kullanımlarının artırılmasına yönelik olarak; kıyılarda parklar, günübirlik rekreasyon alanları gibi kamuya açık rekreatif amaçlı kullanımlar düzenlenmesi doğrultusunda Marmara Denizi kıyıları şematik olarak kentsel ve bölgesel yeşil alan olarak gösterilmiştir.

Önemli bir yaşam destek sistemi olan İstanbul'un kuzeybatısındaki Çilingöz Koyu ve civarının doğal ortamın korunabilmesi açısından, bu bölgenin milli park olması yönünde girişimlerde bulunulmalıdır.

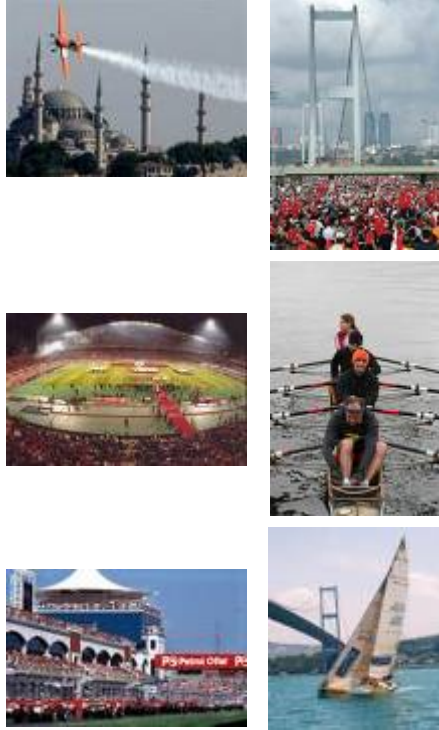

2.7.7 ULUSAL VE ULUSLARARASI SPOR ALANLARI

Ulusal ve uluslararası ölçekte hizmet verecek, çeşitli spor dallarına ait kapalı ve açık alanların ve spor eğitim merkezlerinin yer alması öngörülen alanlardır. Plan'da Küçükçekmece'deki Olimpiyat Parkı ile Tuzla-Akfirat'taki Formula-Otomobil ve Diğer Motorlu Araçlar Spor ve Yarışma Alanı ulusal ve uluslararası spor alanı olarak gösterilmiştir.

Plan'da ayrıca; Boğaziçi, Haliç, Adalar-Anadolu Yakası arası, Küçükçekmece Gölü ve Büyükçekmece Koyu'nun su sporları açısından değerlendirilmesi; Karadeniz Maden Ocakları Bölgesi'nde rehabilite edilerek, çevresel sürdürülebilirlik göz önünde bulundurularak, bölgenin yapısına uygun sportif aktivitelerin yapılması öngörülmüştür.

2.7.8 ASKERİ ALANLAR

2565 Sayılı “Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu” hükümlerine tabi alanlar, “askeri alanlar ve askeri güvenlik bölgeleri” olarak tek başlık altında gösterilmiştir.

Plan'da, askeri alanların, Milli Savunma Bakanlığı'nın programı dahilinde askeri alan dışına çıkarılması halinde, bu alanların öncelikle sosyal ve teknik altyapı (eğitim, sağlık, kültürel tesis, mezarlık, yeşil alan vb.) alanları olarak kullanılması öngörülmüştür.

2.8 ULAŞIM

Plan kararları geliştirilirken, arazi kullanım-ulaşım ilişkisini göz ardı etmeyen, ulaştırma altyapı yatırımlarının kentin gelecekte öngörülen arazi kullanımının biçimlendirilebilmesi için bir araç olarak kullanıldığı, sürdürülebilir kentsel gelişmeye olanak sağlayan stratejik ulaşım planlama yaklaşımı benimsenmiştir.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında, aşağıdaki ana ilkeler ve politikalar esas alınmıştır:

- Kentin gelecekteki ulaşım sistemi, araçların değil insanların en ekonomik, hızlı ve güvenli bir biçimde ulaşımına öncelik verilerek planlanmıştır.
- Kentin doğrusal, kademelendirilmiş, çok merkezli ve sıçramalı gelişimini destekleyecek yüksek kapasiteli raylı ve denizyolu ağırlıklı toplu taşıma sistemi öngörülmüştür.
- Doğu-batı doğrultusunda gelişmesi planlanan yüksek kapasiteli raylı sistem hatlarını beslemek üzere, kuzey – güney doğrultusunda besleme hatları (otobüs, minibüs) planlanmıştır.

- Kentin doğal ve tarihi yapısını bozacak ve uzun dönemde ilave ulaşım sorunları oluşturacak ulaşım kararlarından kaçınılmıştır.
- İstanbul genelinde ulaşım sisteminin oluşturulmasında raylı sistemlere öncelik veren toplu taşımacılığın yaygınlaştırılması, deniz taşımacılığının etkinleştirilmesi, kent içi yolcu ve yük taşımacılığında karayolu, demiryolu, deniz ve havayolunun birbirlerini tamamladığı entegre bir sistemin sağlanması ilkeleri ile hareket edilmiştir.
- Kent bütünündeki ulaşım sistemlerinin birbirine alternatif oluşturmak yerine, birbirini tamamlayacak biçimde planlanmıştır.
- Kentin merkez bölgelerindeki araç trafiği sınırlandırılarak, yaya ve bisiklet ulaşımının desteklenmesi ilkesi benimsenmiştir.
- Ulaşım akslarının başta deprem olmak üzere tüm acil durumlar dikkate alınarak iyileştirilmesi öngörülmüştür.

Kentin gelecekteki ulaşım ağının omurgasını yüksek kapasiteli raylı toplu taşıma sistemlerinin oluşturması ilkesine uygun olarak, kent içi yolculuk taleplerini karşılanması için ağırlıklı olarak raylı sistemler esas alınmıştır.

2.8.1 KARAYOLU ULAŞIM SİSTEMİ

Plan'da, TEM Otoyol-Ekspres Yol, D-100 Karayolu 1.Derece Yol, bağlantı yolları ise 2.Derece Yol olarak gösterilmiştir.

Yapılacak kapasite iyileştirmeleri ve karayolu şebekesi alt sistem oluşumları, plan ölçeğinin çok altında gerçekleştirilecek uygulama projeleri gerektireceğinden bu aşamada gösterilmemiştir.

Plan'da, Esenler Otogarı'nın, TEM Otoyolunu kullanarak Anadolu ve Trakya yönüne gidecek trafiğe uygun noktada bulunmasından dolayı korunması; kent için yetersiz kalan ve bulunduğu yerde önemli sorunlar oluşturan Harem Otogarı'nın bulunduğu yerden kaldırılması kararı getirilmiş, kentteki otogar ihtiyacının TEM Otoyolu üzerinde yeni önerilen "cep otogarı" ile karşılanması öngörülmüştür.

Buna göre, Avrupa Yakası'nda Silivri, Selimpaşa ve Bahçeşehir kavşakları ile Fatih Sultan Mehmet Köprüsü çıkışında Arıcılar'da; Anadolu Yakası'nda Kavacık, Ataşehir ve Kurtköy kavşaklarında şehirlerarası otobüslerin yolcu indirip bindirecekleri 7 adet cep otogarı önerilmiştir (Bkz. Harita 33).

Harita 33. Karayolu Ulaşım Sistemi ve Otogarlar

2.8.2 DEMİRYOLU ULAŞIM SİSTEMİ

Kentin gelecekteki ulaşım ağının omurgasını yüksek kapasiteli raylı toplu taşıma sistemlerinin oluşturması ilkesi doğrultusunda; yeni karayolu bağlantıları sınırlı tutulmuş ve kent içi yolculuk taleplerini karşılanması için raylı sistemler esas alınmıştır.

Plan'da, mevcut hatlar demiryolu, Büyükşehir Belediyesi'nin işletme yetkisinde bulunan hatlar ise raylı toplu taşıma güzergahı olarak gösterilmiştir. 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda raylı sistem şebekesi öngörülürken, mevcut hatların yanı sıra aşağıda açıklanan inşaatına başlanmış raylı sistem hatlarının da tamamlanarak, hizmet vermeye başlayacakları kabul edilmiştir.

Söz konusu hatlar:

- Taksim–4.Levent Metro Hattı'nın, Taksim–Yenikapı ve 4.Levent–Ayazağa–Darüşşafaka bağlantıları,
- Yenikapı–Söğütluçeşme Boğaz Tüp Tüneli ile Sirkeci–Halkalı ve Haydarpaşa–Gebze banliyö hatlarının metroya (Marmaray) dönüşümü,

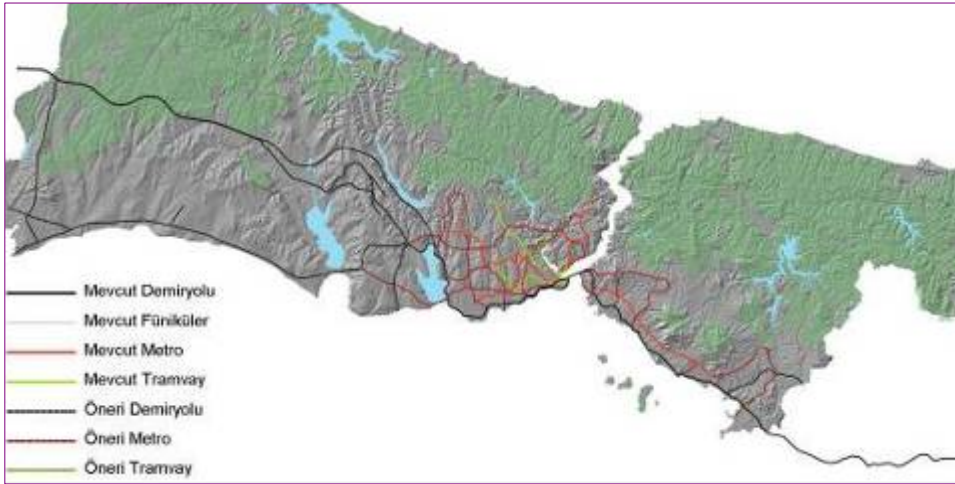
- Otogar–Bağcılar Raylı Sistemi,
- Kadıköy–Kartal Metrosu,
- Aksaray–Havaalanı Hafif Raylı Sistem Hattı'nın, Aksaray–Yenikapı bağlantısı,
- Zeytinburnu–Bağcılar-Topkapı ve Edirnekapı–Sultançifliği tramvay hatları.

Bu hatların dışında öngörülen raylı sistem koridorları aşağıda açıklanmıştır:

- Kazlıçeşme – Bağcılar – İkitelli
- Ataköy – Havaalanı - Sefaköy – İkitelli - Başakşehir
- Sefaköy – Beylikdüzü – Silivri - Kuzey Marmara Limanları (Tekirdağ, Yeniçiftlik, Gümüşyaka)
- Beylikdüzü – Ispartakule- İkitelli
- Ambarlı – Ispartakule
- Beşiktaş – Kağıthane – Kazlıçeşme
- Üsküdar – Ümraniye – Kozyatağı
- Kartal – Kurtköy – Tuzla – Gebze

Yukarıda açıklanan hatların dışında, DLH önderliğinde yürütülmekte olan Halkalı-Avrupa Hızlı Tren Hattı da Plan'da gösterilmiştir (Bkz. Harita 34).

Harita 34. Mevcut ve Öneri Raylı Sistemler

2.8.3 DENİZYOLU ULAŞIM SİSTEMİ

Plan'da, şehir içi hatların özellikle raylı sistem hatları ile entegrasyonu sağlanarak toplu taşımada denizyolu taşımacılığının payının artırılması hedeflenmiştir. Denizyolu yolcu ulaşım hatları ile diğer ulaştırma sistemleri arası entegrasyon sağlandığında, deniz ulaşımını kullanacak günlük toplam yolcu sayısı da artacaktır.

LİMANLAR

Plan'da, Pendik'teki liman mevcut sınırları ile korunmuş, Haydarpaşa Limanı'nın işlevsel dönüşümü doğrultusunda Ambarlı Limanı genişletilmiş ve Gümüşyaka'da yeni bir liman önerilmiştir. İstanbul ve çevresine gelen yük gemilerinin öncelikli olarak Ambarlı Limanı'nı, öneri Kuzey Marmara Limanlarını (Tekirdağ, Yeniçiftlik ve Gümüşyaka limanları) ve İzmit Körfezi'ndeki limanları kullanmaları öngörülmektedir (Bkz. Harita 35).

Harita 35. Mevcut ve Öneri Limanlar

Ambarlı Limanı'nın mekansal yetersizliği bu bölgede yeni bir düzenlemeyi gerekli kılmıştır. Bu kapsamda, Ambarlı Limanı ulaşım bağlantıları güçlendirilerek, İspartakule'de Marmaray ile entegre olduktan sonra Hadımköy'deki lojistik alanlara uzanan öneri demiryolu hattı ile desteklenmiştir. **Böylece Ambarlı Limanı, önemli sanayi alanları ve lojistik bölgelerle demiryolu güzergahları ile ilişkilendirilmiştir.**

Marmara Ereğlisi civarında bulunan ve JICA tarafından önerilen limanların İstanbul'un idari sınırları içinde olmamasından dolayı, 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı çerçevesinde önerilen limanın il sınırları içinde kalması ve **Gümüşyaka**'da yer seçmesi uygun bulunmuştur. Söz konusu limanın, 1/100.000 ölçekli Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı'nda bölgeye ve İstanbul'a hizmet vermek üzere Marmara Denizi'nin Tekirdağ İli kıyılarında önerilen limanlarla (Kuzey Marmara Limanları) entegre olarak hizmet vermesi öngörülmektedir. Gümüşyaka'da rezerv liman kararı, Merkezi Hükümet'in liman yer seçim tercihini yapması sonrasında ve alt ölçekli planlarda kesinleştirilecektir.

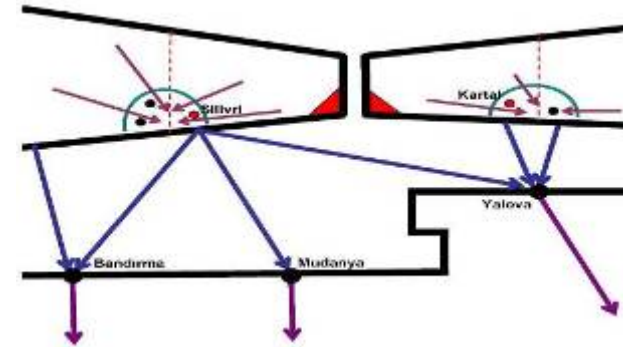
Kısa vadede liman işlevlerini tamamlaması ve bir dönüşüm sürecine girmesi beklenen **Haydarpaşa Limanı**'nın konu olacağı mekansal düzenlemenin, İstanbul'un silueti ile uyumlu ve katkı sağlayacak nitelikte planlanması esastır. Kadıköy'ün Üsküdar ile kuracağı mekansal ve işlevsel birlikteliğin Marmaray Projesi'nin tamamlanması sonrasında önemi artacak olup, Avrupa Yakası'ndaki MİA faaliyetlerinin Anadolu Yakası'na kademeli olarak aktarılmasında da anılan proje belirleyici rol oynayacaktır.

Bu nedenle; Haydarpaşa Liman Sahası'nın konu olacağı mekansal düzenleme, toplu ulaşım sistemlerinin birbiriyle entegre olarak Anadolu Yakası'nda önerilen alt merkezlere kesintisiz aktarım sağlayacak nitelikte olması öngörülmüştür.

Ayrıca planda, Ambarlı Limanı ile Marmara Denizi'ndeki diğer limanlar arasında Ro-Ro ilişkilerinin ve başta OSB'ler olmak üzere kentteki diğer çalışma alanları arasında Ro-La ilişkilerinin kurulması öngörülmüştür. Böylece, Ege Bölgesi'nden gelen ve Ege Bölgesi'ne giden yüklerin İstanbul'dan Bandırma ve Mudanya yönünde hizmete girmesi planlanan Ro-Ro gemileri ile sevk edilerek, Ege Bölgesi'nin kamyon trafiği Ro-Ro hattına yönlendirilmiş olacaktır.

Bu doğrultuda, batıda Gümüşyaka veya İstanbul'a da hizmet etmek üzere Tekirdağ kıyılarında kurulacak olan liman/limanlar ile doğuda Gebze Limanı üzerinden güneyde Bandırma ve Mudanya'ya olan mevcut Ro-Ro hatlarının güçlendirilmesi ve Ro-La bağlantılarının kurulması önerilmektedir. Böylelikle, Ege Bölgesi'nden gelen ve Ege Bölgesi'ne giden yüklerin sevk edilmesinde kamyon trafiği Ro-Ro hattına yönlendirilecek, İstanbul-Marmara Bölgesi bütünlüğü sağlanabilecek ve İstanbul, Marmara Bölgesi bütününde açılımlar bulabilecektir (Bkz. Şekil 8). Bu sayede; bölgesel düzeyde de çok merkezli ve dengeli mekansal gelişme stratejisi doğrultusunda etkin adımlar atılmış olacaktır.

Şekil 8. İstanbul ve Yakın Komşu Yerleşimler Arası İşlevsel İlişkiler

KRUVAZİYER LİMANLAR

İstanbul'a gelen turistlerin daha uzun süre konaklamalarını sağlamak ve gelen nitelikli turist sayısını arttırabilmek için turizm potansiyeli yüksek bölgelerde kruvaziyer yolcu taşımacılığına yönelik gereken altyapı ve üstyapının hızla tamamlanması öngörülmektedir.

Bu doğrultuda, Salıpazarı, Haydarpaşa ve Zeytinburnu (Zeyport) limanlarının kruvaziyer liman olarak hizmet vermesi; bunlara ilave olarak Kartal'da kruvaziyer liman oluşturulması planlanmıştır.

YAT LİMANLARI

Turizm sektöründe hızla gelişen bir diğer eğilim ise yat turizmidir. Bu doğrultuda; İstanbul'daki mevcut yat limanlarının rehabilite edilerek geliştirilmeleri ile İstanbul'un yat turizminden aldığı payın artırılması sağlanacaktır.

Plan'da, mevcut Fenerbahçe Kalamış ve Ataköy Marina'nın yat limanlarının fonksiyonlarını devam ettirmesi; bunlara ilave olarak Avrupa Yakası'nda Silivri ve Büyükçekmece'de, Anadolu Yakası'nda ise Kartal, Pendik ve Riva'da yeni marinalar önerilmiştir.

İSKELELER VE BALIKÇI BARINAKLARI

Planda; mevcut iskele ve balıkçı barınaklarının korunması, yeni iskele ve balıkçı barınaklarının alt ölçekli planlarda ihtiyaç doğrultusunda belirlenmesi öngörülmüştür. Mevcut ve önerilecek iskeleler toplu taşıma sistemleriyle entegre edilecektir.

İstanbul kıyı bütünündeki tüm iskele ve balıkçı barınakları, Tarihi Yarımada ile Bakırköy arası sahil şeridinde yer alanlar öncelikli olmak üzere, olası afet anında ilk yardım hizmet ve tahliye amaçlı kullanılabilir şekilde düzenlenecektir.

2.8.4 HAVAYOLU ULAŞIM SİSTEMİ

Uluslararası taşımacılık açısından hava ulaşımının payı her geçen gün artmaktadır. Ayrıca küçük uçaklarla taşıma yapan firmaların sayısının artışı iç hatlarda da havayolu taşımacılığına olan talebi yükseltmektedir. Bu gibi nedenlerle; İstanbul havayolu ulaşım talebinin 2015'lerden sonra, Atatürk Havalimanı'nın kapasite sınırı zorlayabileceği, hatta aşabileceği; AB koşullarında gürültü nedeniyle gece işletme sürelerinde yapılabilecek kısıtlamaların kapasite kullanımını sınırlayabileceği düşünüldüğünde, önümüzdeki yıllarda Sabiha Gökçen Havalimanı'nın kapasitesinin artırılması gereği kendini gösterecektir. 2020'li yıllara kadar, Sabiha Gökçen ve Çorlu Havaalanları'nın kapasite sınırına erişmesi ve yeni havaalanı yapımı ihtiyacı söz konusu olabilir.

Bu sebeple, İstanbul ve çevresinin gelecekte oluşacak ulusal ve uluslararası uçuş taleplerini karşılamak üzere Çorlu Havaalanı'nın genişletilmesi ve üçüncü ticari havaalanının -rezerv alan olarak- kentin batı yakasında Silivri-Gazitepe'de konumlandırılması öngörülmüştür (Bkz. Harita 36).

Planda, mevcut havaalanları ile Silivri-Gazitepe'de önerilen havaalanın İstanbul ile olan bağlantısını sağlamak üzere raylı sistem hattı planlanmıştır.

Harita 36. Mevcut ve Öneri Havaalanları

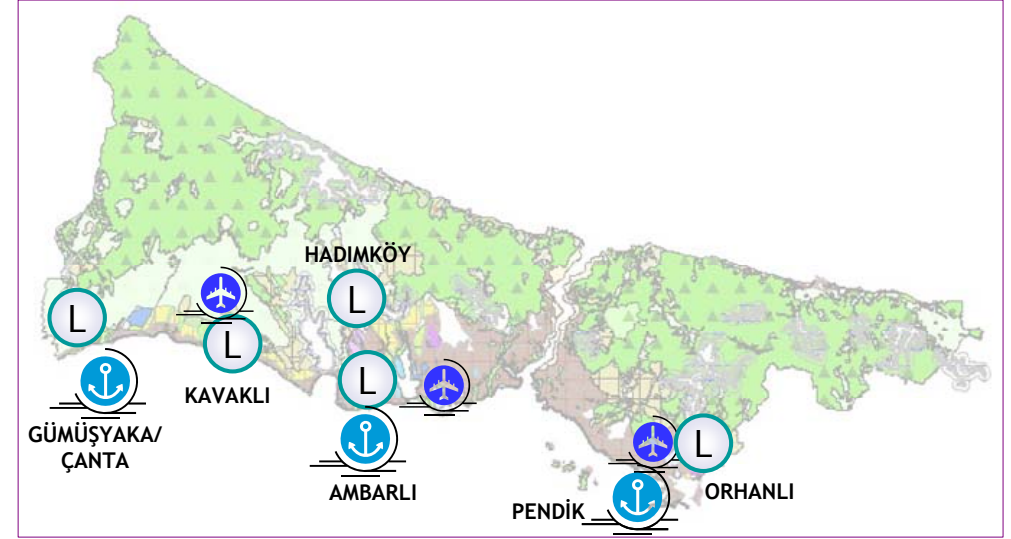

2.9 LOJİSTİK BÖLGELER

Türkiye'nin yıllık lojistik hareketlerinin % 60'ı İstanbul'da gerçekleşmektedir. Bu pay ve sanayi ile lojistik sektörlerinin işlevsel ilişkisi birlikte düşünüldüğünde, İstanbul'daki lojistik alan ve yapılarının ülkenin üretim, ulaştırma ve ihracatının işlerliğindeki rolü ön plana çıkmaktadır.

Planlama döneminde, İstanbul'un ekonomik gelişimi açısından kentin ve bölgenin beklentilerine hizmet edebilecek nitelikte bir lojistik merkezin gelişmiş olması doğrultusunda; yük hareketlerinin kentin doğusu ve batısındaki uç noktalarda toplanması ve kente girmeden denizyoluyla Marmara Bölge'sine ve demiryoluyla da kentte önerilen lojistik bölgelerine yönlendirilmesi kararı verilmiştir.

Plan'da kentin batıdaki giriş-çıkış kapısı olan Silivri-Gümüşyaka'da, Silivri-Kavaklı'daki sanayiye ve rezerv olarak ayrılan havaalanına hizmet etmek üzere Kavaklı'da, sanayi alanlarının yoğunlaştığı iki göl arasında Hadımköy'de ve Ambarlı Liman Bölgesi'nde, Pendik-Güzelyalı'da ve kentin doğudaki giriş-çıkış kapısı olan Tuzla-Orhanlı'da lojistik bölgeler önerilmiştir. İspartakule'de önerilen lojistik bölge Ambarlı Limanı, Hadımköy Lojistik Bölgesi ve Avrupa Hızlı Tren Hattı ile entegre olacak şekilde yük transfer merkezi olarak hizmet verecektir (Bkz. Harita 37).

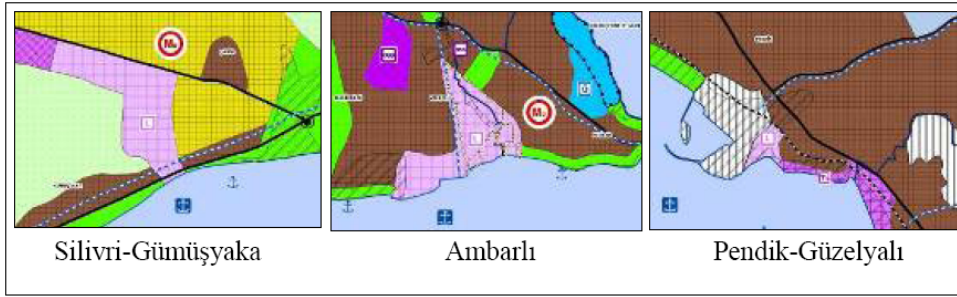

Harita 37. Önerilen Lojistik Bölgeler ve Havayolu-Liman İlişkisi

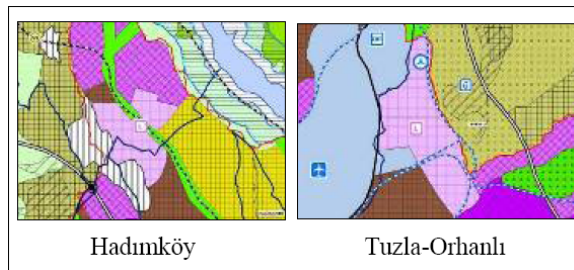

Önerilen lojistik bölgeler liman gerisi lojistik bölgeler (Gümüşyaka, Ambarlı ve Pendik-Güzelyalı) ve raylı sistemlerle limana entegre lojistik bölgeler (Hadımköy, Kavaklı, ve Orhanlı) olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır. Kavaklı'daki lojistik bölge, alanın kuzeyine önerilen rezerv havaalanını ve Kavaklı'daki sanayiye desteklemek üzere önerilmiştir (Bkz. Harita 38 ve Harita 39).

Harita 38. Liman Gerisi Lojistik Bölgeleri

Harita 39. Raylı Sistemlerle Limana Entegre Lojistik Bölgeleri

Çevresinde yer alan diğer üst ölçekli işlev alanları ile ilişkilendirilen lojistik merkezlerin içerisinde; gümrük alanları, antrepolar, TIR-kamyon parkları, konteynır depo alanları, nakliye ambarları, kargo aktarma tesisleri, perakende dağıtım birimleri, Ro-La stok ve triyaj alanları ile sosyal ve teknik altyapı gibi lojistik hizmet birimleri yer alacaktır. Lojistik bölge olarak tanımlanan bu alanlarda; 'geri dönüşümlü atıkların değerlendirilmesi üzerine oluşturulacak birimler' ile 'yanıcı-parlayıcı madde depoları' uygun teknik altyapı ve ilgili kurumların olumlu görüşleri doğrultusunda yer alabilir.

Önerilen lojistik bölgelerin raylı sistem, deniz ve karayolu sistemleriyle bütünleşerek şehir trafiğine girmeyi gerektirmeden, köprü geçişlerinde ve merkezde baskı oluşturmadan, ürün depolaması ve dağıtımına olanak tanınması amaçlanmaktadır.

2.10 MADEN ALANLARI

Taş ocakları, endüstriyel hammadde ocakları ve kömür ocaklarının yer aldığı arazinin %92'si orman alanında kaldığı için, söz konusu kaynaklar Plan'da gösterilmemekle birlikte; maden ve taş ocaklarının arama ve işletme izinlerinin çevresel sürdürülebilirlik göz önünde bulundurulmak, yürürlükteki yasa ve yönetmeliklere uygun olmak ve ilgili kurum/kuruluşların uygun görüşü alınmak şartıyla gerçekleştirilmesi; yerleşim alanlarına yakın olan bölgelerdeki maden ve taş ocağı tesislerinde dinamit ve benzeri patlatma yöntemleri haricinde uygun araştırma ve çıkarım tekniklerinin kullanılması; buna ilave olarak, taş ve maden ocak alanlarında kullanılan yıkama sularının yüzey ve yer altı sularının kirletilmemesi için kontrol altına alınması kararı alınmıştır.

Kullanım ömrü biten/işletme süresini tamamlayan maden ocaklarının ise rehabilite edilerek yeniden doğaya kazandırılması kararı verilmiştir. Bu doğrultuda, üretimi tamamlanmış olan Karadeniz maden ocaklarında ve Cebeci taş ocaklarında mevsimlik, günübirlik, hafta sonu spor, dinlence ve eğlence alanlarının yer alması önerilmiştir. Buna ilave olarak, kullanım ömrü biten maden alanları, döküm işlemi tamamlandıktan sonra bu alanların ağaçlandırılması şartıyla, ilgili kurumların görüşleri doğrultusunda hafriyat depolama (döküm) alanı olarak kullanılabilir.

2.11 AMBARLI STRATEJİK BÖLGESİ

Birinci derece deprem bölgesinde kalan ve Başbakanlık tarafından 1995 yılında "Birinci Derece Stratejik Bölge" olarak ilan edilen, içerisinde Türkiye ve İstanbul için kritik öneme sahip tesislerin bulunduğu Ambarlı Stratejik Bölgesi de Plan'da gösterilmiş; söz konusu bölgede yanıcı ve parlayıcı LPG depolama ve dolum tesisleri ile elleçlemenin yapılmaması kararı alınmıştır.

2.12 İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

İstanbul küresel ısınmanın potansiyel etkileri açısından risk grubu kentler arasında olup; küresel ısınmanın özellikle su kaynaklarının zayıflaması, orman yangınları, erozyon, tarımsal üretkenlikte değişiklikler, kuraklık ve bunlara bağlı ekolojik bozulmalar gibi öngörülen olumsuz yönlerinden etkilenmesi öngörülmektedir.

Küresel iklim değişimi sonucu artması beklenen sorunlar birçok sektöre göre gruplandırılabilir. Şekil 9’da küresel iklim değişiminden etkilenmesi beklenen sektörler şematik olarak gösterilmektedir.

Şekil 9. Küresel İklim Değişiminden Etkilenmesi Beklenen Sektörlerin Şematik Gösterimi

“Çevresel Sürdürülebilirlik”, 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı’nın temel önceliğidir. Bu doğrultuda, “Hedef 3. İstanbul’un Mekansal Gelişimini, Çevresel, Ekonomik ve Toplumsal Sürdürülebilirlik Doğrultusunda Kentsel İşlevsel Bütünleşmeyi Sağlayacak Şekilde Kurgulamak” altında “Ana Strateji 9: İklim değişikliğinin uzun dönemli etkileri dikkate alınarak, iklim değişikliğine adaptasyon ve zarar azaltma konularının mekansal planlarla ilişkisini kurmak” şeklinde tanımlanmıştır. Bu stratejiyi hayata geçirmek üzere ise “**İklim değişikliğinin etkilerinin azaltılmasında etkili olabilecek arazi kullanım kararlarının belirlenmesi**” uygulama aracı tanımlanmıştır.

Söz konusu uygulama aracının etkin bir biçimde uygulanabilmesi için öncelikle eksikliği hissedilen “küresel iklim değişikliğinin İstanbul’a olası etkilerinin ve buna yönelik uyum (adaptasyon) ve zarar azaltma (mitigation) araçlarının belirlenmesine yönelik eylem planının hazırlanması” gerekmektedir.

Küresel iklim değişikliğine karşı alınması gerekli önlemleri belirleyecek söz konusu bilimsel çalışmalar hazır olmamakla birlikte; 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı gelecekte gerçekleşebilecek iklim değişikliğinin İstanbul’da neden olabileceği olumsuz çevresel ve sosyo-ekonomik etkileri de göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır.

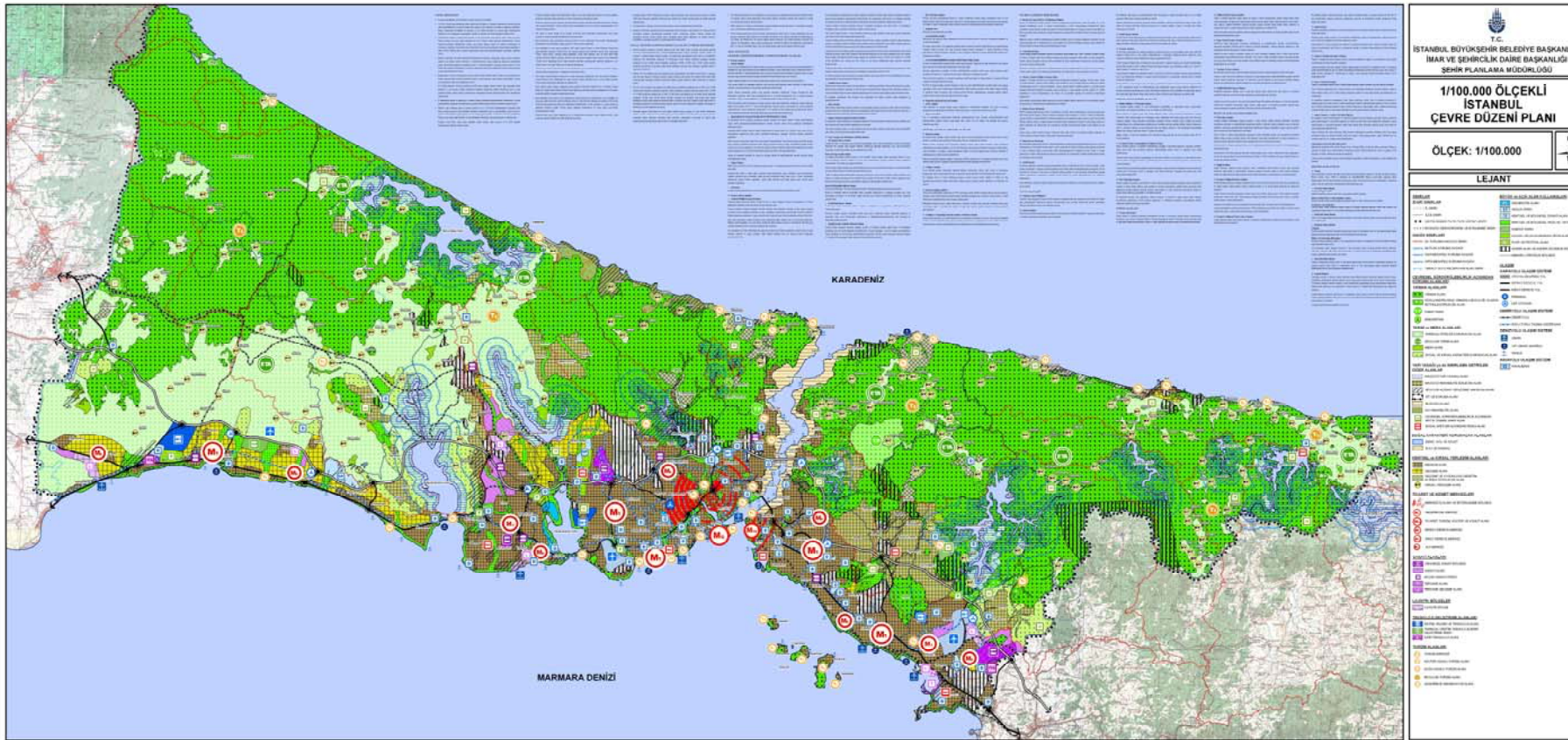
YENİLENEBİLİR ENERJİ KAYNAKLARI

İklim değişikliği ve bunun olumsuz etkileri göz önünde bulundurulduğunda, enerji tasarrufu ve yenilenebilir enerji teknolojilerinin daha yaygın bir şekilde kullanılması gerek Türkiye'nin gerekse İstanbul'un gelecekte de en fazla yararlanabileceği olanakların başında gelecektir. Bu doğrultuda, 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda; "Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Yararlanma Düzeyinin Arttırılması" stratejisi tanımlanmıştır. Bu stratejiyi hayata geçirmek için ise;

Çeşitli başlıklar altında açıklanan 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı Harita 40'ta yer almaktadır.

Harita 40. 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı

Planı'nın gösterim tekniği şematik (50 ha'nın altındaki fonksiyonlar gösterilmemiş, sınırlar şematize edilmiştir.) olmakla birlikte, genel bir fikir verebilmesi için Plan'daki temel arazi kullanım değerlerine ilişkin kent karakter tabloları ise aşağıda verilmektedir.

ÇDP - TEMEL ARAZİ KULLANIMLARI		ALAN (ha)	%	ÇDP - TEMEL ARAZİ KULLANIMLARI		ALAN (ha)	%
YERLEŞİM ALANLARI	Meskun Alanları	54.660	10,0	DONATI ALANLARI	Sağlık Parkı Alanı	1.025	0,2
	Gelişme Alanları	11.645	2,1		Üniversite Alanı	690	0,1
	Havza içi Rehabilite Edilecek Alan	18.870	3,5		Kentsel ve Bölgesel Donatı Alanı	2.040	0,4
	Gelişimi ve Yoğ. Denetim Altına Alınacak Aln.	5.645	1,0		Fuar ve Festival Alanı	1.010	0,2
	Boğaziçi Alanı	4.690	0,9		Ulusal ve Uluslararası Spor Alanları	940	0,2
	YERLEŞİM ALANLARI TOPLAMI	95.510	17,5		Havaalanları (öneri havaalanı dahil değil)	2.000	0,4
ORMAN ALANLARI	Orman Alanları (askeri alanlardakiler dahil değil)	260.170	47,7	DONATI ALANLARI TOPLAMI	7.705	1,4	
	Ağaçlandırılarak Ormanla Bütünleştirilecek Al.	3.825	0,7	OSB	1.975	0,4	
AKTİF YEŞİL ALANLARI	ORMAN ALANLARI TOPLAMI	263.995	48,4	SANAYİ VE LOJİSTİK ALANLARI	Sanayi Alanı	3.015	0,6
	Kentsel ve Bölgesel Yeşil ve Spor Alanları	18.545	3,4		Tersane Alanı	190	0,0
	Habitat Parkı	980	0,2		Lojistik Bölge	1.835	0,3
	Kıyı Rehabilite Alanı	3.325	0,6		SANAYİ ALANLARI TOPLAMI	7.015	1,3
HAVZA ALANLARI	AKTİF YEŞİL ALANLAR TOPLAMI	22.850	4,2	TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ	Eğitim, Bilişim ve Teknoloji Alanı	1.600	0,3
	Havza içi Yapı Yasaklı Alan	46.705	8,6		Tarımsal Üretim Teknolojileri Gelişt. Parkı	475	0,1
	(Sadece Havza İçi Yapı Yasaklı Alan)	7.570	1,4		İleri Teknoloji Alanı	375	0,1
TARIM ALANLARI	Tarımsal Niteliği Korunacak Alan	102.835	18,9	DOĞAL KARAKTERİ KORUNACAK ALANLARI	TEKNOLOJİ GELİŞTİRME ALANLARI TOPLAMI	2.450	0,4
	Mera Alanları	1.795	0,3		Baraj, Gölet	14.485	2,7
	Doğal ve Kırsal Karakteri Korunacak Alan	9.505	1,7		Plaj, Kumsal, Kıyı Alanı	555	0,1
	TARIM ALANLARI TOPLAMI	114.135	20,9		DOĞAL KARAKTERİ KOR. ALANLARI TOPLAMI	15.040	2,8
ASKERİ ALANLAR	Askeri Alan ve Askeri Güvenlik Bölgesi	21.410	3,9	TOPLAM		545.300	100
	(Sadece Askeri Alan ve Askeri Güvenlik Böl.)	9.030	1,7				

